

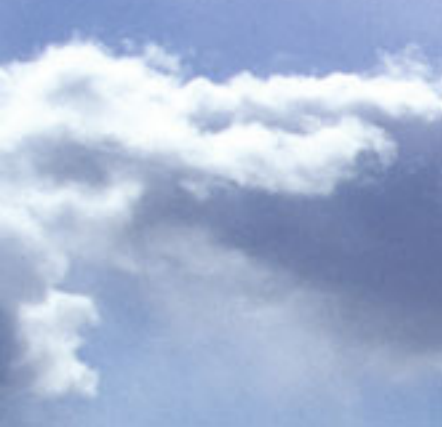
Pohjanmaan luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Kausi 2011–2016

METSÄHALLITUS

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 66 • 2011

Pohjanmaan luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Kausi 2011–2016

Heidi Kontiokari
Hannu Lehtonen
Kari Louhisalmi
Maarit Kaukonen
Teija Turunen
Jorma Siira
Jari Taskila
Eero Moilanen

Oulu 2011

© Metsähallitus 2011

Ulkoasu: Arja Rautakoski

Taitto: Sirkku Heikkinen

Kartat: Jyrki Määttä, Seija Pieniniemi

Kuvat: Heidi Kontiokari, Juhani Karjalainen, Virpi Poutanen, Kari Louhisalmi, Pekka Niemi

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:

Puh. 0205 64 100

Sähköp. info@metsahallitus.fi

ISSN 1239-1670

ISBN (NIDOTTU) 978-952-446-910-4

ISBN (PDF) 978-952-446-911-1

441 002
Painotuote

KUVAILULEHTI			
JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	01.06.2011
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	21.2.2011
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Heidi Kontiokari, Hannu Lehtonen, Kari Louhisalmi, Maarit Kaukonen, Teija Turunen, Jorma Siira, Jari Taskila, Eero Moilanen		
JULKAISUN NIMI	Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2011–2016		
TIIVISTELMÄ			
<p>Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma kaudelle 2007–2016 on laadittu vuonna 2007. Kauden alkupuoliskolla tehtiin suunnitelman välitarkastus, jossa arvioitiin suunnitelman alkukautta ja suunnitelman toteutumista sekä päivitettiin toiminnan päälinjaukset ja toimintaohjelma loppukaudelle. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastus alkoi syyskuussa 2010. Metsähallituksen johtoryhmä vahvisti välitarkastuksen tulokset helmikuussa 2011.</p> <p>Välitarkastuksessa suunnitelman toteutumista arvioitiin seurantamittareiden avulla. Mittarit osoittivat, että toiminta on ollut pääosin suunnitelman mukaista. Metsähallituksen hallinnassa oleva maa-ala on hieman lisääntynyt ja myös metsävarat ovat karttuneet maa-alan ja puuston hyvän kasvun myötä. Hakuut olivat noin 2 % käyttöpuusuunnitetta pienemmät. Ekologinen verkosto on laajentunut. Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärät ovat säilyneet keskimäärin samalla tasolla. Metsähallituksen rahankäyttö ja työllistävä vaikutus ovat kasvaneeet.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman välitarkastus toteutettiin sidosryhmistä koostuvan yhteistyöryhmän kanssa. Suunnitelman muutostarpeita arvioitiin Metsähallituksen ja toimintaympäristön muutosten sekä yhteistyöryhmän näkemysten perusteella. Metsähallituksen toiminnan kannalta merkittäviä muutoksia ovat muun muassa metsäteollisuuden rakennemuutos ja kotimaisen raakapuun tarpeen kasvu, valtion talouden ahdinko, ilmastonmuutokseen varautuminen ja uusiutuvan energian kysynnän kasvu, METSO-ohjelman hyväksyminen, matkailun merkityksen korostuminen sekä kansallisen mineraalistrategian julkistaminen. Yhteistyöryhmän mielestä suunnitelman toimintalinja ja päälinjaukset olivat pääosin kohdallaan myös suunnitelman loppukaudelle. Metsähallituksen toiminnassa toivottiin erityisesti otettavan huomioon aluetalous sekä elävän maaseudun säilyminen. Eniten keskustelua prosessin aikana herätti turvemaiden maankäyttö.</p> <p>Arviointien perusteella Metsähallitus päivitti toiminnan päälinjaukset ja toimintaohjelman Pohjanmaan alueelle. Tarkistetut päälinjaukset ja toimintaohjelma esiteltiin yhteistyöryhmälle, jolta pyydettiin niihin näkemyksiä. Myös Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunnalta pyydettiin kannanotto. Metsähallitus otti yhteistyöryhmän ja neuvottelukunnan kannanotot huomioon tekemällä tarvittavat täsmennykset linjauksiin ja toimintaohjelman sisältöön.</p> <p>Välitarkastuksen lopputuloksena Metsähallitus päätti jatkaa pääosin entisellä toimintalinjalla myös suunnitelmakauden loppujakson 2011–2016. Metsähallitus painottaa toiminnassaan ympäristöarvot huomioon ottavaa luonnonvarojen monipuolista käyttöä ja hyödyntämistä sekä luonnonsuojelua. Metsähallituksen toiminnalla on myönteinen vaikutus aluetalouteen sekä elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilymiseen. Toimintaohjelman keskeiset kohdat ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hakuusuunnite on 985 000 m³/vuosi. Harvennushakkuiden osuus hakkuista kasvaa. - Energiapuuta korjataan aktiivisesti kysynnän mukaan. - Ekologista verkostoa laajennetaan 1 800 hehtaaria. - Suojelualueverkostoa ja sen kytkeytyneisyyttä vahvistetaan METSO-ohjelman keinoin. - Metsiä ja soita ennallistetaan 2 500 ha. Uusia perinnebiotooppien hoitokohteita perustetaan 400 ha. - Virkistyskäyttöpäalvelujen kehittämistä jatketaan keskittyen matkailun painopistealueisiin. - Kiinteistökauppaa ja -jalostusta harjoitetaan valtio-omistajan asettamien tavoitteiden ja rajoitteiden mukaisesti. - Maa-ainesvaroja tarjotaan asiakastarpeisiin kestävästi. Kaivannaisteollisuuden kehittymiselle luodaan edellytyksiä. - Tuulivoimapotentiaalia kartoitetaan ja ensimmäiset tuulipuistot kehitetään valmiiksi. - Turvemaiden maankäyttöön liittyvissä hankkeissa noudatetaan valtakunnallisia tavoitteita ja linjauksia. 			
AVAINSANAT	Luonnonvarasuunnittelu, välitarkastus, Pohjanmaa		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 66		
ISSN 1239-1670	ISBN (NIDOTTU) 978-952-446-910-4 ISBN (PDF) 978-952-446-911-1		
SIVUMÄÄRÄ	74	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oy
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	25 €

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Suunnitelmakauden alkujakson kuvaus	7
2.1 Toimintaympäristön muutokset.....	7
2.2 Muutokset Metsähallituksessa.....	12
2.3 Suunnitelman toteutuminen vuosina 2007–2009.....	16
3. Suunnitelman muutostarpeen arviointi	22
4. Toiminnan päälinjausten tarkistus	25
5. Toimintaohjelma vuosille 2011–2016	28
5.1 Maankäyttö.....	28
5.2 Metsätalous.....	29
5.3 Luonnonsuojelu.....	30
5.3.1 Suojelualueverkosto.....	31
5.3.2 Talousmetsien luonnonhoito.....	32
5.4 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito.....	34
5.5 Erätalous.....	35
5.5.1 Metsästyys ja riistanhoito.....	35
5.5.2 Kalastus.....	36
5.5.3 Vedet.....	36
5.6 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu.....	37
5.7 Kaavoitus ja kiinteistökauppa.....	41
5.8 Maa-ainestoiminnot.....	41
5.9 Kaivostoiminta.....	42
5.10 Tuulivoimatoiminta.....	43
5.11 Turvetuotanto.....	43
5.12 Yhteistyö ja vuorovaikutus.....	43
5.13 Porotalous.....	44
6. Suunnitelman seuranta	45
Liite 1 Projektiorganisaatio.....	47
Liite 2 Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunta.....	49
Liite 3 Luonnonvarasuunnitelman alkukauden seuranta.....	50
Liite 4 Yhteistyöryhmän kokoukset.....	64
Liite 5 Neuvottelukunnan kannanotto.....	68
Liite 6 Perustettavat suojelumetsät.....	70
Liite 7 Maankäyttökohteiden hallinnan tarkistukset.....	71
Liite 8 Metsävara-analyysi.....	72

Kartta: Maankäyttötilanne 21.2.2011

1.

Johdanto

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen omaa maa- ja vesialueiden käytön monitavoitteista, pitkän aikavälin suunnittelua, jossa tarkastellaan luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä kokonaisvaltaisesti eri käyttömuotojen kannalta. Tavoitteena on sovittaa yhteen luonnonvarojen tarjoamat mahdollisuudet ja niihin eri tahoilta kohdistuvat tarpeet. Luonnonvarasuunnitelmat laaditaan kaikille metsätalouden aluejaon mukaisille suuralueille kymmenvuotiskaudeksi ja ne tarkistetaan kauden puolivälissä. Suunnitelmat kattavat kaikki Metsähallituksen maa- ja vesialueet.

Suunnittelua ohjaavat yhteiskunnalliset maankäyttöpäätökset, valtio-omistajan muut linjaukset ja Metsähallituksen strategia. Luonnonvarasuunnittelutyön lopputuloksena tarkennetaan luonnonvarojen käytön painotukset, maankäytön linjaukset, virkistyskäytön ja matkailun painopistealueet sekä keskeisten toimintojen mitoitus suunnitelma-alueella. Suunnitelmassa määritellään hakkuusuunnite ja puuntuotantotavoitteet, luonnon monimuotoisuuden ylläpitotavoitteet sekä maanjalostuksen tavoitteet. Suunnitelman ratkaisut konkretisoidaan toimintaohjelmaksi. Suunnitelma tehdään vuorovaikutuksessa toimintaympäristön kanssa. Suunnitelman avulla Metsähallitus pystyy tiedottamaan valtion maiden ja vesien ajantasaisesta tilasta ja käytöstä.

Toimintaympäristössä ja yhteiskunnan arvostuksissa tapahtuu muutoksia jatkuvasti. Luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa otetaan huomioon nämä muutokset ja suunnitelmaa tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita, arvostuksia ja tarpeita. Välitarkastuksessa arvioidaan, ovatko voimassa olevan luonnonvarasuunnitelman linjaukset ja ratkaisut päteviä myös suunnitelman loppukaudelle. Arvioinnin perusteella laaditaan loppukauden toimintaohjelma. Välitarkastusta varten kootaan kattava joukko sidosryhmien edustajia yhteistyöryhmään pohtimaan suunnitelman muutostarpeita. Välitarkastus on

kuitenkin huomattavasti suppeampi ja kevyempi prosessi kuin varsinaisen luonnonvarasuunnitelman laadinta.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma on laadittu vuosille 2007–2016. Suunnitelman välitarkastus alkoi syyskuussa 2010 ja se saatiin päätökseen helmikuussa 2011. Välitarkastusprojekti toteutettiin Metsähallituksen tulosalueiden välisenä yhteistyönä (liite 1). Projektia ohjasi aluejohtajista koostuva ohjausryhmä.

Välitarkastuksen alussa projekti- ja ohjausryhmä arvioivat suunnitelmakauden alkujakson toimintaa suunnitelmassa valittujen seurantamittareiden ja muun projektissa kootun tiedon avulla. Pääosa mittareista koskee koko Pohjanmaan aluetta, mutta metsien monimuotoisuutta kuvaavat mittariarvot on laskettu myös ekologisilta osa-alueilta (Koillismaa, Puolanka, Oulu pohjoinen, Oulu eteläinen). Ekologiset osa-alueet on rajattu suunnitelman liitteenä olevaan maankäyttökarttaan. Myös toimintaympäristössä ja Metsähallituksessa tapahtuneita muutoksia sekä suunnitelman muutostarpeita pohdittiin aluksi sekä projektiryhmässä että ohjausryhmässä. Projektin aikana selvitettiin myös Metsähallituksen Pohjanmaan alueen henkilöstön mielipiteitä alueen luonnonvarojen hoidosta ja käytöstä kyselyn avulla.

Välitarkastusprojekti toteutettiin luonnonvarasuunnittelun alueellisen yhteistyöryhmän kanssa. Ryhmä koostui pääosin samoista sidosryhmistä ja henkilöistä kuin Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman laadintaan vuosina 2006–2007 osallistunut yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä osallistui suunnitelmakauden alkujakson toiminnan arviointiin, toimintaympäristön muutosten kartoitukseen sekä suunnitelman ja sen päälinjausten muutostarpeiden arviointiin ensimmäisessä kokouksessaan marraskuussa 2010. Yhteistyöryhmän kokouksen tulosten ja Metsähallituksen omien selvitysten perusteella projekti- ja ohjausryhmä tarkistivat toiminnan päälinjaukset. Tarkistettuihin päälinjauksiin ja ajantasaisiin luonnonvaratietoihin perustuen luonnosteltiin toimintaohjelma suunnitelman loppukaudelle.

Metsähallitus esitteli tarkistetut päälinjaukset ja toimintaohjelman pääkohdat yhteistyöryhmän toisessa kokouksessa tammikuussa 2011, jolloin yhteistyöryhmä otti niihin kantaa. Myös Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunta (liite 2) otti tässä vaiheessa kantaa päälinjauksiin ja toimintaohjelmaluonnokseen. Saadun palautteen ja esitettyjen muutosten perusteella viimeisteltiin esitys päälinjauksista ja toimintaohjelmasta, joka esiteltiin Metsähallituksen johtoryhmälle helmikuussa 2011. Johtoryhmä hyväksyi esityksen.

2.

Suunnitelmakauden alkujakson kuvaus

2.1 Toimintaympäristön muutokset

Metsätalouden toimintaympäristö on tarkasteltavalla jaksolla muuttunut merkittävästi. Suurimpia muutoksia ovat olleet metsäteollisuuden rakennemuutos ja kotimaisen raakapuun tarpeen kasvu. Puun hyvä kysyntä vuonna 2007 nosti kantohinnat poikkeuksellisen korkeiksi. Metsähallitus vastasi kasvavaan kysyntään lisäämällä puuntoimintuksia. Maailmanlaajuisen finanssikriisin (2008–2010) seurauksena Suomen talous ajautui taantumaan syksyllä 2008. Tämä romautti myös puun kysynnän keväällä 2009. Samanaikaisesti metsäteollisuuden kansainvälinen kilpailutilanne kiristyi. EU:n alueella talouskriisi jatkuu edelleen. Taantuman seurauksena Suomen valtion talous on velkaantunut voimakkaasti ja valtion talouspolitiikka on kiristynyt.

Toimintaympäristön muutokset ovat Suomessa johtaneet metsäteollisuuden tuotantolaitosten supistamis- ja sulkemis päätöksiin. Pohjanmaan alueen puuvirroista osa suuntautuu suunnitelma-alueen ulkopuolelle. Alueen puuvirtoihin ovat vaikuttaneet erityisesti Kemijärven sellutehtaan sekä Kajaanin paperitehtaan sulkeminen vuonna 2008. Toisaalta Kemin ja Oulun tehtaiden kehitystoimenpiteet ovat lisänneet kuitupuun kysyntää. Samalla esimerkiksi Haapaveden sähköä tuottava voimalaitos sekä Toppilan voimalaitos ovat alkaneet käyttää enemmän puuta energiantuotannossa. Myös Venäjän tuontipuun loppuminen ja päätökset uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi ovat luoneet kotimaiselle puulle kasvavaa kysyntää.

Merkittävä muutos on myös ollut kansallisen ilmasto- ja energiastrategian valmistuminen vuonna 2008. Merkittävät puutuotteiden käytön tulevaisuuden kasvumahdollisuudet liittyvät ilmastonmuutokseen ja sen hillitsemiseen. Vuonna 2009 valmistunut kansallinen luonnonvarastrategia korostaa metsiä Suomen merkittävimpana uusiutuvana

luonnonvarana. Kasvat metsävarat ja puurakentaminen torjuvat osaltaan ilmastonmuutosta hiiltä sitomalla. Puun käytön monipuolistuminen ja biotalouden kehittyminen, kuten puurakentamisen ja puuperäisten polttoaineiden ja materiaalien kehitystyö luo uutta tulevaisuutta metsien kestäväälle käytölle. Luonnonvarastrategia nosti esiin myös maaseudun luonnonvarojen merkityksen. Metsiin perustuvat elinkeinot, kuten metsätalous, porotalous, matkailu ja keräilytuotteet ovat merkittävässä roolissa maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitäjänä, paikallisen yritystoiminnan, elintason ja hyvinvoinnin kehittämässä sekä infrastruktuurin säilymisessä.

Ilmastonmuutos on yksi merkittävä toimintaympäristön muutos Metsähallituksen kannalta. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen koskettavat kaikkea Metsähallituksen toimintaa. Vuonna 2008 Metsähallituksessa laadittiin ilmastonmuutosselvitys, jossa tarkastellaan miten ilmastonmuutos tulee ottaa huomioon Metsähallituksen toiminnassa. Ilmastonmuutoksesta seuraavat vaihtelevat keliolosuhteet vaikeuttavat muun muassa puun korjuuta ja -kuljetuksia. Tarkastelujaksolla korjuu- ja kuljetusolosuhteiden voimakas vaihtelu, muutama poikkeuksellisen leuto talvi sekä ajoittain runsaat sadejaksot loivat haasteita puunkorjuulle. Vaikeissa olosuhteissa korostui tiestön hyvän kunnon, riittävän ja monipuolisen leimikkovarannon, maastokelpoisen korjuukaluston sekä ammattitaitoisen työvoiman merkitys.

Vuonna 2008 valtioneuvosto hyväksyi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) kaudelle 2008–2016. METSO-ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2016 mennessä. Tarkoituksena on parantaa nykyistä suojelualueverkostoa sekä ylläpitää ja kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. METSO-ohjelman myötä Metsähallituksen tehtäväksi tuli toteuttaa useita eri toimenpiteitä niin suojelualueilla kuin talousmetsissäkin. METSO-ohjelman alue on määritelty kasvillisuusvyöhykkeiden perusteella. Metsähallituksen Pohjanmaan alue on METSO-aluetta lukuun ottamatta Kuusamo, Taivalkoske, Pudasjärven itäosaa ja pääosaa Puolangan kunnasta.

Valtioneuvoston vuonna 2008 hyväksymän Kansallisen metsäohjelman (KMO) pää tavoitteita on nostaa kotimaista puunkäyttöä 10–15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa teollisuuden puuhuollon turvaamiseksi. Metsäohjelmassa tärkeässä osassa ovat myös metsien tuottamat energia- ja ilmastohyödyt sekä keinot monimuotoisuuden turvaamiseksi. Metsähallitusta koskevat tavoitteet liittyvät muun muassa METSO-ohjelman toimeenpanoon, metsien kulttuuriperintöä koskevan ohjelman laatimiseen sekä Metsähallituksen tuottamien virkistys- ja luontomatkailupalvelujen kehittämiseen. Ohjelman päälinjaukset tarkistettiin ja valtioneuvosto hyväksyi tarkistetun KMO 2015:n joulukuussa 2010. Tarkistettu ohjelma korostaa metsien monipuolista ja kestävä hoitoa ja käyttöä hyvinvoinnin kasvattamiseksi. Ohjelmassa Suomen metsäala tähtää vastuulliseksi biotalouden edelläkävijäksi. Metsähallituksen talousmetsien käytön tavoitteet määrittellen KMO:n tavoitteita tukeviksi laadittaessa omistajapoliittisia linjauksia, strategiaa ja luonnonvarasuunnitelmia. Pohjois-Pohjanmaan alueellista metsäohjelmaa 2006–2010 ja Kainuun alueellista metsäohjelmaa 2006–2010 tarkistettiin vuosien

2008–2010 osalta KMO:n ja METSO-ohjelman linjausten mukaisiksi. Alueellisten metsäohjelmien tarkistus vuosille 2012–2015 on alkanut metsäkeskuksissa.

Metsälain muutos hyväksyttiin eduskunnassa kesällä 2010. Muutosten tavoitteena on saattaa metsälaki perustuslaissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi ja parantaa metsänomistajan oikeusturvaa. Muutoksilla tarkennetaan metsän uudistushakkuun jälkeisiä taimikon perustamisen määräaikoja ja taloudellisesti kasvatuskelpoisen taimikon määrittelyä. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2011 alusta.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuus arvioitiin ensimmäisen kerran ja tulokset julkaistiin vuonna 2008. Tavoitteena oli saada kokonaiskuva Suomen luontotyyppien nykytilasta, kehityksestä viime vuosikymmenten aikana sekä lähitulevaisuuden uhista. Kaikkiaan arvioitiin 371 luontotyyppin uhanalaisuus. Pohjanmaan alueella keskeisimpiä luontotyyppiryhmiä ovat metsät, suot, sisävedet ja rannat sekä perinnebiotoopit. Metsätyypeistä uhanalaisimpia ovat lehdot ja karukkokankaat, suotyypeistä korpi- ja lettosuot sekä sisävesien ja rantojen osalta virtaavien ja lähdevaikutteisten vesien luontotyytit. Tarkastelluista luontotyyppiryhmistä perinnebiotoopit luokiteltiin kaikkein uhanalaisimmiksi.

Vuosi 2010 oli YK:n kansainvälinen luonnon monimuotoisuuden teemavuosi, jonka aikana arvioitiin monimuotoisuuden tilaa sekä EU:ssa että maailmanlaajuisella tasolla. Vuodelle 2010 asetettua yleistä kansainvälistä tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ei ole saavutettu. Lokakuussa 2010 Japanin Nagoyassa järjestettiin kansainvälisen Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (CBD) 10. osapuolikokous, jossa päätettiin uudistaa vuodelle 2010 asetettu yleistavoite, ja sen tueksi asetettiin lukuisia uusia, osapuolia tiukasti sitovia tavoitteita. Suomelle merkittävimmät tavoitteet koskevat luonnonsuojelualueverkoston kattavuutta, edustavuutta sekä vaikuttavaa hallintoa ja hoitoa (määrällinen suojelutavoite: maaekosysteemit 17 %, meriekosysteemit 10 %), ekosysteemipalvelujen turvaamista, luonnonsuojelun ja ilmastonsuojelun tavoitteiden kytkemistä toisiinsa sekä talouden kannustimien suuntaamista tukemaan luonnonsuojelun tarpeita. Sopimuksen osapuolien tulee toteuttaa tavoitteet erillisen aikataulun mukaisesti tähtäimenä pysäyttää monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2020 mennessä.

Vesienhoitoalueittaiset vesienhoitosuunnitelmat hyväksyttiin valtioneuvostossa joulukuussa 2009. Metsähallitus on mukana Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen yhteistyöryhmässä, joka keskittyy vesienhoitoalueen toimenpideohjelmiin ja niiden toteuttamiseen. Toimenpideohjelmat edellyttävät jatkossa vesiensuojelun lisätoimenpiteitä alueilla, joilla vesien tila ei täytä tällä hetkellä vaatimustason "hyvä" kriteerejä.

Aluehallinnon uudistuksen tuloksena perustettiin uudet aluehallintovirastot (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY), jotka aloittivat toimintansa vuoden 2010 alusta. Samalla lääninhallitukset, TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirit lakkautettiin. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää valtion aluehallinnon viranomaisten rooleja, tehtäviä, ohjausta ja

työnjakoa. Uudistuksessa vahvistettiin maakunnan liittojen roolia aluekehitysviranomaisena. Metsäkeskuksista tullaan vuoden 2012 alussa muodostamaan yksi valtakunnallinen metsäkeskus, jolloin nykyiset metsäkeskukset jatkavat toimintaansa alueyksikköinä.

Pohjois-Pohjanmaalla on tällä hetkellä kolme voimassa olevaa maakuntakaavaa: Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava (vahvistettu 17.2.2005), Pyhäjoen ydinvoimahanketta varten laadittu Hanhikiven maakuntakaava (26.8.2010) sekä Himangan ja Kalajoen kuntaliitoksen myötä Himangan kohdalla noudatettavan Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan vaihekaavat 1 ja 2. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen on aloitettu. Alustavan aikataulun mukaan uusi kaava tulee maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi keväällä 2013. Alustavan valmistelun pohjalta kaavan uudistamisen pääteemana on energia, joka on ilmastonmuutoksen hallinnan kannalta keskeinen alueidenkäytöllinen kysymys. Keski-Pohjanmaan maakuntakaavaa on laadittu vaiheittain. Voimassa olevia ovat maakuntakaavan 1. vaihekaava (24.10.2003) ja 2. vaihekaava (29.11.2007). Maakuntakaavan 3. vaihekaava on vahvistettavana ympäristöministeriössä. Keskeisin uusi aihepiiri on pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen. Kainuun maakuntakaava on vahvistettu 29.4.2009. Luonnonvarasuunnitelma on sopusoinnussa maakuntakaavojen kanssa ja toteuttaa kaavojen tavoitteita valtion maiden osalta.

Pohjanmaan alueella väestön kokonaismäärä on tarkastelujaksolla kasvanut vakaasti. Oulun seudun ulkopuolella väki on kuitenkin vähentynyt. Muuttoliike taajamakeskuksiin ja väestön ikääntyminen vaikuttavat työvoiman tarjontaan syrjäalueilla. Pitkällä aikavälillä kilpailu koulutetusta työvoimasta kiristyy, mikä asettaa haasteita osaavan työvoiman saamiseen myös luonnonvarasektorille. Vaikka työttömien määrä Pohjanmaan alueella on vähentynyt tarkastelujaksolla, työttömyys jatkuu vaikeana erityisesti Taivalkoskella ja Pudasjärvellä. Pohjoisen Suomen asema työn tarjoajana on kuitenkin nousussa esimerkiksi luonnonvarojen tarjoamien monipuolisten mahdollisuuksien ansiosta.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2030 ja maakuntaohjelma 2011–2014 valmistuivat keväällä 2010. Maakuntasuunnitelma linjaa maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet ja strategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Maakuntaohjelma kertoo konkreettisesti ne lähivuosien tavoitteet, joilla suunnitelmaa toteutetaan. Maakuntasuunnitelman vision mukaan Pohjois-Pohjanmaa 2030 on hyvinvoiva, elinympäristöltään laadukas ja luonnoiltaan monimuotoinen ja se suuntaa voimia monipuoliseen osaamiseen, kansainvälistymiseen sekä elinvoimaisuuteen. Maakunnan päätavoitteita ovat alueiden, yhteistyön ja nuorten maakunta, yrittäjien maakunta, hyvinvointi ja kulttuuri, osaaminen, koulutus ja innovaatiot sekä hyvän ympäristön maakunta. Tärkeitä teemoja ovat myös ilmasto, energia ja maaseutu.

Suomen hallituksen vuonna 2008 julkistaman ilmasto- ja energiastrategian mukaan Suomen tavoitteena on tuottaa sähköä tuulivoimalla noin 6 TWh vuonna 2020. Tuulivoimapuistojen rakentamisesta merkittävä osa voisi kohdistua Metsähallituksen

hallinnassa oleville maa- ja vesialueille. Valtioneuvoston päätöksestä marraskuussa 2010 valtakunnallisesti noin 100 000 ha lainvoimaisissa maakuntakaavoissa tuulivoimakäyttöön osoitettuja merialueita on siirretty Metsähallituksen liiketoiminnan taseeseen tuulivoimapuistoja varten. Noin puolet näistä alueista sijoittuu Perämeren rannikkoalueelle.

Keväällä 2010 hallitus teki ydinvoimapäätöksen. Päätöksen myötä Suomeen tulee kaksi uutta ydinvoimalaa, joista toinen sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan alueelle (Pyhäjoki) tai sen läheisyyteen (Simo). Ydinvoimayhtiö Fennovoima Oy tekee lopullisen sijoituspäätöksen kesäkuussa 2011.

Helmikuussa 2009 maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön kanssa asetti työryhmän valmistelemaan soiden ja turvemaiden kansallista strategiaa. Strategian tavoitteeksi asetettiin yhteisen, ajantasaisen näkemyksen aikaansaaminen soiden ja suoluonnon sekä turvemaiden monipuolisesta ja kestävästä käytöstä sekä soiden ja turvemaiden eri käyttötarpeiden yhteensovittaminen. Strategialla on tarkoitus määrittää Suomen soihin ja turvemaihin liittyvät tavoitteet ja tarpeen mukaan myös keinot niiden yhteensovittamiseksi lähivuosikymmenille. Työryhmä jätti ehdotuksen kansalliseksi strategiaksi helmikuussa 2011.

Keväällä 2010 käynnistyneen, Pohjois-Pohjanmaan liiton hallinnoiman Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelman tavoitteena on laatia pitkän aikavälin yhteen sovitettavat suuntaviivat soiden ja turvemaiden käytölle. Ohjelmalla edistetään soiden monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen turvaamista, soiden talouskäytön kehittymistä sekä soiden virkistyskäyttöä. Pohjana suunnittelulle ovat kansallisen suo- ja turvemaiden strategian linjaukset sekä maakunnalliset soiden käyttöön liittyvät suunnitelmat ja strategiat.

Kansallinen mineraalistrategia julkistettiin lokakuussa 2010. Maamme monipuoliset mineraalivarannot ovat merkittävä osa kansallisvarallisuuttamme. Suomalaisella osaamisella on luotu maailmanlaajuisesti tärkeää mineraalialan teknologiateollisuutta, jatkojalostusta ja palvelutuotantoa. Mineraalivarantojemme älykäs hyödyntäminen turvaa raaka-ainehuoltoa ja luo edellytyksiä tasapainoiselle alueelliselle kehitykselle. Mineraalialan osaamisella voimme myös edistää resurssitehokasta ja vastuullista mineraalitaloutta sekä uutta kansainvälistä liiketoimintaa. Mineraalisten raaka-aineiden saatavuus on erittäin tärkeää Euroopan teollisuudelle ja työllisyydelle. Koska EU:n teollisuus toimii suurelta osin tuontiraaka-aineiden varassa, tarvitaan EU:n ja sen jäsenmaiden toimenpiteitä raaka-aineiden saannin varmistamiseksi. Mineraalialan muutokset ovat Suomelle mahdollisuus. Kallioperässämme on useiden metallien ja mineraalien merkittäviä tunnettuja varantoja tai potentiaalia niiden löytämiseksi. Pohjois-Pohjanmaan alueella on käynnissä useita eri vaiheissa olevia kaivoshankkeita.

Kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen muuttavat retkeily- ja virkistyspalvelujen kysyntää erityisesti suurten asutuskeskusten ja matkailukeskusten läheisyydessä.

Ohjattujen palvelujen ja hyvin varustettujen kohteiden kysyntä on kasvamassa. Samoin lisääntyy tarve esteettömyydelle ja helppokulkuisuudelle. Matkailu kasvaa suhteessa perinteiseen luonnon virkistyskäyttöön. Matkailutoiminnassa myös kestävä matkailun kehittäminen on noussut voimakkaammin esiin ja ympäristö- ja ilmastovastuullisuus mielletään yhä tärkeämmäksi matkailualueiden kehittämisessä. Syöteen ja Kalajoen matkailukeskuksissa on käynnistetty matkailualueen kestävä matkailun laatuohjelma.

Oulun seudulla on herätty matkailun kehittämiseen ja lähdetty nostamaan alueen imagoa matkailutoiminnassa. Alueen matkailua edistämään ja markkinoimaan perustettiin keväällä 2010 Oulun Matkailu Oy. Matkailun pitkäjänteinen kehittäminen Oulun seudulla on aloitettu matkailun master plan -kehittämissuunnitelman avulla.

Rokuan, Oulujärven ja Oulujokilaakson muodostama Rokua Geopark saavutti vuonna 2010 ensimmäisenä suomalaisena alueena UNESCO:n suojeleman Geopark-verkoston jäsenyyden. Rokua Geopark on samalla pohjoisin maailmanlaajuisen Geopark-verkoston 67 kohdealueesta.

2.2 Muutokset Metsähallituksessa

Metsähallituksen konsernistrategia uudistettiin ja otettiin käyttöön vuonna 2009. Tarkistetun strategian keskeisin ajatus on Metsähallituksen ja valtion maiden säilyttäminen yhtenä monitavoitteisena kokonaisuutena, mikä mahdollistaa vahvan palvelukokonaisuuden, yhteiskunnallisen roolin, laajan osallistamisen ja yhteistyön sekä suuren vaikuttavuuden. Strategian mukaisesti Metsähallitus haluaa olla edelläkävijä vihreillä markkinoilla. Strategian tarkistustyön seurauksena laadittiin myös uudet tulosalueiden toimintaohjelmat.

EU:n aloitteesta tarkastelujaksolla käynnistettiin liikelaitosselvitys. Keväällä 2010 laki valtion liikelaitoksista uudistettiin siten, että uusi laki ei koske Metsähallitusta, vaan sen osalta selvitystyö jatkuu. Toistaiseksi Metsähallitus jatkaa vanhan liikelaitoslain pohjalta nykymuotoisena. Ministerityöryhmän poliittinen linjaus tulevasta hallintomallista on, että Metsähallitus toimii yhtenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena, jonka kaikki liiketoiminta yhtiöitetään. Uusi Metsähallituslaki menee seuraavan eduskunnan päätettäväksi. Tavoitteena on saattaa uusi laki voimaan vuoden 2013 alusta alkaen.

Merkittävin maankäytön muutos tarkastelujakson aikana on ollut Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) maiden siirto Metsähallituksen hallintaan vuonna 2008. Samalla osa maiden hallinnasta ja hoidosta vastanneista henkilöistä siirtyi Metsähallitukseen. Metsähallitus on tehnyt hallintaansa siirtyneillä Metsäntutkimuslaitoksen mailla alue-ekologisen tarkastelun.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion metsänhoitosuosituksen pohjalta laaditut uudet Metsähallituksen metsänhoito-ohjeet valmistuivat vuonna 2008. Uudet

metsänhoito-ohjeet mahdollistavat metsikön uudistamisen läpimitan tai iän perusteella nuorempana kuin aiemmat ohjeet, mikä parantaa puuntuotannon taloudellista kannattavuutta. Uusien ohjeiden vaikutus on huomioitu Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa ja sen taloudellisissa tavoitteissa jo vuonna 2007. Uusi tutkimustieto on tuonut lisää puuntuotantomahdollisuuksia myös turvemaille. Vuonna 2008 valmistuivat ensimmäiset erityisesti turvemaille kehitetyt metsänhoitosuosituksot, joiden mukaan toimittaessa voidaan hakkuumäärät turvemaille jopa kaksinkertaistaa.

Vuonna 2007 Metsähallitus käynnisti kymmenvuotisen tienkunnostusohjelman, jonka seurauksena metsäautoteiden ja siltojen peruskorjauksiin voidaan investoida merkittävästi aiempaa enemmän. Hyväkuntoinen tiestö varmistaa ympärivuotiset puuntoimitukset ja samalla varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja pakkastalvien mahdolliseen lyhentymiseen.

Energiapuun käyttötavoitteiden myötä Metsähallitus käynnisti vuonna 2009 kaksivuotisen projektin, jonka tavoitteena on lisätä valtion metsistä korjattavan energiapuun määrää ja kehittää energiapuun myyntiä sekä korjuu- ja toimituskäytäntöjä. Tavoitteena on myydä hakkuutähteiden, energiarankojen ja kantojen energiaa yhden terawattitunnin verran vuodessa. Energiapuusta on tullut oma puutavaralajinsa tukki- ja kuitupuun rinnalle.

Metsätalouden toimenpidesuunnittelussa on suunnitelmakauden kuluessa testattu ja otettu käyttöön uusia menetelmiä. Laserkeilauksen avulla saadaan tarkempaa tietoa metsävaroista ja toimenpidesuunnittelua voidaan kohdentaa tehokkaammin kuin aiemmin.

METSO-ohjelman myötä Metsähallituksen toteutettavaksi tulleita hankkeita ovat suojelalueiden perustietojen keruu, suojelalueiden laajentaminen (10 000 ha), talousmetsien luonnonhoitotoimet sekä suojelalueiden ennallistaminen ja luonnonhoito. Ohjelman myötä metsätalous toteuttaa valtion talousmetsien monimuotoisuutta edistäviä toimia yhteistyössä luontopalvelujen kanssa vuosina 2009–2016. METSO-ohjelmaan liittyen Metsähallitus toteutti oman projektin (KorpiMETSO), jossa tehtiin selvitys korprien, lettojen ja puustoisten luhtien suojelun tilasta ja toimenpide-ehdotukset tilan parantamiseksi. Projekti toteutettiin metsätalouden ja luontopalvelujen yhteistyönä. Toimenpide-ehdotusten pohjalta työtä jatkettiin Metsähallituksen alueyksiköissä.

Kansalliseen metsäohjelmaan on kirjattu tavoite, jonka mukaan Metsähallitus inventoi valtion metsien kulttuuriperintökohteet vuoden 2015 loppuun mennessä. Työ aloitettiin pilottiprojektina Taivalkoskella vuonna 2009 ja vuonna 2010 sitä jatkettiin Taivalkoskella ja Pudasjärven pohjoisosissa. Kahden vuoden aikana on löydetty esimerkiksi kaksi ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, pyyntikuoppaketjuja, suuri määrä metsä- ja maataloushistoriaan liittyviä kohteita sekä mahdollisia seitakiviä.

Metsähallituksen luontopalvelujen toimintaa viitoittaa erityisesti Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön kansallinen strategia ja

toimintaohjelma 2006–2016. Monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen rooli on METSO-ohjelmalla, joka on lisännyt resursseja suojelualueiden inventointiin ja ennallistamiseen. Ennallistamis- ja luonnonhoitotyössä METSO-rahoitusta voidaan käyttää metsien ja puustoisten soiden ennallistamiseen sekä puustoisten perinnebiotooppien hoitoon.

Luontopalvelujen verkostoituminen tutkimusorganisaatioiden kanssa on lisääntynyt ja tutkimusyhteistyön rooli esimerkiksi seurannoissa on kasvanut merkittävästi suunnitelmakauden alkujaksolla. Myös luontopalvelujen asiantuntijarooli erilaisissa valtionhallinnon ohjelmissa, kuten uhanalaislaskelmissa on kasvanut.

Luonnonsuojeluhallinnon linjausten mukaan yksityisten luonnonsuojelualueiden inventoinnit sekä hoito- ja ennallistamistoimenpiteet ovat siirtyneet Metsähallituksen luontopalvelujen tehtäväksi. Suojelualueiden maanhankinta on siirtynyt ELY-keskusten tehtäväksi ympäristöministeriön luonnonsuojelun tuottavuushankkeen mukaisesti. Metsähallituksen Laatumaa toteutti METSO-ohjelmaan liittyviä maakauppoja vielä vuonna 2009. Maanhankinnan jälkityöt ja luonnonsuojelualueiden perustamiseen liittyvät työt ovat siirtyneet Metsähallituksen vastuulle.

Merialueiden rooli on kasvanut ja Metsähallituksen inventointivastuu merialueilla on laajentunut. Luontopalvelut inventoi vedenalaisia luontotyyppisiä FINMARINET Life+ -hankkeessa ja vastaa VELMU-inventointiohjelman biologisen tiedon keruun koordinoinnista. EU:n meristrategiadirektiivi tuli voimaan vuonna 2008 ja se tulee lähivuosina lisäämään luontopalvelujen merialueita koskevia tehtäviä, kuten raportointia, seurantaa ja merialueiden käytön suunnittelua.

Riistan elinympäristöjä on hoidettu aktiivisesti Metsähallituksen mailla. Riistan elinympäristöjen aktiivinen hoito -projektissa (REAH) vuosina 2007 ja 2008 ennallistettiin, kunnostettiin ja rakennettiin uusia riistaeläinten elinympäristöjä pääosin metsätalouden kitu- ja joutomailla. Projektissa kehitettiin elinympäristöjen aktiivisen hoidon menetelmiä ja aloitettiin toimenpiteiden vaikutusten seuranta hoitokohteilla. Projektin jälkeen riistan elinympäristöjen hoitoon on kehitetty pysyvä toimintamalli, jossa hoitotoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus on nivottu osaksi Metsähallituksen normaalia toimintaa.

Metsähallituksen alueiden merkitys virkistäytymisessä ja luontomatkailussa on lisääntynyt. Useilla suojelu- ja virkistysalueilla kävijämäärät ovat viime vuosina kasvanut. Myös matkailuyrittäjien kanssa solmittujen yhteistyösopimusten määrä on kasvanut. Samaan aikaan virkistyspalvelujen kehittämiseen ja ylläpitoon suunnatut resurssit ovat olleet laskussa. Haasteeseen on pyritty vastaamaan keskittämällä palveluja ja mitoittamalla niitä kysynnän mukaan, karsimalla hajakohteita ja parantamalla toimintojen kustannustehokkuutta. Myös hanketoimintaa ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on pyritty lisäämään.

Luvatonta maastoliikennettä on lisääntynyt valtion mailla. Tähän on vaikuttanut

maastoliikenteen yleinen lisääntyminen ja erityisesti mönkijöiden käytön kasvanut suosio.

Metsähallitus, Oulun yliopisto ja Metsäntutkimuslaitos allekirjoittivat lokakuussa 2010 sopimuksen yhteisestä viisivuotisesta professuurista, jonka tehtävänä on Pohjois-Suomen metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamista palveleva taloustieteellinen tutkimus. Tavoitteena on selvittää metsien käyttömuotojen taloudellista arvoa ja monikäytön kustannustehokkuutta sekä tunnistaa uusia toimintamalleja eri käyttömuotojen yhteensovittamisen edistämiseksi.

Metsähallitukseen perustettiin vuonna 2007 liiketoimintaportfolio, johon nykyisin kuuluvat Villi Pohjola, Eräsetti Oy, Fin Forelia Oy, Siemen Forelia Oy, Morenia Oy ja Laatumaa. Vuonna 2008 Metsähallitus osti Eräsetti Oy:n. Eräsetti on toiminut pääasiassa Rovaniemellä ja Saariselällä keskittyen kansainvälisiin asiakkaisiin. Villin Pohjolan ja Eräsetin toiminta on sulautettu yhteen mahdollisimman pitkälle ottaen kuitenkin huomioon yhtiölainsäädännön asettamat vaatimukset.

Villin Pohjolan toteuttama matkailun liiketoiminta Pohjanmaan alueella on keskittynyt omien kämppien vuokraamiseen sekä nopeasti kasvavaan välityskohteiden vuokraamiseen. Omia vuokrakämppejä on alueella vajaa kymmenen, joiden lisäksi Kylmäluoman retkeilyalueella on 20 kämpän leirintäalue. Välityskohteiden määrä on kasvanut voimakkaasti vuoden 2008 jälkeen, kun kohteita ryhdyttiin aktiivisesti etsimään Villin Pohjolan myynnin piiriin. Marraskuussa 2010 välityskohteita oli alueella jo 51 kpl.

Tuulivoimaan liittyviä mahdollisuuksia on selvitetty Metsähallituksen hallinnassa olevilla maa- ja merialueilla yhteistyössä kuntien, maakuntaliittojen ja tuulivoimasiantuntijoiden kanssa. Tällä hetkellä on käynnissä kolme tuulipuistohanketta ja kolme muuta hanketta on aloitusvaiheessa. Vuoden 2010 alussa käynnistettiin hanke, jonka tavoitteena on etsiä lisää tuulivoimalle soveltuvia alueita Metsähallituksen hallinnoimilta maa-alueilta ja niitä ympäröiviltä yksityismailta.

Keväällä 2010 Morenia Oy osti E. Hyvönen Oy:n murskausliiketoiminnan osaksi Morenia Oy:n toimintaa. Järjestelyn tavoitteena on edelleen vahvistaa Morenia Oy:n asemaa Pohjois-Suomen kiviainesmarkkinoilla. Vuonna 2009 Morenia Oy aloitti rakennus- ja erikoiskiviliiketoiminnan uudelleen järjestelyt. Morenia Oy:n rooli rakennus- ja erikoiskiviliiketoiminnassa on pääsääntöisesti varantojen etsintä, hallinnointi, raaka-aineen jalostaminen ja toimittaminen alalle erikoistuneille yrityksille.

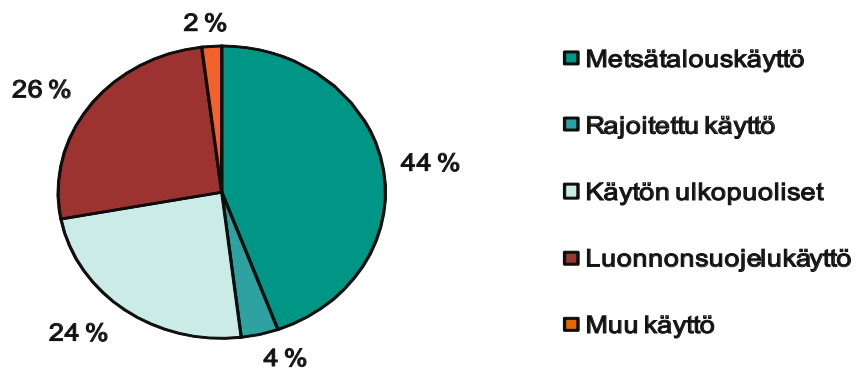
Vuonna 2009 Morenia Oy sai päätökseen Perämeren merenpohjan kiviainesten ympäristövaikutusten arviointihankkeen. Morenia Oy on yhdessä Kainuun Etu Oy:n kanssa tutkinut mahdollisuuksia aloittaa kaoliinisaven hyödyntäminen Puolangan Pihlajavaarassa. Morenia jätti lupahakemuksen Puolangan kunnalle syksyllä 2010.

2.3 Suunnitelman toteutuminen vuosina 2007–2009

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman ja sen tavoitteiden toteutumista arvioitiin seurantamittareiden ja muun projektissa kootun tiedon avulla. Seurantamittareiden arvot ja mittarikohtaiset tulokset suunnitelman toteutumisesta suunnitelmakauden alkujaksolla on esitetty tarkemmin liitteessä 3.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaan kirjatut maankäytön muutokset on toteutettu tarkastelujakson aikana. Kokonaisuutena maankäytön muutokset ovat olleet melko vähäisiä ja eri maankäyttömuotojen suhteissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Metsähallituksen hallinnassa oleva kokonaismaa-ala on kasvanut 14 000 ha ja oli vuoden 2009 lopussa 990 000 ha. Sekä metsätalouskäytössä oleva maa-ala että luonnonsuojeluun käytettävä maa-ala on hieman kasvanut. Pinta-alallisesti merkittävin muutos on ollut Metsäntutkimuslaitoksen sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen alueiden siirtyminen Metsähallituksen hallintaan vuoden 2008 alussa. Pohjanmaan alueelle hallinnansiirrossa tuli yhteensä 9 500 ha, josta metsätalouskäyttöön 3 200 ha ja luonnonsuojeluohjelma- tai luonnonsuojelualueita 500 ha. Tutkimuskäyttöön jäi 5 800 ha, joista Metsäntutkimuslaitoksella on käyttöoikeussopimus Metsähallituksen kanssa. Metsätalousmaata on ostettu lisää vuosittain metsätalouden investointipäätösten ja tarjonnan mukaisesti. Liiketoimintaan maata on ostettu noin 2 000 ha ja luonnonsuojelutarkoituksiin alueita on hankittu noin 900 ha.

Luonnonsuojelukäytössä oleva maa-ala on kasvanut 3 800 ha. Lisäys koostuu pääosin luonnonvarasuunnitelman suojelumetsäpäätöksistä, suojeluohjelmien toteuttamisesta ja valtiolle ostetuista METSO-kohteista. Metsätalouden talouskäytössä oleva metsämaa on lisääntynyt 1 500 ha. Luonnonvarasuunnitelman päätös ekologisen verkoston kasvattamisesta, mikä toteutettiin heti suunnitelmakauden alussa, supisti talousmetsien pinta-alaa. Vähenemistä korvasi talousmetsien osto ja hallinnan siirrot. Metsätalouden rajoitetun käytön ala on kasvanut 6 200 ha pääasiassa Metlan tutkimusmetsien siirrosta johtuen. Metsätalouden käytön ulkopuolinen ala on kasvanut 700 ha. Sitä ovat kasvataneet ekologisen verkoston laajentaminen, alue-ekologisen suunnittelun tarkentuminen ja metsätalouden hallintaan tulleille alueille määritellyt toiminnan ulkopuoliset kohteet. Pohjanmaan alueen maankäyttö on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Metsähallituksen maiden jakautuminen eri käyttömuotoihin Pohjanmaan alueella vuoden 2009 lopussa.

Metsävarojen kehityksen seuraamiseen tarkastelujakso on lyhyt, eikä metsien rakenteessa ole tässä ajassa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Suurin ikäluokka on 41–80-vuotiaat metsät. Puuston keskitilavuus on noussut jakson aikana 86 kuutiometristä 92 kuutiometriin hehtaarilla (metsätalousalueilla 77→82 m³/ha). Puuston kokonaistilavuus on lisääntynyt vastaavasti 4,6 milj. m³ ja oli vuoden 2009 lopussa 56 milj. m³. Talousmetsien osuus lisäyksestä on 3,2 milj. m³. Puuston vuotuinen kokonaiskasvu on jakson aikana ollut keskimäärin 1,9 milj. m³. Metsätalousalueilla vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 1,7 milj. m³.

Ekologinen verkosto on suunnitelman alkukauden aikana laajentunut 4 600 ha. Tästä metsämaata on 1 000 ha. Ekologiseen verkostoon kuuluvat luonnonsuojelualueet ja talousmetsien metsätaloustoiminnan ulkopuoliset kohteet. Verkoston edustavuuden muutosta on vaikea arvioida muutaman vuoden tarkastelujaksolla. Suunnitelman alkukaudella yhtenä METSO-toimenpiteenä on parannettu suunnitelma-alueen länsiosan ekologisen verkoston laatua kohdentamalla säästöpuiden jättämistä alueen keskiosan metsäisten suojelualueiden ympärille ns. monimuotoisuuden lisäämisalueilla, joita on yhteensä noin 12 000 ha. Suunnitelman alkukaudella näillä alueilla on tehty säästöpuuhakkuita yli 100 ha.

Luonnonvarasuunnitelman yhteydessä vuonna 2007 ekologisen verkoston tukialueiksi perustettiin Liperinsuon ja Itämäen ympäristöarvometsät (yhteensä 2 549 ha). Näille alueille on suunnitelman alkukaudella laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmat, joissa on päivitetty kyseisten alueiden alue-ekologiset ratkaisut. Metsätalousalueista hoito- ja käyttösuunnitelmat on laadittu myös puolustusvoimille vuokratuille alueille Haapajärvellä ja Oulun Hiukkavaarassa.

Suunnitelma-alueen vanhojen metsien osuus kaikesta metsämaasta on vähentynyt jakson aikana. Myös lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsissä on seurantatietojen mukaan vähentynyt. Metsien rakenteen kehittämistavoitteet on asetettu 50 vuoden päähän alue-ekologisten suunnitelmien tavoitteiden perusteella. Suurella osalla alueesta vanhoja metsiä oli suunnitelmakauden alussa yli tavoitetason. Lehtipuuvaltaisten metsien määrän väheneminen johtuu suurimmaksi osaksi paikkatietokannan tietorakenteen muutoksesta, jonka vuoksi lehtipuuvaltaisten metsien määrä raportoidaan aikaisempaa pienempänä.

Kulotuksen ja ennallistamispolton määrälle asetetusta tavoitteesta on toteutettu vajaa puolet. Suojelualueilla tavoitteeseen on päästy lähes täysin, mutta eri vuosien välinen vaihtelu on suurta. Talousmetsissä tavoitteesta on pystytty toteuttamaan vain noin neljännes. Kulotuksen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut haastavaksi johtuen työläjien vaativuudesta ja erityisesti säiden oikullisuudesta.

Metsien ja soiden ennallistaminen on keskittynyt METSO-ohjelman alueelle. Alkujakson aikana METSO-alueella ennallistettiin yhteensä 749 ha metsiä ja 329 ha soita. Muilla alueilla ennallistettiin metsiä 3 ha ja soita 106 ha. METSO-ohjelman tavoitteiden mukaisesti ennallistaminen on keskittynyt metsiin ja puustoisille soille. Hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala on lähes kolminkertaistunut tarkastelujakson aikana. Vuoden 2009 lopussa perinnebiotooppeja oli hoidon piirissä yhteensä 678 ha, josta suurin osa on avoimia niittyjä.

Suunnitelmakauden alkujakson aikana suojeluohjelma-alueiden perustamista lakisääteisiksi suojelualueiksi on edistetty muutamilla pilottikohteilla. Suojelualueen perustamiseen kuuluu suojelualuekiinteistön muodostaminen ja säädösvalmistelu. Vuosien 2007–2009 aikana on tehty hoito- ja käyttösuunnitelmat kaikkiaan 17 Natura 2000-alueelle. Hoidon ja käytön suunnittelutarve määräytyy Natura-yleissuunnitelmien pohjalta, joita Metsähallitus ja ELY-keskukset tarvittaessa yhteistyössä päivittävät.

Suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden luontotyyppejä on alkujakson aikana inventoitu noin 10 500 ha. Vedenalaisen luonnon inventointeja on tehty merialueella noin 4 000 ha. Matalien merialueiden inventointimenetelmänä on testattu laserkeilausta, jonka todettiin yhdessä perinteisten menetelmien kanssa tehostavan huomattavasti merialueiden kartoitusta.

Suojelukohteiden lajistoinventoinnit 2007–2008 -hankkeen toimia on tarkastelukaudella kohdennettu myös Pohjanmaan alueelle. Valtakunnallisessa osahankkeessa kartoitettiin suojelualueiden mäntymetsien kääpälaajistoa. Lisäksi uhanalaiselle kalkkikäävälle tehtiin suojeluselvytys ja tuotettiin yleisohje lajistokartoituksia varten. Suurin osa alkujaksolla tehdyistä lajistokartoituksista ja uhanalaisten lajien esiintymien peruskartoituksista on kohdistunut METSO-ohjelman alueelle. Uhanalaisten lajien kartoitusten pohjalta on muutamille direktiivilajeille laadittu hoitosuunnitelmia.

Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä on seurantatiedon perusteella laskenut

alkujaksolla 15 %, mikä selittyy pitkälti laskentamenetelmän muuttumisesta Valtavaara-Pyhävaaran alueella. Muilla kohteilla kävijämäärien lasku ei ole ollut yhtä merkittävää, ja osalla kohteista kävijämäärä on noussut huomattavasti. Yhteistyö Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välillä on lisääntynyt, mikä näkyy yhteistyösopimusten määrän kasvuna useilla alueilla. Virkistyskäyttöpalveluja on kehitetty erityisesti matkailun painopistealueilla, missä kysyntä on suurinta. Palvelujen kehittämisessä keskeinen merkitys on ollut erilaisten hankkeiden kautta saadulla rahoituksella (mm. työllisyystyöohjelma, EU:n rakennerahasto-ohjelma).

Suojelualueiden virkistyskäytön kestävyys seuranta on kehitetty avainkohteina Oulangan ja Syötteen alueet. Molemmille alueille on rakennettu luontomatkailun ja virkistyskäytön kestävyys seurantajärjestelmä, jossa käytetään hyväksyttävän muutoksen rajoihin perustuvaa LAC-menetelmää (limits of acceptable change). Menetelmän kehittämistä on jatkettu tiiviissä yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden paikallistaloudelliset vaikutukset on selvitetty vuonna 2009. Menetelmä on kehitetty yhteistyössä Metsätutkimuslaitoksen kanssa ja se on integroitu Metsähallituksen asiakasseurantajärjestelmään. Luonnon virkistyskäytön hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arviointia kehitetään parhaillaan.

Luontoon.fi -verkkopalvelua on kehitetty toimimaan entistä paremmin asiakaspalvelun ja opastusviestinnän palvelukanavana. Retkeilykohteiden viestinnän sisältöön on pyritty vaikuttamaan myös verkostoitumalla aktiivisesti eri alueilla toimivien matkailuyhdistysten kanssa.

Pohjanmaan puistoalueiden määrä on vähentynyt neljästä kolmeen Oulangan ja Syötteen puistoalueiden yhdistyttyä Koillismaan puistoalueeksi vuoden 2009 alussa. Koillismaan puistoalueella toiminta on painottunut vahvasti matkailuyhteistyöhön ja luontomatkailun edellytysten kehittämiseen. Oulanka-Paanajärven puistoparin vetovoimaisuutta, palvelutasoa ja matkailun kestävyyttä on parannettu vuonna 2008 päättyneen Interreg -naapuruusohjelmahankkeen tuloksena. Lisäksi Oulangalla on tehty kävijä- ja yritystutkimus sekä aloitettu Oulangan luontomatkailusuunnitelman päivitystyö. Syötteellä on kehitetty alueen reitistöä ja uusittu opasteita. Kestävän matkailun kehittämistä on jatkettu Oulangalla kansainvälisessä PAN Parks -laatuohjelmassa ja Syötteellä European Charter -ohjelmassa.

Oulun puistoalueella on panostettu erityisesti matkailuyhteistyön kehittämiseen. Kalajoen Meriluontokeskuksen ja Hailuodon Luototalon toiminta on käynnistetty ja vakiintunut tarkastelujakson aikana. Rokuan ja Oulujärven alueella edistettiin Geoparkstatuksen saamista kehittämällä retkeilyn palveluvarustusta yhteistyössä alueen kuntien ja matkailuyrittäjien kanssa. Kainuun puistoalueella Puolangan luontokohteiden retkeilymahdollisuuksia ja niiden markkinointia on kehitetty yhteistyössä kunnan kanssa toteutetuilla hankkeilla. Tavoitteena on erityisesti ollut kohteiden tekeminen tutuiksi matkailuyrittäjille, joiden kautta tieto kohteista välittyy asiakkaille.

Metsästyslupien myöntämiseen on kehitetty lupahakujärjestelmä, jota käytettiin

ensimmäisen kerran vuonna 2009 pienriistan kausilupien käsittelyssä. Jatkossa lupahakujärjestelmässä käsitellään myös hirvenmetsästysluvut sekä niihin liittyvät maastoliikenneluvat. Kalatalouden suunnittelu- ja seurantajärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2008. Riistan elinympäristöjä on hoidettu aktiivisesti. Kaikkiaan jaksolla on kunnostettu 385 ha riistan elinympäristöjä, jotka ovat riekkosoitaa (300 ha), vesilintukosteikkoja ja hanhisoita (65 ha) sekä kanalintujen poikueympäristöjä (20 ha). Puroja on inventoitu alkujaksolla yhteensä 488 km (122 puron osalta). Lisäksi on kunnostettu 16 puroa.

Metsätalouden vuotuinen hakkuumäärä on tarkastelujaksolla ollut keskimäärin 880 000 m³, mikä on 1,8 m³ metsätalousalueiden metsämaahehtaaria kohden. Hakkuumäärä alitti käyttöpuusuunnitteen (900 000 m³/vuosi) noin kahdella prosentilla. Uudistushakkuuta on tehty keskimäärin 4 500 ha/vuosi ja harvennushakkuuta 5 800 ha/vuosi. Verrattaessa näitä asetettuihin tavoitteisiin (4 700 ja 5 500 ha/vuosi), ovat hakkuut olleet harvennuspainotteisia. Ensiharvennukset ovat lisääntyneet 1950- ja 1960-luvulla uudistetuissa nuorissa metsissä. Metsätalousalueiden puuston vuotuinen kasvu ylitti hakkuupoistuman keskimäärin 800 000 m³.

Luonnonvarasuunnitelman mukaan rajoitetun käytön kohteita voidaan käsitellä pienipiirteisempien harvennus- ja uudistushakkuiden lisäksi erityishakkuutavoilla. Erityishakkuista on vuosien 2008–2010 aikana tehty säästöpuuhakkuuta 300 ha, pienaukkohakkuuta 50 ha ja poimintahakkuuta 20 ha. Erirakenteistavia hakkuuta ei ole käytetty. Metsätalousalueilla pienipiirteisesti käsiteltäviä rantavyöhykkeitä on suunnitelman alkukaudella lisätty merkittäville ranta-alueille noin 1 000 ha. Matkailun painopistealueilla sijaitsevien retkeilyreittien ja -rakenteiden lähimetsien maisema- ja virkistysalueita on kohdennettu ja lisätty merkittävimmille kohteille.

Puunkorjuun ympäristöseurannan mukaan Pohjanmaalla on uudistushakkuualoille jätetty puustoa vuodesta riippuen 4,1–12,7 m³/ha (keskimäärin 9,1 m³/ha). Tämä vastaa Metsähallituksen asettamaa tavoitetta (5–10 m³/ha). Myös erityyppiset luontokohteet on seurantojen tulosten perusteella osattu ottaa toiminnassa huomioon. Alkukauden aikana otantaan oli osunut vesistöjen varressa tehtyjä hakkuuta vain yhtenä vuonna, jolloin vesiensuojeluvyöhykkeet oli katsottu riittäviksi (n. 18 m). Heikkotuottoisia ojitusalueita on käytetty vesiensuojeluun ja soiden ennallistamiseen yli 300 ha pääasiassa riistan elinympäristöjen aktiivisen hoidon yhteydessä.

Energiapuun kannattavaa korjuuta ja toimitusmäärää Pohjanmaan alueella on lisätty vastaamaan energiapuun käyttötarpeita. Metsäteiden peruskorjaukseen on panostettu alkukaudella asetettua tavoitetta (50 km/vuosi) enemmän, mikä johtuu käynnistetystä tienkunnostusohjelmasta. Teitä peruskorjattiin keskimäärin 100 km/vuosi. Uusia teitä valmistui tarkastelujaksolla yhteensä noin 100 km. Teiden hoidon ansiosta puutavaraa on kyetty toimittamaan asiakkaille ympärivuotisesti.

Metsähallituksen välittömästi tarjoamat työpaikat ovat vähentyneet lievästi tarkastelujakson aikana. Vuonna 2009 Metsähallitus työllisti Pohjanmaan alueella välittömästi noin 245 henkilöä. Kun otetaan huomioon metsätalouden tarjoamat välilliset

työpaikat metsätalouden yrittäjille, on Metsähallituksen työllisyysvaikutus kuitenkin kasvanut. Myös Metsähallituksen Pohjanmaan alueella käyttämä rahamäärä on ollut kasvusuunnassa, mikä on myönteistä aluetalouden kannalta. Tämä johtuu panostuksesta metsänhoitoon ja metsäteiden kunnossapitoon sekä kasvusuunnassa olevasta hakkuumäärästä, joissa kaikissa paikallisilta yrittäjiltä ostetut palvelut ovat merkittävässä osassa.

Metsähallituksen alueiden käyttöä suunnittelevista yleiskaavoista ovat vahvistuneet Syytteen yleiskaavan muutos sekä Syyryn yleiskaava Sievissä. Uutta rantarakentamista mahdollistavia asemakaavoja on vahvistettu muun muassa Taivalkoskelle. Vuosien 2007–2009 aikana on alueelta myyty noin 60 rantatonttia. Myös matkailukeskustonttien kysyntä on ollut hyvä. Tonttien luovuttamistapana on entistä enemmän suosittu tonttien vuokraamista.

Maa-ainesten käyttö romahti Pohjanmaan alueella vuonna 2009. Valtakunnallisesti kiviainesten käyttömäärät tippuivat 25 % vuoden 2008 huipputasosta. Pohjanmaalla Morenia Oy:n myynnin lasku oli vielä suurempi. Vuonna 2009 Morenia Oy jalosti kiviainesta reilut 0,6 miljoonaa tonnia ja vuonna 2010 määrä tulee olemaan noin 1,1 miljoonaa tonnia. Morenia Oy:llä on Pohjanmaan alueella 92 voimassa olevaa lupa-alueita.

3.

Suunnitelman muutostarpeen arviointi

Projekti- ja ohjausryhmä arvioivat luonnonvarasuunnitelman muutostarpeita toimintaympäristön muutosten, yhteistyöryhmän työpajojen tulosten, ajantasaisten luonnonvaratietojen ja muun projektissa kerätyn tiedon perusteella. Yhteistyöryhmä pohti toimintaympäristön muutoksia ja valtion maihin ja vesiin kohdistuvia toiveita sekä näiden vaikutuksia suunnitelman muutos- ja päivitystarpeisiin ensimmäisessä kokouksessaan marraskuussa 2010. Yhteistyöryhmän työpajojen toteutus ja tulokset on kuvattu tarkemmin liitteessä 4.

Yhteistyöryhmän toiveissa valtion maiden ja vesien suhteen korostuivat muun muassa elinkeinojen, toimeentulon ja jokamiehen oikeuksien turvaaminen, vastuullinen yhteisen omaisuuden hoito, monipuolinen ja kestävä luonnonvarojen käyttö, eri käyttömuotojen huomioiminen, luonnon monimuotoisuudesta ja vesiensuojelusta huolehtiminen sekä yhteistyö ja vuoropuhelu. Toimintaympäristön muutoksista esille nousivat erityisesti ilmastonmuutos ja bioenergian kasvava merkitys, turve- ja tuulivoimatuotannon aseman muutokset, matkailun merkityksen korostuminen, maa-aineskysymykset ja kaivostoiminnan korostuminen, vesien hoidon uudet ohjelmat, luonnon monimuotoisuuden muutokset ja monimuotoisuuden suojelua ohjaavat päätökset, uusien metsänhoito-ohjeiden voimaantulo, taloustaantuma ja metsäsektorin rakennemuutos sekä aluehallinnon ja Metsähallituksen organisaation muutokset.

Yhteistyöryhmän mielestä suunnitelman toimintalinja ja toiminnan päälinjaukset olivat pääosin kohdallaan myös suunnitelman loppujaksolle. Talouden näkökulmaa painottavaan toimintalinjaan kaivattiin kuitenkin täsmennystä. Linjauksessa toivottiin korostettavan Metsähallituksen roolia aluetaloudellisesti merkittävänä toimijana sekä elävän maaseudun säilyttämistä.

Natura-alueiden hoitoa ja käyttöä, matkailua, retkeilyreittien ja rakenteiden lähimetsien käsittelyä sekä tutkimusta koskeviin päälinjauksiin oltiin tyytyväisiä. Metsätaloutta koskeva linjaus jakoi mielipiteitä. Rantametsien käsittelyn käytännön toteutusta pidettiin tärkeänä. Tarkennusta kaivattiin ekologisen verkoston laadun parantamista koskeviin linjauksiin. Turvetuotanto keskustelutti runsaasti ja Metsähallituksen rooli tuulivoimatuotannossa tuntui epäselvältä. Tonttituotannon osalta oltiin huolissaan rakentamattomien rantojen säilymisestä. Ympäristönäkökohtien huomioon ottamista maa-ainesvarojen käytössä korostettiin. Vuorovaikutuksen osalta Metsähallituksen toivottiin edelleen tehostavan viestintää. Osa yhteistyöryhmästä olisi kaivannut lisätietoa suunnitelmassa käsiteltävistä asioista.

Yhteistyöryhmän arvioinneissa ei tullut esille luonnonvarasuunnitelmasta kokonaan puuttuvia päälinjauksia. Oulun seudun kehittämistä matkailualueena painotettiin uutena osa-alueena. Metsähallitus näki tarpeelliseksi täydentää suunnitelmaa metsästäystä ja kalastusta koskevalla päälinjauksella, sillä erätalous on merkittävä osa Metsähallituksen toimintaa.

Tarkistetut päälinjaukset ja päivitetty toimintaohjelmaluonnos käsiteltiin yhteistyöryhmän toisessa kokouksessa tammikuussa 2011. Yhteistyöryhmä kommentoi Metsähallituksen ehdotusta monipuolisesti, minkä vuoksi yhteistyöryhmän oli vaikea muodostaa siitä yhtä yhteistä kantaa. Pääasiassa yhteistyöryhmä oli tyytyväinen linjauksiin sekä toimintaohjelmaan. Kommenteissa korostui Metsähallituksen yhteiskunnallinen rooli ja asema osana maakuntia ja niiden tavoitteiden toteuttamista. Aluetaloutta ja elävää maaseutua painottavaa toimintalinjaa toivottiin vielä täsmennettävän sanamuodoltaan ja täydennettävän luonnonsuojelun osalta. Hakkuutavoitteet jakoivat mielipiteitä. Rantametsien sekä retkeilyreittien ja -rakenteiden lähimetsien käsittelyä sekä ekologisen verkoston laadun parantamista koskeviin tavoitteisiin oltiin tyytyväisiä. Osan mielestä toimet ekologisen verkoston parantamiseksi eivät kuitenkaan ole riittäviä. Suojelualueiden hoitoa ja käyttöä koskevat toimet saivat kannatusta, mutta hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista koskevaa päälinjausta toivottiin täsmennettäväksi tavoitteellisemmaksi. Metsästäystä ja kalastusta koskevat toimet saivat enimmäkseen hyväksyviä kommentteja, mutta valvontaa toivottiin lisättävän ja otettavan suunnitelmassa kantaa räkättirastaiden ampumiseen. Matkailun kehittämisen tavoitteisiin oltiin tyytyväisiä ja yhteistyötä matkailussa pidettiin tärkeänä. Tutkimusta koskevaa linjausta haluttiin täydentää koulutusta sekä kehittämishankkeita koskevalla maininnoilla. Kuntien ja kyläyhdistysten osallistamista pidettiin tärkeänä. Myös nuorten luontokasvatusta pidettiin tärkeänä ja toivottiin sen esiintuomista toimintaohjelmassa.

Maa-aines- ja kaivostoimintaa koskeva päälinjaus jakoi mielipiteitä. Toiminnan ympäristövaikutukset huolestuttivat osaa yhteistyöryhmäläisistä ja tarkennettavan toivottiin, mitä vihreän kaivostoiminnan edistäminen tarkoittaa käytännössä. Tonttituotantoa koskevaan linjaukseen kaivattiin täsmennystä tavoitteisiin ja matkailualueiden kehittämistä painotettiin. Tuulivoiman osalta toivottiin tuotavan esiin kaavoituksen vaikutus sen sijoitteluun. Eniten erilaisia mielipiteitä yhteistyöryhmässä herätti edelleen turvemaiden maankäyttö, jonka strategiset linjaukset olivat välitarkastuksen aikana

valtakunnallisen tarkastelun alla. Turvetuotantoa koskevassa linjauksessa ryhmä toivoi ennakoitavan tarkemmin tulevia turvemaiden maankäyttöön liittyviä ohjelmia ja strategioita. Laadittavana olevan kansallisen suo- ja turvemaastrategian tavoitteena on luoda yhteinen, ajantasainen näkemys soiden ja suoluonnon sekä turvemaiden kestävästä ja monipuolisesta käytöstä. Strategialla määritetään soiden ja turvemaiden käyttöä myös valtion mailla.

Lisääntyvä energiapuun käyttö yhdessä puuntuonnin vähentymisen kanssa on lisännyt kotimaisen puuraaka-aineen tarvetta. Uusiutuvan energian kysynnän kasvu ja ilmastonmuutokseen herääminen ovat tärkeimpiä suunnitelman alkukauden aikana tapahtuneita muutoksia. Myös yhteistyöryhmä nosti ilmastonmuutoksen ja sen hillitsemiseen liittyvät toimenpiteet yhdeksi keskeiseksi teemaksi suunnitelman tarkistuksessa. Uusiutuvan energian kysynnän kasvuun vastaaminen on uusi haaste liiketoiminnalle suunnitelman loppukaudella. Myös valtion talouden ahdinko yhtenä alkukaudella tapahtuneista merkittävimmistä muutoksista lisäänee Metsähallituksen liiketoiminnalle asetettavia taloudellisia tavoitteita ja kiristääne budjettirahoitteista toimintaa.

Tarkistetut päälinjaukset ja päivitetty toimintaohjelma esiteltiin myös Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunnan kokouksessa tammikuussa 2011. Neuvottelukunta oli enimmäkseen tyytyväinen Metsähallituksen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Neuvottelukunnalta pyydetty kannanotto (liite 5) tuki hyvin Metsähallituksen ehdotusta suunnitelman loppukauden toiminnan linjauksista ja toimintaohjelmasta.

Projektin aikana Metsähallituksen Pohjanmaan alueen henkilöstön mielipiteitä alueen luonnonvarojen käytöstä selvitettiin kyselyn avulla. Kysely noudatteli vuonna 2006 toteutettua Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman henkilöstökyselyä. Kysely lähetettiin noin 260 henkilölle ja vastauksia palautui 106 kappaletta (41 %). Vastausten perusteella henkilöstö oli saanut tietoa luonnonvarasuunnittelusta melko hyvin. Valtaosa henkilöstöstä katsoi, että vuonna 2007 valmistunut luonnonvarasuunnitelma on ohjannut Metsähallituksen toimintaa hyvin tai melko hyvin. Hakkuumäärä sekä luonnon monimuotoisuus ja riista- ja maisemanäkökohdat koettiin tärkeimmiksi huomioitaviksi asioiksi luonnonvarojen käytössä. Virkistyspalvelujen tarjonta haluttiin säilytettävän nykyisellä tasolla. Sidosryhmien kuuleminen luonnonvarasuunnittelussa on kyselyn mukaan tärkeää. Osallistamisen lisäämiseen suhtauduttiin edelleen varovaisen myönteisesti. Kun kysyttiin henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia suunnitteluun, yli puolet vastaajista koki, että henkilöstö ei voi vaikuttaa suunnitteluun riittävästi.

4.

Toiminnan päälinjausten tarkistus

Luonnonvarasuunnitelman välitarkastusprojektissa tehtyjen arviointien ja yhteistyöryhmän sekä alueellisen neuvottelukunnan kannanottojen perusteella Metsähallitus toteaa, että luonnonvarasuunnitelmassa kaudelle 2007–2016 valittu toimintalinja on edelleen pätevä ja luonnonvarojen käytössä jatketaan pääosin entisellä toimintalinjalla myös suunnitelmakauden loppujakso 2011–2016. Tarkistuksia tehtiin erityisesti hakkuumäärää, maa-ainestoimintaa sekä turve- ja tuulivoimatuotantoa koskien. Linjauksia täydennettiin Oulun seudun matkailua ja kaivannaisteollisuutta tukevilla tavoitteilla sekä laadittiin kokonaan uusi linjaus erätaloutta koskien.

Tarkistettu toimintalinja vuosiksi 2011–2016 on:

- Metsähallitus painottaa toiminnassaan ympäristöarvot huomioon ottavaa luonnonvarojen monipuolista käyttöä ja hyödyntämistä sekä luonnonsuojelua. Metsähallituksen toiminnalla on myönteinen vaikutus aluelouteen sekä elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilymiseen. Toiminta tukee Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaa 2030.

Tarkistetut toiminnan päälinjaukset vuosiksi 2011–2016 ovat:

- Metsätalouden hakkuumäärä nousee noin 985 000 kiintokuutiometriin vuodessa. Harvennushakkuiden osuus hakkuista kasvaa. Energiapuuta korjataan aktiivisesti kysynnän mukaan. Metsänhoidosta ja tiestön kunnossapidosta huolehditaan laadittujen suunnitelmien mukaisesti, jotta myös jatkossa voidaan varmistaa kasvavat hakkuumäärät ja lisääntyvät puun toimitusmahdollisuudet. Talousmetsiä hankitaan Metsähallituksen investointipäätösten mukaisesti.

- Rantametsien käsittelyssä otetaan korostetusti huomioon näkökohdat, jotka liittyvät metsien virkistys- ja matkailukäyttöön, vesiensuojeluun ja luonnon monimuotoisuuteen. Retkeilyreittien ja -rakenteiden läheisyydessä metsiä käsitellään ympäristöohjeiden mukaisesti maisema- ja virkistysarvot erityisesti huomioon ottaen.
- Suojelun laatua parannetaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimin. Alueen itäosassa ekologinen verkosto on kohtuullisen hyvä. Länsiosassa suojelualueverkostoa ja sen kytkeytyneisyyttä vahvistetaan käyttäen METSO-ohjelman keinoja.
- Kaikille Natura 2000 -alueille tehdään arviointi, jossa selvitetään alueen keskeisten suojelu- ja käyttöarvojen nykytila sekä arvoihin kohdistuvat uhat.
- Metsästysmahdollisuuksia valtion mailla pyritään tarjoamaan kaikille kansalaisille. Lähtökohtana metsästyksessä on riistan kestävä hyödyntäminen. Kalavesien hoitoa ja kalastusjärjestelyjä kehitetään tavoitteena luonnonmukaiset kalavedet. Riistan elinympäristöjen hoito sekä purojen kunnostus on aktiivista.
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa esitettyjen matkailun painopiste alueiden kehittämistä jatketaan. Palvelutuotantoon panostetaan asiakaslähtöisesti kysynnän pohjalta. Pääpaino on matkailuyhteistyössä sekä markkinointiviestinnässä. Oulun seudun matkailua tuetaan kehittämällä rannikko- ja merialueiden matkailu- ja virkistyskäyttöä.
- Kiinteistökauppaa ja -jalostusta harjoitetaan valtio-omistajan asettamien tavoitteiden ja rajoitteiden mukaisesti.
- Maa- ja merialueilla sijaitsevia maa-ainesvaroja kartoitetaan, luvitetaan ja toimitetaan asiakastarpeisiin kiinnittäen huomiota ekologisen ja eettisen kestävyys toteutumiseen. Aktiivisena valtion maiden haltijana Metsähallitus luo edellytyksiä kaivannaisteollisuuden kehittämiseksi.
- Tuulivoimatoiminnassa Metsähallituksen rooli on alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoimatoimintaan soveltuviksi, aktiivinen hankekehitys sekä alueiden vuokraus kilpailutukseen perustuen.
- Turvemaiden maankäyttöön liittyvissä hankkeissa noudatetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kansallisen suo- ja turvemastrategian linjauksia, Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelman tulevia linjauksia sekä Metsähallituksen omia päätöksiä.
- Valtion maat ja vedet tarjoavat jatkossakin hyvät edellytykset tutkimukselle. Metsähallitus on aktiivinen kumppani toimintaansa hyödyttävissä yhteistutkimuksissa ja kehittämishankkeissa.

- Vuorovaikutusta ja viestintää Metsähallituksen ja toimintaympäristön välillä lisätään ja parannetaan. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta Metsähallituksen ja muiden toimijoiden suunnitelmista ja tavoitteista sekä sovittaa yhteen eri käyttömuotojen tarpeita.

5.

Toimintaohjelma vuosille 2011–2016

5.1 Maankäyttö

Ekologisen verkoston pinta-ala Pohjanmaan alueella kasvaa yhteensä noin 1 800 ha. Valtaosa tästä koostuu metsien monimuotoisuuden kannalta merkittävien suojelualueiden laajentamisesta 1 700 hehtaarilla METSO-ohjelman mukaisesti. Suojeltavat kohteet on valittu Metsähallituksen projektissa vuosina 2008–2009. Perustettavia suojelumetsiä on 14 kappaletta (liite 6) ja ne siirretään metsätaloudelta luontopalvelujen hallintaan. Osa näistä suojelumetsistä liitetään nykyisiin suojelualueisiin luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä. Nämä suojelun lisäkohteet täydentävät merkittäväällä tavalla ekologista verkostoa Oulu eteläisen ja Oulu pohjoisen osa-alueilla. Suojelumetsien perustamisen lisäksi KorpiMETSO-selvityksen tuloksena siirretään maa-alaa metsätaloustoiminnan ulkopuolelle (luku 5.3.2).

Metlalta ja MTT:lta Metsähallitukselle siirtyneitä suojeluohjelma-alueita siirretään metsätaloudelta luontopalveluille 624 ha liitteen 7 mukaisesti. Metlalta ja MTT:lta Metsähallituksen hallintaan siirtyneet luonnonsuojelualueet siirtyivät suoraan luontopalveluille jo vuonna 2008, mutta suojeluohjelmakohteet siirrettiin liiketoimintaomaisuuteen. Natura 2000- ja suojeluohjelmien kohteet, jotka toteutetaan luonnonsuojelulla, siirretään luontopalveluille.

Metsähallituksen ja luontojärjestöjen kesken käydyssä dialogiprosessin lopputuloksena sovittiin Pohjois-Suomen vanhojen metsien lisäsuojelusta vuonna 2006. Talouskäytön ulkopuolelle tai rajoitettuun talouskäyttöön siirrettiin Pohjanmaan alueella 11 000 ha yhteisesti arvokkaiksi todettuja kohteita. Dialogiratkaisu toteutettiin jo varsinaisessa Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa, mutta ko. alueiden hallinnan

virallistaminen ei ole edennyt suunnitelman alkukaudella. Hallinnansiirto tullaan toteuttamaan lähivuosina maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön päättämässä aikataulussa.

Valtioneuvosto on vahvistanut yleisillä vesialueilla olevien tuulivoima-alueiden tasesiirron liiketoimintaomaisuuteen marraskuussa 2010. Pohjanmaalla luontopalvelujen hallinnasta on siirretty yhteensä 53 100 ha tuulivoima-alueita Laatumaan hallintaan liitteen 7 mukaisesti.

5.2 Metsätalous

Metsätalousalueilla metsiä käsitellään metsänhoito- ja ympäristöohjeiden mukaisesti. Vuotuinen hakkuiden taso on 985 000 kiintokuutiometriä. Hakkuita vastaava vuotuinen uudistuspinta-ala on edelleen noin 4 600 ha ja harvennuspinta-ala noin 8 500 ha. Hakuusuunnitteen laskentamenetelmä on kuvattu liitteessä 8.

Harvennushakkuiden määrä lisääntyy merkittävästi. Alueen itäosissa lisätään rehevien kasvupaikkojen harvojen ja huonolaatuisten metsien uudistushakkuita. Hyvälaatuiset harvennetut metsät lannoitetaan metsänhoito- ja ympäristöohjeiden mukaisesti. Alueen etelä- ja länsiosassa turvemaiden puuntuotannosta huolehditaan harvennushakkuiden, kunnostusojituksen ja lannoituksen avulla. Heikkotuottoisia turvemaita käytetään vesiensuojeluun, jätetään ennallistumaan tai ennallistetaan aktiivisesti. Vesiensuojelussa testataan uusia menetelmiä, kuten putkipatoja. Metsänhoitotoimien, kuten taimikon hoidon taso säilyy nykyisellä tasolla.

Rajoitetun käytön kohteiden metsänkäsittely suunnitellaan ja tehdään niiden erityisluonne huomioon ottaen. Pienipiirteisempien harvennus- ja uudistushakkuiden lisäksi niissä tehdään säästöpuuhakkuita sekä pienaukkohakkuita ja erirakenteistavia hakkuita. Osallistaminen ja yhteistyö sekä Metsähallituksen sisällä että toimintaympäristössä on näillä kohteilla tärkeää. Säästöpuuhakkuussa aukolle jätettävän säästöpuuston määrä on vähintään 20 m³/ha. Pienaukkohakkuussa aukon koko vaihtelee 0,5–1,0 hehtaarin välillä.

Energiapuuta myydään markkinatilanteen mukaan. Energiapuuksi korjataan hakkuutähteitä ja kantoja uudistusaloilta, kokopuuta ja karsittua rankaa ensiharvennusten yhteydessä sekä kokopuuta erikoiskohteilta. Kantojen korjuu on vähäistä. Energiapuun korjuuta kehitetään uusin tutkimustieto huomioon ottaen.

Raaka-ainehuollon kehittämisessä Metsähallitus jatkaa yhteistyötä alueen puutuoteyri-tysten ja itsenäisten sahojen kanssa.

Suunnitelma-alueella on 4 700 km Metsähallituksen kokonaan omistamia metsäautoiteita ja 4 800 km metsäautoiteita, joissa Metsähallitus on osakkaana. Metsähallituksen omia metsäteitä peruskorjataan voimassa olevan tieverkkosuunnitelman (2010–2012) mukaisesti noin 150 km vuodessa. Tieverkkosuunnitelman keskeisenä tavoitteena

on nostaa metsäautotiestön tasoa siten, että 20 % hakkuumahdollisuuksista on ympärivuotisesti liikennöitävissä olevien teiden vaikutuspiirissä. Uusien metsäteiden rakentaminen on vähentynyt merkittävästi; niitä rakennetaan 15–20 km vuodessa. Tieverkkosuunnittelun yhteydessä kaikille Metsähallituksen hallinnassa oleville teille määriteltiin myös tien tavoitekantavuus. Teiden hoidolla tiestö pidetään tavoitekantavuuden edellyttämässä kunnossa, jolloin puutavaraa kyetään toimittamaan asiakkaille ympärivuotisesti. Metsätalouden tarpeisiin tehty tiestö on kuntonsa puitteissa vapaasti yleisessä käytössä lukuun ottamatta mahdollisia kelirikkoaikaisia liikkumisrajoituksia.

Metsähallitus alkaa käyttää uutta tekniikkaa ja menetelmiä metsävaratiedon ylläpidossa. Metsävaratiedon ylläpito ja metsätalouden toimenpiteiden suunnittelu perustuu jatkossa yhä enemmän laserkeilauksella saatuun tietoon.

5.3 Luonnonsuojelu

Kaikille Natura 2000 -alueille tehdään Natura-alueen tilan arviointi, jossa selvitetään alueen keskeisten suojelu- ja käyttöarvojen nykytila sekä arvoihin mahdollisesti kohdistuvat uhat. Arviointi tehdään koko Natura-alueelle käsittäen sekä valtion että yksityiset alueet. Arviointien pohjalta Natura-alueiden yleissuunnitelmissa määritetään, mille alueille on tarpeen tehdä hoito- ja käyttösuunnitelma keskeisten arvojen turvaamiseksi. Metsähallitus vastaa hoidon ja käytön suunnittelusta sekä valtion että yksityisillä suojelualueilla.

Kattava Natura-alueiden tilan arviointi tulee jatkossa vähentämään hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista. Hoito- ja käyttösuunnittelu rajataan entistä tiukemmin suojelualueille, joihin kohdistuu voimakkaita käyttöpaineita tai ristiriitoja. Osalla alueista, kuten kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla hoidon ja käytön suunnittelu on lakisääteistä. Hoito- ja käyttösuunnitelmissa määritellään esimerkiksi suojelualueiden hoitotoimet sekä virkistyskäyttörakenteiden tarve ja mitoitus. Hoidon ja käytön suunnittelun tavoitteista viestitään ja kansalaiset osallistetaan suunnitteluun.

Suojeluohjelma-alueiden perustaminen lakisääteiseksi suojelualueiksi on käynnistynyt muutamilla pilottikohteilla. Näistä saatuja kokemuksia hyödyntäen tavoitteena on suojelualueiden perustamiseen liittyvän säädösvalmistelun ja suojelualuekiinteistöjen muodostamisen huomattava lisääminen suunnitelman loppukaudella. Perustamissäädösten puuttuminen ei aiheuta uhkaa luontoarvoille, mutta vaikeuttaa alueiden hoidon ja käytön suunnittelua sekä käytön ohjausta.

Suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden luontotyyppi-inventointeja on tavoitteena tehdä METSO-alueen ulkopuolella (osa-alueet Koillismaa ja Puolanka) vuosittain yhteensä noin 6 000 ha. Muu osa suunnitelma-alueesta kuuluu METSO-alueeseen, jossa inventoinnit on tehty lähes kokonaan. METSO-alueella tehdään vuosittain tarkennusinventointeja sekä uusien suojelualueiden inventointeja noin 300 ha. Inventointitarve Koillismaan ja Puolangan alueilla kasvaa merkittävästi suojeluun varattujen ns.

dialogikohteiden siirtyessä metsätaloudelta luontopalvelujen hallintaan (luku 5.1).

Merialueella jatketaan merellisten luontotyyppien ja vedenalaisen luonnon inventointia. Vuosittainen inventointitavoite on 1 000 ha.

5.3.1 Suojelualueverkosto

Suunnitelma-alueen metsien ja soiden ennallistamistarpeet arvioitiin uudelleen valtioneuvoston vuonna 2008 METSO-ohjelmasta antaman periaatepäätöksen mukaisesti. Vuoteen 2016 ulottuvassa päätöksessä soiden osalta merkittävimiksi elinympäristöiksi on määritelty puustoiset suot (korvet, rämeet) ja soiden metsäiset reunat sekä metsäluhdat ja tulvametsät. Soiden ennallistamisen tavoitteena on myös vesistöjen, erityisesti metsäpurojen vesitalouden parantaminen. Metsien ennallistaminen kohdennetaan niihin suojelualueisiin ja metsiköihin, joissa voidaan tehokkaimmin parantaa järeästä lahopuusta, lehtipuusta ja metsäpaloista riippuvaisen uhanalaisen lajiston elinmahdollisuuksia. Käytännössä tämä merkitsee metsien ennallistamisen keskittämistä jo olemassa olevien lajistoytimien läheisyyteen, järeäpuustoiisiin metsiin sekä metsiin, joissa on luontaisesti syntynyttä lehtipuualikasvosta. Metsien poltto kohdentuu pääosin palojatkumoalueille.

Suunnitelman loppukaudella ennallistaminen painottuu edelleen alueen länsiosaan METSO-ohjelman alueelle. METSO-ohjelman kautta tulevan rahoituksen lisäksi merkittävä osa soiden ennallistamiseen tarvittavista resursseista saadaan käynnissä olevan valtakunnallisen Suoverkosto Life -hankkeen (2010–2014) kautta. Soiden osalta ennallistamistarve suunnitelman loppukaudella on noin 1 400 ha ja metsien osalta noin 1 100 ha.

Perinnebiotooppeja suunnitelma-alueella on tällä hetkellä hoidossa noin 760 ha. Tarvearvion mukaan nykyisten kohteiden lisäksi hoidettavaa aluetta on tavoitteena laajentaa vuoteen 2016 mennessä noin 390 hehtaarilla.

Lintuvesien ja harjumetsien hoitoa on tarpeen lisätä nykyisestä. Lehtojen hoitotavoite suunnitelman loppukaudella on 10 ha. Lehtojen hoitotarve alueella on melko vähäistä, hoitoa tarvitsevat lähinnä muutamit yksittäiset kuusettuneet tai männylle uudistetut kohteet.

Vuosina 2010–2011 valmistettava lajisuojelun toimintaohjelma tulee linjaamaan lajisuojelun yleiset periaatteet ja määrittelemään tarkemmin kiireellisintä suojelua vaativat lajit sekä niiden tarvitsemat suojelu- ja hoitotoimet. Lajien suojelun tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla vuoteen 2020 mennessä siten, että toiminta kohdistetaan uhkien pohjalta kiireellisintä suojelua vaativiin lajeihin ja esiintymiin, kiireellisimpiin käytännön toimenpiteisiin sekä lajiston kannalta tärkeisiin alueisiin ja elinympäristöihin. Luontodirektiivin lajien sekä erityisesti suojeltavien lajien perusinventointeja jatketaan edelleen ja tarvittaessa tehdään hoitosuunnitelmia. METSO-ohjelman alueella

suojelukohteilla tehdään lajistokartoituksia heikoimmin tunnetuista eliöryhmistä (mm. sammaleet, jäkälät, käävät, kovakuoriaiset). Lisäksi lajistoinventointeja ja perusselvityksiä tehdään erityisesti hoito- ja käyttösuunnittelun pohjaksi. Lajien suojelua edistetään yhteistyössä muiden luonnonsuojelutahojen kanssa.

Luonnonsuojelualueiden hoitoon ja käyttöön liittyvien töiden toteuttaminen edellyttää niihin liittyvän valtion perusrahoituksen pysymistä vähintään nykyisellä tasolla sekä hankerahoituksen monipuolista käyttöä.

5.3.2 Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luonnonhoitoa toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja metsätalouden ympäristöoppaan periaatteiden mukaisesti. Talousmetsien ekologinen verkosto täydentyy toimenpidesuunnittelun yhteydessä rajattavilla luonto- ja lajikohteilla. Osaa tiedossa olevien lajiesiintymien rajauksista tarkennetaan. Erityistä suojelua vaativien lajien esiintymät rajataan talousmetsissä ympäristöoppaassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Luonnonvarasuunnitelmassa vuonna 2007 asetetut ekologiset tavoitteet (metsien rakenteen kehittämistavoitteet, kulotustavoitteet) säilyvät ennallaan. Metsien rakenteen kehittämistavoitteet on asetettu osa-alueittain 50 vuoden päähän prosentiosuuksina taulukoiden 1 ja 2 mukaisesti. Tavoitteiden määrittelyssä on oletettu, että maankäyttökäytön säilyminen nykyisellään ja päätetyt suojeluohjelmat etenevät suunnitellusti. Taulukoiden tiedot pohjautuvat alue-ekologisissa suunnitelmissa asetettuihin tavoitteisiin. Vanhojen metsien prosentiosuuksia on pidettävä osa-aluekohtaisena minimitasona 50 vuoden tähtäimellä. Kulotustavoitteen (taulukko 3) täyttymistä seurattaessa lasketaan mukaan mahdolliset metsäpalot. Metsätaloudelliset kulotukset keskitetään luonnonvarasuunnitelmassa (2007) esitettyjen palojatkumoalueiden läheisyyteen.

Taulukko 1. Vanhojen metsien osuus kaikista alueen metsämaista.

Osa-alue	50-v. tavoite (% -osuus)	Vanhojen metsien osuus tällä hetkellä	Ekoverkon vanhojen metsien osuus tällä hetkellä
Koillismaa (>140 v.)	22 %	26 %	22 %
Oulu pohjoinen (>140 v.)	9 %	7 %	7 %
Oulu eteläinen (>120 v.)	4 %	4 %	3 %
Puolanka (>120 v.)	15 %	18 %	15 %
Koko Pohjanmaa	14 %	15 %	13 %

Taulukko 2. Lehtipuuvältaisten metsien osuus talousmetsien metsämaasta.

Osa-alue	50-v. tavoite (% -osuus)
Koillismaa	5 %
Oulu pohjoinen	3 %
Oulu eteläinen	6 %
Puolanka	7 %
Koko Pohjanmaa	5 %

Taulukko 3. Metsätalousalueen kulotustavoitteet osa-alueittain (hehtaaria vuodessa).

Osa-alue	50-v. tavoite, ha/v.
Koillismaa	38
Oulu pohjoinen	15
Oulu eteläinen	26
Puolanka	5
Yhteensä	84

METSO-ohjelman myötä Metsähallituksen tehtävänä on toteuttaa useita eri toimenpiteitä myös talousmetsissä. METSO-ohjelman loppuraportissa valtion maille esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti alueen länsiosan ekologisen verkoston laatua parannetaan ennallistamalla metsätalousalueita suojelualueiden reunoilla.

METSO-ohjelman myötä Metsähallituksen tehtäväksi tuli laatia luonnon monimuotoisuutta painottavat metsien käytön suunnitelmat luonnonsuojelualueverkoston yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden kannalta tärkeille alueille. Luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen yhteydessä valittiin kolme aluetta, joille monimuotoisuutta painottavat suunnitelmat tullaan laatimaan (taulukko 4). Alueille tehdään nykytilan tarkastelu, jossa selvitetään maankäytön ja alue-ekologisen suunnittelun tilanne, METSO-ratkaisut sekä toteutetut ympäristöoppaan mukaiset toimet. Nykytilan analyysin perusteella täydennetään alue-ekologista tarkastelua tarvittaessa ympäristöoppaan keinoin. Toimenpiteet tallennetaan paikkatietojärjestelmään seurantaa ja raportointia varten.

Taulukko 4. Luonnon monimuotoisuutta painottavan suunnittelun kohdealueet.

Suojelualueet	Kunta
Etelä-Sydänmaa–Lehtosenjärvi–Linjasalmenneva	Lestijärvi
Itämäki–Eteläjoki–Kolkanneva	Pyhäntä
Litokaira–Jänessuo	Ii

METSO-ohjelman mukaisesti Metsähallitus teki vuoden 2010 aikana KorpiMETSO-selvityksen, jossa selvitettiin korprien, lettojen ja luhtien suojelun tilaa ja arvioitiin mahdollisuuksia parantaa sitä. Paikkatietoavusteisesti tehdyn selvityksen tuloksena suojelutilanteen parantamiseksi siirretään noin 100 ha metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Tästä pinta-alasta metsämaata on 90 ha. Noin puolella kohteista oli jo ennestään jonkinlainen käyttörajoite.

Metsänhoitotoimenpiteillä vaikutetaan lahopuun määrään ja laatuun vuosikymmeniksi, jopa vuosisadoiksi eteenpäin. Lahopuujatkomon varmistamiseksi tulee metsikön kaikissa kehitysvaiheissa säästää jo kuollut puusto ja lisäksi jättää osa elävästä puustosta kuolemaan ja lahoamaan metsään. Normaalisti käsiteltävissä talousmetsissä uudistushakkuussa säästetyn puuston kokonaismäärän tulisi olla keskimäärin 5–10 m³/ha.

Tämä määrä koostuu luontokohteiden elävästä ja kuolleesta puustosta, hakkuualoille yksin tai ryhmiin jätetyistä elävistä ja kuolleista minimiläpimitat täyttävistä säästöpuista sekä muusta ainespuusta, jolla tarkoitetaan läpimitaltaan vähintään 9 cm olevia, hakkuualoille säästettyjä eläviä ja kuolleita puita.

Ekologisen verkoston analyysiin perustuen Pohjanmaan alueella keskitetään säästöpuita alueen keskiosan metsäisten suojelualueiden ympärille (Oulu pohjoisen ja Oulu eteläisen osa-alueilla). Nämä monimuotoisuuden lisäämisalueet (yhteensä n. 12 000 ha) on merkitty paikkatietojärjestelmään luonnonvarasuunnitelman (2007) yhteydessä. Mahdollisissa päätehakuissa niille jätetään säästöpuuta 25–30 m³/ha. Muualla säästöpuuta jätetään normaali määrä (5–10 m³/ha) myös suojelualueiden läheisyyteen. Säästöpuusto sijoitellaan erityisesti vaihettumisvyöhykkeille, suojelualueiden reunoille ja luontokohteiden läheisyyteen. Tavoitteena on, että säästöpuuston myötä lisääntyvä lahoppuun määrä tukee suojelualueiden ennallistamista ja luo edellytyksiä suojelualueiden uhanalaisen lajiston säilymiselle. Säästöpuuryhmien kehittäminen aloitetaan jo taimikonhoitovaiheessa.

Myös muissa erityiskohteissa on mahdollista jättää tavanomaista enemmän säästöpuita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi ekologiset yhteydet ja kulutusalueet. Niille voidaan jättää säästöpuita huolellisesti valittuina ryhminä yhteensä 20–30 m³/ha. Tarvittaessa myös maisemakohteille jätetään säästöpuita tavanomaista enemmän. Ympäristöarvometsissä säästöpuuston määrä on vähintään 20 m³/ha. Ympäristöarvometsien tavoitetilalla on kuvattu metsätalouden ympäristöoppaassa.

Luonnonvarasuunnitelman yhteydessä vuosina 2006 ja 2007 kartoitettiin suojelualueiden läheisyydessä sijaitsevien talousmetsien soiden ennallistamistarpeeksi noin 900 ha. Näitä kohteita suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä luontopalvelujen kanssa. Myös muualla talousmetsien huonotuottoisia ojitettuja turvemaita ennallistetaan monimuotoisuuden, vesiensuojelun ja riistan elinympäristöjen parantamiseksi. Jo sovittu ennallistamiskohde on Ruunasuo, joka sijaitsee Kärppäsuon–Räinänsuon Natura-alueen pohjoispuolella. Riistaelinympäristöjen aktiivista hoitoa jatketaan.

Pudasjärvellä Soininsuon–Kapustasuon Natura-alueen pohjoispuolinen Polvenkankaan alue säilytetään tiettömänä ja puunkorjuu sekä metsänhoitotyöt toteutetaan talviteitä käyttäen. Myös Taivalkosken kunnassa Romevaaran–Riihilehdon, Hurunvaaran–Tausvaaran ja Riihisuon alueilla sekä Syötteen kansallispuiston ja laajimpien korkeiden alueiden läheisyydessä toimitaan talviteitä käyttäen. Kuusamon kunnassa vastaavia kohteita ovat Lehtovaaran–Ahvenvaaran, Pötkönsuon–Siprunvaaran ja Liettilammen seudut.

5.4 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito

Kansallisen metsäohjelman 2015 tavoitteen mukaisesti Metsähallituksen hallinnassa olevissa metsissä tehdään kulttuuriperintökohteiden inventointi vuoden 2015 loppuun mennessä. Pohjanmaan alueella inventointi etenee pohjoisesta etelään.

Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tiedot ovat Metsähallituksen käytössä ja käynnissä oleva kulttuuriperintöinventointi tuo runsaasti lisää tietoa kulttuurikohteista. Muinaisjäännösten ja muiden kulttuurikohteiden läheisyydessä toimitaan kohteiden suojeluarvo säilyttäen. Usein kohteen hoito vaatii puuston käsittelyä.

Tavoitteellinen kulttuuriperinnön suojelu otetaan huomioon alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa ja toimenpidesuunnitelmissa. Metsähallitus vaalii retkeilyn ja eränkävyn luomaa kulttuuriperintöä. Kulttuuriperinnön suojeluarvoja turvataan osoittamalla voimavaroja niiden vaalimiseen ja verkostoitumalla muiden kulttuuriperintötoimijoiden kanssa. Kulttuuriperintö otetaan huomioon suojelualueiden kestävässä matkailukäytössä ja ympäristökasvatuksessa.

Metsähallituksen eri tulosalueet tehostavat yhteistyötä kulttuuriperinnön suojelussa. Tämä voi toteutua esimerkiksi yhteisten muinaisjäännösinventointihankkeiden kautta tai tukemalla yhteisesti kulttuuriperintöön liittyviä tutkimushankkeita ja opinnäytetöitä tutkimusstrategian linjausten mukaisesti.

5.5 Erätalous

5.5.1 Metsästys ja riistanhoito

Metsästyksen lähtökohtana on riistan kestävä käyttö, mikä pyritään varmistamaan suunnittelemalla myytävät metsästysluvat vuosittain riistan suunnittelu- ja seurantajärjestelmän avulla. Valtion maiden metsästysmahdollisuuksia järjestettäessä otetaan lakisääteisenä asiana huomioon metsästyslain määrittelemä paikallisten metsästysoikeus. Lisäksi metsästysmahdollisuuksia valtion mailla tarjotaan kaikille kansalaisille, mutta mikäli mahdollisuuksia ei voida kestävästi tarjota kaikille, ohjataan luvat ensisijaisesti niille, joilla ei ole metsästysmahdollisuutta muilla alueilla.

Neuvottelu- ja informaatiotilaisuudet ajankohtaisista metsästysasioista ja saalismääristä jatkuvat edelleen riistanhoitoyhdistysten sekä toimintansa vuonna 2011 aloittavan Suomen riistakeskuksen kanssa. Myös metsästyslupien myöntämisessä käyttöön otettuja lupahakujärjestelmiä kehitetään edelleen palvelemaan metsästäjiä entistä paremmin. Suojelualueiden metsästyskäytäntöjä pyritään linjaamaan yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Aiemmin projektiluonteisena tehtyjä riistan elinympäristöjen kunnostuksia toteutetaan nyt osana Metsähallituksen normaalia vuosittaista toimintaa. Pääpaino elinympäristöjen kunnostuksessa kohdennetaan kanalintujen poikueympäristöihin, riekkosoihin ja vesilintukosteikoihin. Myös metsänkäsittelyssä riistan elinympäristöt otetaan huomioon ympäristöoppaan ohjeiden mukaisesti. Riistanhoidolliset kohteet huomioidaan myös suojelualueiden ennallistamishankkeissa.

Lain mukaan rauhoittamattoman ja viime vuosikymmenten aikana selvästi

runsastuneen räkättirastaan pyynti on sallittu myös valtion mailla sen yksityismailla marjanviljelijöille aiheuttamien menetysten vuoksi. Metsästyslupaehtoja on kuitenkin muutettu siten, että räkättirastas on poistettu kiintiöimättömien pienpetojen kausilupien piiristä, mutta sen pyynti on edelleen mahdollista pienriistaluvilla. Valtion mailla harjoitettavaa räkättirastaan pyyntiä voidaan kiintiöityjen pienriistalupien kautta helpommin säädellä ja tarvittaessa vielä voimakkaammin rajoittaa, mikäli se koetaan valtion mailla sosiaalisesti kestävämmäksi.

5.5.2 Kalastus

Kalatalouden suunnittelua ja toimenpiteitä ohjaa toimintasuunnitelma "Metsähallituksen kalastusjärjestelyt ja kalavesien hoidon kehittäminen 2009–2014". Suunnitelman keskeisiä strategisia tavoitteita ovat luontaisten kala- ja rapukantojen vahvistaminen ja ylläpitäminen, kalojen elinympäristöjen parantaminen sekä kansalaisten monipuolisten kalastusmahdollisuuksien turvaaminen. Rapukantojen hoidossa toteutetaan myös raputalouden valtakunnallisen toimintasuunnitelman suosituksia.

Kestävälle kalastukselle ja kalavesien hoidolle perustan luo kalatalouden suunnittelu- ja seurantajärjestelmä, joka on ollut käytössä vuodesta 2008 alkaen. Vuosittain järjestelmässä tehdään vesille lupa-aluekohtaiset toimintasuunnitelmat kalastuksen järjestämisestä, kalojen istutuksista ja elinympäristön hoitotoista. Jatkossa kalastajilta pyritään saamaan enemmän saalispalautetta järjestelmän käyttöön. Kalastajien aktivointi saalispalautteen antamiseen on ollut haasteellista osittain siitä syystä, että kalastajat itse eivät saa palautetta järjestelmään antamistaan tiedoista. Tähän ongelmaan haetaan ratkaisua kehitteillä olevan Tuikki.fi -verkkopalvelun kautta. Palvelu toimii sekä henkilökohtaisena että yhteisöllisenä kalasaalispäiväkirjana palautteen antajille. Palvelu otetaan käyttöön vuonna 2011.

Kalastuksen ja kalaston hoidon suunnittelussa tiivistetään yhteistyötä kalastusalueiden ja osakaskuntien kanssa. Iijoen keskiosalle, Kostonjoelle ja Korvuanjoelle on tavoitteena perustaa yhteislupa-alueet. Kostonjärvelle perustetaan virkistyskalastusalue.

Perämeren kalastusjärjestelyjä uusitaan yhteistyössä vesialueen omistajien ja viranomaistahojen kanssa. Tavoitteena on tukea äärimmäisen uhanalaisen meritaimenkannan elpymistä. Iin Krunneilla ja Kalajoen Rahjassa aloitetaan äärimmäisen uhanalaisen meriharjuskannan systemaattinen seuranta yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa.

5.5.3 Vedet

Vesienhoitoa ohjaavat EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi sekä kansalliset lait ja asetukset. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti vesienhoidon ympäristötavoitteena on, että vesien tilan heikkeneminen estetään ja vuoteen 2015 mennessä saavutetaan vähintään hyvä tila. Suunnitelma-alueen vedet kuuluvat pääosin Oulujoen–Iijoen

vesienhoitoalueeseen. Alueellisen vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelma otetaan toiminnassa huomioon ja vesien hoidon suunnitteluun osallistutaan alueellisten yhteistyöryhmien kautta. Metsähallituksella on edustus muun muassa Liminganlahteen laskevien jokien kunnostushankkeessa. Toimenpideohjelman yksi tärkeä tavoite on Iijoen luontaisten lohi- ja vaelluskalakantojen palauttaminen, jota Metsähallitus tukee esimerkiksi osallistamalla Iijoen kalateiden suunnittelu- ja rakennushankkeisiin.

Metsätalousalueilla sijaitsevat purot ja muut pienvedet ovat erityisen herkkiä metsätaloustoimien kuormitukselle ja muuttaville vaikutuksille. Erityisesti raakun elinympäristöt huomioidaan metsätaloustoimien yhteydessä.

Suunnitelmakauden aikana kerätään vesikuvioiden perustietoja suunnittelujärjestelmään. Mikäli rahoitus järjestyy aiempaan tapaan, purojen kunnostusta jatketaan aktiivisesti palauttamalla kunnostettavat purot mahdollisimman lähelle luonnontilaa ja samalla ennallistamalla myös valuma-alueita.

5.6 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Metsähallituksessa on määritetty virkistyskäytön ja matkailun painopistealueet (kuva 2), jotka ovat pitkälti yhteneväiset Pohjois-Pohjanmaan matkailun tavoitteiden kanssa. Painopistealueet muodostuvat pääasiassa olemassa olevien suojelualueiden ja muiden erikoismetsien kokonaisuudesta palveluineen, joiden ympäristössä matkailutoiminta on merkittävää. Pohjois-Pohjanmaalla aluekokonaisuudet ovat seuraavat:

- Oulanka–Ruka–Kitka–Riisi
- Syöte
- Hailuoto–Liminganlahti
- Kalajoki–Rahja
- Hossa–Etelä-Kuusamo
- Ukkohalla–Paljakka–Siikavaara
- Oulujärvi–Rokua
- Perämeri

Kuva 2. Virkistyskäytön ja matkailun painopistealueet.

Virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytyksiä kehitetään erityisesti edellä kuvatuilla painopistealueilla. Niillä varaudutaan käyntimäärien kasvuun lähivuosien aikana. Huolellisella suunnittelulla voidaan suojelualueiden virkistys- ja luontomatkailukäyttöä lisätä vaarantamatta luontoarvoja tai suojelukriteerejä. Luontomatkailua harjoitetaan suojelualueilla Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Periaatteissa on otettu huomioon sekä ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen että taloudellinen kestävyys. Luontomatkailun yritystoiminta edellyttää sopimusta Metsähallituksen ja yrityksen välillä sekä suojelu- että metsätalousalueilla.

Aktiivisessa matkailu- ja virkistyskäytössä oleville suojelualueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmiin liittyvinä erillissuunnitelmina muun muassa luontomatkailusuunnitelma, virkistyskäytön kestävyys seurantasuunnitelma sekä asiakastiedon hallintasuunnitelma. Syötteen ja Oulangan luontomatkailusuunnitelmat päivitetään suunnitelmakauden lopulla.

Tavoitteet luonnon virkistyskäyttöpalvelujen kehittämiseksi

Retkeilypalvelut mitoitetaan sijainniltaan, määrältään ja laadultaan kysyntää vastaaviksi. Ylläpito ja huolto resursoidaan siten, että palvelujen laatutaso säilyy ja Metsähallituksen ympäristö- ja laatujärjestelmän vaatimukset täyttyvät. Ylläpitokustannuksia käyntikertaa kohti alennetaan rakenteita parantamalla ja kehittämällä, työmenetelmiä tehostamalla, asiakasviestinnällä (mm. roskaton retkeily) sekä palvelujen kysyntälähtöisellä suunnittelulla. Kaikessa kehittämisessä perustana on ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Luontoarvoja ei vaaranneta ja luontaiselinkeinojen tarpeet otetaan huomioon sekä minimoidaan niille aiheutuvat haitat.

Asiakastiedon hyödyntämisen kehittämiseen sekä kohteiden viestintään ja käytön ohjaukseen panostetaan. Kansainvälinen matkailu on kasvussa, mikä huomioidaan opastus- ja viestintäaineistojen tuottamisessa ja kehittämisessä. Luontoon.fi -verkkopalvelua kehitetään edelleen asiakaspalvelun ja retkeilypalvelujen tiedotuskanavana. Lisäksi uutena viestintäkeinona käytetään sosiaalisen median viestintäkanavia. Palvelujen laatua seurataan vakioituilla seurannan ja tutkimuksen menetelmillä sekä palautejärjestelmän avulla.

Virkistyskäyttöä kehitetään tiiviissä yhteistyössä toimintaympäristön ja aluehallinnon kanssa, tavoitteena syvenevä kumppanuus. Toimintatapaa viedään eteenpäin esimerkiksi Oulangan ja Syötteen yhteistoimintaryhmissä, Rokuan Geopark -alueen yhteishallinnossa sekä kehitettäessä Liminganlahden aluetta yhdessä paikallisten asukkaiden ja yritysten kanssa.

Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan painottuen työllisyys- ja talousvaikutuksiin sekä terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden paikallistaloudelliset vaikutukset selvitetään vuosittain käyttäen vakioitua menetelmää. Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointiin kehitetään tutkimusmenetelmiä.

Oulun seudun kasvavaa matkailua tuetaan kehittämällä rannikko- ja merialueiden matkailu- ja virkistyskäyttöä. Alueella vahvistetaan keskeisten luonto- ja kulttuurikohteiden toimivuutta vetovoimaisina käyntikohteina sekä matkailijoiden että Oulun seudun asukkaiden näkökulmasta. Tavoitteisiin pyritään toimivalla yhteistyöllä ja asiakaspalvelukonseptia kehittämällä. Liminganlahdella palvelujen kehittämiseen panostetaan lähivuosina voimakkaasti. Tavoitteena on vakiinnuttaa alueen asema kansainvälisenä lintumatkailukohteena.

Luonto- ja erämatkailupalvelujen liiketoiminta

Villin Pohjolan markkinoinnissa ja myynnissä olevien yksityisten mökinomistajien kohteiden määrä tulee kasvamaan aktiivisen kohteiden hakemisen myötä. Yksittäisten henkilöiden ja perheiden lomailuun soveltuvien kohteiden lisäksi etsitään välitykseen ryhmille soveltuvia kohteita, joiden myynti Villin Pohjolan verkkokaupan kautta on mahdollista.

Talousmetsät virkistys- ja matkailukäytössä

Talousmetsät ovat monikäyttömetsiä, jotka tarjoavat monipuolisia matkailu- ja virkistysmahdollisuuksia. Talousmetsissä voidaan toteuttaa erilaisia matkailun ohjelmapalveluja. Talousmetsissä sijaitsee pääosa moottorikelkka- ja mönkijäreiteistä ja niissä toteutetaan pääosa luontoa kuluttavammista virkistyskäyttömuodoista. Matkailuyritykset ja yrittäjien tukikohdat sijaitsevat metsätalousalueilla tai niiden läheisyydessä. Matkailurakentamista ja -reitistöjä ohjataan kaavoituksella pääsääntöisesti talousmetsiin. Talousmetsissä voidaan järjestää myös urheilu- ja liikuntatapahtumia. Massatapahtumien järjestäminen metsäalueilla on luvanvaraista, mutta luvallisia tilaisuuksia voidaan talousmetsissä järjestää lähes rajoituksetta. Metsästysmatkailulle talousmetsät tarjoavat monipuoliset riistamaat ja eri kasvuvaiheissa olevat, tieverkon piirissä sijaitsevat metsät mahdollistavat monipuolisen luonnontuotteiden keruun.

Metsätalous ylläpitää laajaa infrastruktuuria. Talousmetsien kattava tieverkosto on myös matkailijoiden ja matkailuyrittäjien vapaassa käytössä. Erityisesti Pohjois-Suomessa Metsähallituksen hoitama metsätieverkosto on välttämätön edellytys luontomatkailuliiketoiminnan kehittymiselle. Tiestön ja siltojen peruskorjauksiin ja ylläpitoon panostetaan jatkossakin metsätalouksetäperusteisesti, mutta kunnostustarpeen määrittelyssä otetaan huomioon myös teiden muu käyttö. Metsätalouden kannalta vähämerkityksisten, mutta matkailulle ja paikallisyhteisöille tärkeiden teiden kunnostukseen haetaan uusia rahoituskanavia toimijoiden yhteistyöllä.

Matkailuliiketoiminnan harjoittaminen metsätalousalueilla perustuu vastikkeellisiin sopimuksiin yritysten ja Metsähallituksen välillä. Yrittäjien tukikohdille tarjotaan soveltuvia paikkoja ja yrittäjien reitit linjataan yhteistyöllä mahdollisimman turvallisiksi ja käyttökelpoisiksi.

Metsähallitus hoitaa talousmetsiä monikäyttöperiaatteella turvatakseen metsien mahdollisimman laajan ja monipuolisen käytön. Matkailullisesti tärkeillä alueilla metsien käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota maisemanhoidollisiin näkökohtiin. Retkeilyreittien ja palvelurakenteiden sekä vesistöjen välittömässä lähiympäristössä maisema- ja virkistysarvot otetaan huomioon noudattaen metsätalouden ympäristöoppaan ohjeita. Maisema- ja virkistysarvojen huomioon ottamiseksi hakkuualat rajataan huolellisesti, säästöpuut sijoitellaan maiseman kannalta onnistuneesti ja rannoille jätetään käsittelemättömät suojavyöhykkeet.

Metsien kasvun myötä varttuneiden metsien määrä lisääntyy ja maisema muuttuu sulkeutuneemmaksi. Suurin osa Pohjanmaan alueen valtion rantametsistä on joko kokonaan metsätalouksetä käytön ulkopuolella tai metsätalouksetä käyttöä on rajoitettu, mikä tukee myös metsien virkistyskäyttöä ja maiseman suojelua. Retkeilyreittien ja -rakenteiden läheisyydessä tilanne on samansuuntainen.

5.7 Kaavoitus ja kiinteistökauppa

Liiketoimintamuodossa tapahtuvaa matkailualueiden kehittämistä ja lomatonttikauppaa jatketaan kaikissa alueen matkailukeskuksissa. Keskusten kaavoituksellinen tila on hyvä. Kehittämissuunnitelmat (master plan) ja yleiskaavat ovat lähes kaikissa keskuksissa uudet ja niiden pohjalta toimien pystytään vastamaan kehittämisen ja kysynnän haasteisiin.

Rantatonttituotantoa ja -myyntiä jatketaan Metsähallituksen maiden kaavoituksen periaatteiden (2008) mukaisesti. Metsähallitus osallistuu valtion ranta-alueita suunnitteleviin, kuntien käynnistämiin yleiskaavoihin. Näköpiirissä on ainakin Iijoen ja Livojoen yleiskaavoituksen käynnistyminen. Omia kaavoja käynnistetään markkinalähtöisesti.

5.8 Maa-ainestoiminnot

Maa-ainesvaroja myydään ja otto-oikeuksia vuokrataan soveltuvilta kohteilta ympäristöarvot korostetusti huomioon ottaen. Metsähallitus käyttää omassa toiminnassaan maa-ainesvaroja säästeliäästi. Myönnettäessä maa-ainesten tutkimuslupia mahdollisille uusille ottoalueille maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot selvitetään perusteellisesti ja ne huomioidaan tarvittaessa lupa-alueiden rajauksissa. Suuria maisema-, luonto- tai kulttuuriarvoja sisältäville alueille ei myönnetä tutkimuslupia. Maa-aineksen ottoalueet pyritään keskittämään alueellisesti ja vesistöjen varsille jätetään riittävät suojavyöhykkeet.

Metsähallitus vuokraa otto-oikeuksia asiakkaille ja otto-oikeuksien luovutus sopimukseen sisältyy Metsähallituksen asettamat ehdot alueen käytölle ja maa-aineksen otolle. Varsinaiset maa-ainesluvut otto-oikeuden haltija hakee toiminnalleen kunnalta. Kunnan myöntämässä maa-ainesluvassa on maa-aineslain perusteella asetetut vaatimukset, joita toiminnassa on noudatettava.

Maa-ainesmyynnin hoitaa Metsähallituksen omistama Morenia Oy. Morenia Oy markkinoi, jalostaa ja toimittaa kestäviä maa- ja kiviainesratkaisuja asiakkailleen omistamistaan ja otto-oikeudella hallitsemistaan maa-ainespaikeista. Morenian visio on olla edelläkävijä vihreillä kiviainesmarkkinoilla. Morenia on mukana TEKES-ryhmähankkeessa (Lean -tuotantofilosofian, menetelmien ja työkalujen soveltaminen), jonka tavoitteena yhdessä alan toimijoiden kanssa on oppia tunnistamaan hukkaa ja eliminoidaan sitä. Morenia tuotekehittää, markkinoi, myy ja toimittaa muun muassa Outokummun Tornion tehtaiden kuonatuotteita, joilla korvataan luonnon maa-ainesten käyttöä.

Morenia Oy tulee syksyllä 2011 jättämään lupahakemuksen merenpohjan kiviainesten nostamisesta Perämeren alueella. Perämeren merihiekan nostohanke käsittää enintään 20 milj. m³ kiviainesten oton merenpohjasta 15 vuoden kuluessa. Nostettava maa-aines on tarkoitus käyttää Morenia Oy:n asiakkaiden toiminnassa maihinottosatamien talousalueilla erilaisiin rakennuskohteisiin sekä rakennus- ja betonteollisuuden

raaka-aineena. Kiviainesten otto ajoitetaan avovesikaudelle. Ottomäärät ja nostoajankohdat vaihtelevat kysynnän mukaan. Mahdollisissa ottokohteissa käytetään ympäristöä säästävää ja kehittyntä tekniikkaa. Valtioneuvoston periaatepäätös Itämeren suoje-luohjelmasta vuodelta 2002 sisältää Itämeren kestäväen käytön edistämiseksi suunnattuja toimenpiteitä, kuten koko Suomen rannikkoalueet kattavan merihiekkan ja kiviainesten ottosuunnitelman laadinnan toiminnasta aiheutuvien haittojen hallitsemiseksi. Osana Itämeren suoje-luohjelmaa toteutetaan valtakunnallista vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU). Metsähallitus osallistuu työhön omalla merialueiden inventointiohjelmalla (MERLIN).

5.9 Kaivostoiminta

Metsähallitus on toiminut maanomistajana kaivannaisteollisuuden mahdollisuuksien suhteen. Nykyinen tulovirta on syntynyt valtaosin alueiden myynnistä tai kaivoslain mukaisista maanomistajakorvauksista. Lähtökohtaisesti ei ole aktiivisesti pyritty vaikuttamaan erilaisten politiikkaohjelmien tavoitteiden toteutumiseen kaivannaiste-ollisuuden osalta valtion mailla. Laatumaa on teettänyt aiheesta konsulttiselvityksen.

EU:n tasolla on laadittu kiviainesaloite, jonka keskeinen huolenaihe on Euroopan oma-varaisuus teollisuuden tarvitsemien mineraalien suhteen. Kansallisen luonnonvarastra-tegian toteuttaminen edellyttää, että myös valtion maa-alueilla edistetään kestävästi luonnonvarojen hyödyntämiseen pohjautuvaa uutta liiketoimintaa. Suomen mineraa-listratégia on seurausta kansallisesta luonnonvarastrategiasta. Mineraalistrategialle on määritelty seuraavat kolme tavoitetta: kotimaisen työn, kasvun ja hyvinvoinnin edis-täminen mineraalisektorin avulla, suomalaisilla innovaatioilla ratkaisuja globaaleihin raaka-aineketjun haasteisiin ja kaivannaisalaan liittyvien kokonais-ympäristöhaittojen vähentäminen.

Suomesta puuttuu kaivannaisteollisuuden Junior -toiminta. Metsähallitus suurena maa-alueiden omistajana selvittää oman roolinsa mahdollisesti nykyistä aktiivisempänä toimijana maanpinnanalaisten luonnonvarojen hyödyntämisessä. Yhdessä alan kes-keisten toimijoiden kanssa selvitetään miten vihreän kaivostoiminnan (green mining) edellytyksiä voidaan parantaa valtion mailla. Vihreällä kaivostoiminnalla tarkoitetaan ekotehokasta mineraaliteollisuutta, jonka tavoitteena on käyttää mahdollisimman vä-hän materiaaleja, raaka-aineita ja energiaa sekä samalla vähentää tuotteen tai palvelun haitallisia ympäristövaikutuksia.

Morenia Oy yhdessä laajan yhteistyöverkoston kanssa tutkii kriittisten tai harvinaisten teollisuusmineraalien hyödyntämismahdollisuuksia (esim. kaoliinisavi Puolangan Pih-lajavaarassa). Kaoliinisavi on kotimainen raaka-aine, jota esiintyy paikoittain runsaasti Suomen maaperässä. Kaoliinia käytetään esimerkiksi paperin valmistuksessa, keraa-misessa teollisuudessa ja rakennustuoteteollisuudessa. Viime aikoina kaoliinin käyttöä on tutkittu myös betoniteollisuuden tarpeisiin. Morenia on jättänyt lupahakemuksen koetoimintaa varten Puolangan kunnalle syksyllä 2010. Testausten ja pilotoinnin

jälkeen tuotannollinen toiminta on arvioiden mukaan mahdollista aloittaa aikaisintaan vuonna 2013.

5.10 Tuulivoimatoiminta

Metsähallituksen rooli tuulivoimatoiminnassa on alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoimatoimintaan soveltuviksi, aktiivinen hankekehitys ja alueiden vuokraus kilpailutukseen perustuen. Suunnittelujaksolla kartoitetaan tuulivoimapotentiaalia sekä kehitetään ensimmäiset tuulipuistot valmiiksi. Hyvällä, vuorovaikutteisella suunnittelulla ja hankekehityksen aikana tehtävällä ympäristövaikutusten arvioinnilla edistetään ympäristövaikutusten huomioon ottamista hankkeen suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä pyritään löytämään mahdollisia haittoja vähentäviä keinoja.

5.11 Turvetuotanto

Soiden ja turvemaiden maankäyttöön liittyvissä hankkeissa, kuten uusien turvetuotantoalueiden käyttöönotossa toimitaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja valmisteilla olevan kansallisen suo- ja turvemaiden strategian linjausten mukaisesti. Valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteiden mukaan turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Suo- ja turvemaiden strategiassa linjataan soiden käyttöä myös valtion maiden osalta. Sen lisäksi turvemaiden maankäyttöön vaikuttavat myös Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelman tulevat linjaukset sekä Metsähallituksen omat päätökset.

5.12 Yhteistyö ja vuorovaikutus

Metsähallitus parantaa ja lisää viestintää sekä Metsähallituksen ja sen toimintaympäristön vuorovaikutusta Pohjanmaan alueella. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta Metsähallituksen ja muiden toimijoiden suunnitelmista ja tavoitteista sekä sovittaa yhteen eri käyttömuotojen tarpeita. Yhteistyötä sidosryhmien kanssa kehitetään edelleen jatkuvan vuorovaikutuksen suuntaan. Metsähallituksen toiminnasta tiedottamista aktivoidaan kehittämällä ja lisäämällä viestintää. Sosiaalinen media tarjoaa uusia mahdollisuuksia vuorovaikutuksessa. Metsähallitus on edelleen aktiivinen toimija myös lasten ja nuorten luontotiedon lisäämisessä.

Sidosryhmille kerrotaan vuosittain Metsähallituksen ajankohtaisista asioista ja luonnonvarasuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta. Monipuolista sidosryhmäyhteistyötä jatketaan sekä erillisissä hankkeissa että jatkuvana toimintana eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Yksi keskeinen yhteistyötaho on Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunta. Neuvottelukunta antaa Metsähallitukselle lausuntoja aluepoliittisesti merkittävistä valtion maa- ja vesialueiden käyttöön liittyvistä kysymyksistä sekä tekee aloitteita Metsähallitukselle paikallisen väestön aseman

turvaamiseksi Metsähallituksen toimintaa suunniteltaessa. Suunnitelmakauden loppujaksolla luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmälle järjestetään seurantakokous, jossa kerrotaan luonnonvarasuunnitelman toteuttamisesta.

Metsähallituksen tulosalueiden välistä kanssakäymistä lisätään Pohjanmaan alueella. Tavoitteena on Metsähallituksen tuottamien palvelujen ja sidosryhmäyhteistyön parantaminen. Samalla tulosalueet ovat entistä paremmin tietoisia toistensa suunnitelmista ja toiminnasta ja pystyvät siten kertomaan koko Metsähallituksesta omaan työhönsä liittyvissä kohtaamisissa eri sidosryhmien kanssa. Metsähallitus parantaa henkilöstön vuorovaikutustaitoja ja valmiuksia osallistamistilanteissa.

Matkailukeskusten ja kylien lähialueilla toiminnan suunnittelussa osallistetaan matkailuyrittäjiä, kyläyhdistyksiä ja kuntia, jotta monet eri tarpeet saadaan sovitettua yhteen mahdollisimman onnistuneesti. Myös tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet otetaan huomioon Metsähallituksen toiminnassa.

5.13 Porotalous

Metsä- ja porotalouden yhteensovittamisesta on tehty sopimus Paliskuntain yhdistyksen kanssa keväällä 2002. Lähtökohta on, että metsä- ja porotaloutta harjoitetaan samoilla alueilla päällekkäiskäyttönä.

Paliskuntien kanssa pidetään vuosittain yhteistyötilaisuuksia, joissa sovitetaan yhteen hakkuu-, metsänhoito- ja tienrakennussuunnitelmia porotalouden tarpeiden kanssa. Lisäksi toiminnan suunnittelusta vastaavat henkilöt pitävät jatkuvasti tarvittavaa yhteyttä toiminta-alueensa paliskuntien edustajiin. Näissä neuvotteluissa sovitetaan yhteen porotalouden ja metsätalouden tarpeita ja näkemyksiä. Muutoinkin paikallisella tasolla käydään läpi porotalouden ja Metsähallituksen ajankohtaisia kysymyksiä, joiden avulla voidaan eri maankäyttömuodot sovittaa toimimaan rinnakkain.

Maankäsittely on metsän uudistaminen huomioon ottaen mahdollisimman kevyttä. Karukko- ja kuivilla kankailla maankäsittelyä ei tehdä ja kuivahkojen kankaiden jäkälävoittoisissa osissa maankäsittely sovitaan tapauskohtaisesti. Erotusaitojen läheisyydessä, porojen kuljetusreiteillä ja tulkinnanvaraisissa maankäsittelykohteissa toiminta suunnitellaan tarvittaessa maastossa yhdessä poromiesten kanssa.

Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

- suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä K
- metson soidinpaikkojen lukumäärä osa-alueittain K
- palveluvarustuksen määrän kehitys (erikseen reitit ja retkeilyn taukopaikat) K

Taloudelliset tavoitteet

- hakkuumäärä T

Metsähallituksen vuorovaikutus

- tulosalueiden yhteistyö K

Yhteiskunnalliset tavoitteet

- Metsähallituksen rahankäyttö K
- henkilötyövuodet K

Maanjalostuksen tavoitteet

- myydyt tontit K

Projektiorganisaatio

Projektiryhmä

Heidi Kontiokari	projektipäällikkö
Hannu Lehtonen	metsätalous
Kari Louhisalmi	metsätalous
Maarit Kaukonen	metsätalous
Teija Turunen	luontopalvelut
Jorma Siira	Laatumaa
Jari Taskila	Villi Pohjola
Eero Moilanen	Morenia Oy

Ohjausryhmä

Perti Tuomi	metsätalous (MEK), ohjausryhmän puheenjohtaja
Arto Tolonen	metsätalous (TAS)
Arto Ahokumpu	luontopalvelut (varajäsen Jouni Aarnio 29.11–31.12.2010)
Tapio Kytövuori	Laatumaa
Jari Taskila	Villi Pohjola
Eero Moilanen	Morenia Oy
Veikko Hiltunen	luonnonvarasuunnittelun asiantuntija

Tukihenkilöt

Juha Salmi	metsätalous, hakkuulaskelmat
Matti Parikka	metsätalous, tietokanta-aineistot
Jyrki Määttä	Palvelukeskus, kartta-aineistot
Seija Pieniniemi	Palvelukeskus, kartta-aineistot
Sirkku Heikkinen	Palvelukeskus, taitto
Paula Siitonen	Tmi Paula Siitonen, osallistavan menetelmän ja työpajojen ohjaaja

Yhteistyöryhmä

puheenjohtaja	Jukka Tikkanen	Oulun seudun ammattikorkeakoulu
jäsen	Ismo Karhu	Pohjois-Pohjanmaan Liitto
varajäsen	Tuomas Kallio	Pohjois-Pohjanmaan Liitto
varajäsen	Rauno Malinen	Pohjois-Pohjanmaan Liitto
jäsen	Jukka Mikkonen	Taivalkosken kunta
varajäsen	Kaarina Daavittila	Pudasjärven kaupunki
jäsen	Jouko Nissinen	Pyhännän kunta
varajäsen	Juhani Mahosenaho	Pyhännän kunnanvaltuusto
jäsen	Jarkko Saarinen	Oulun Yliopisto
jäsen	Artti Juutinen	Oulun yliopisto/Metsäntutkimuslaitos/ Metsähallitus
jäsen	Marja-Leena Pääatalo	Metsäntutkimuslaitos
jäsen	Merja Ylönen	Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri
jäsen	Mikko Ojanen	Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
jäsen	Keijo Kapiainen	Oulun riistanhoitopiiri
varajäsen	Harri Hepo-oja	Oulun riistanhoitopiiri
jäsen	Mikko Torssonen	Oulun Kalatalouskeskus
varajäsen	Jyrki Oikarinen	Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry
jäsen	Reino Aula	Oulun Merenkävijät ry
jäsen	Marko Miesmaa	Pohjanmaan Partiolaiset ry
jäsen	Jouni Kähkönen	Oulun kaupunki (31.12.2010 asti)
varajäsen	Matti Bäckström	Oulun kaupunki
jäsen	Juha Kuukasjärvi	Hotelli Iso-Syöte
jäsen	Ari Mäki-Runsas	Hotelli Rokuanhovi
jäsen	Hannu Virranniemi	Pölkky Metsä Oy
jäsen	Timo Marttila	L&T Biowatti Oy
jäsen	Arto Kinnunen	Koneurakointi Huovinen & Kinnunen Oy
jäsen	Hannu Vehkaperä	Oulun Geolaboratorio Oy/ Infra Pohjoinen ry
jäsen	Olli Breilin	Geologian tutkimuskeskus
varajäsen	Samu Valpola	Geologian tutkimuskeskus
jäsen	Reijo Kenttälä	Pintamon paliskunta
varajäsen	Esa Törrö	Pudasjärven paliskunta
jäsen	Irmeli Ruokanen	Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa
jäsen	Eero Kaakinen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
jäsen	Johanna Honkanen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

LIITE 2.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen neuvottelukunta 2.9.2009–31.5.2012

Puheenjohtaja	Timo Säkkinen, Suomussalmen kunta
Varapuheenjohtaja	Reijo Kenttälä, Pudasjärvi
Jäsenet/henkilökohtaiset varajäsenet	
	Timo Mikkola, UPM Kymmene Oyj Tarja Torvikoski, Sievi
	Vesa Nuolioja, Oulun maaseutukeskus Markus Huolila, Kainuun ELY-keskus
	Tytti Tuppurainen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu Osmo Polvinen, Sotkamo
	Helena Karppinen, Taivalkoski Tupuna Kovanen, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Eila Valtanen, Kuhmon kaupunki Pentti Haavisto, Pyhäjärvi
	Minna Komulainen, ProAgria Kainuu Tapani Pääkkönen, Hyrynsalmi
	Tarja Leinonen, Kainuun luonnonsuojelupiiri Keijo Kapiainen, Oulun riistanhoitopiiri
	Erkki Pitkänen, Kuusamo Kauko Kinnunen, Utajärvi
	Heikki Härmä, Kuusamo Jorma Tolonen, Metsäkeskus Kainuu
Pysyvä asiantuntija	Veikko Hiltunen, Metsähallitus

Luonnonvarasuunnitelman alkukauden seuranta

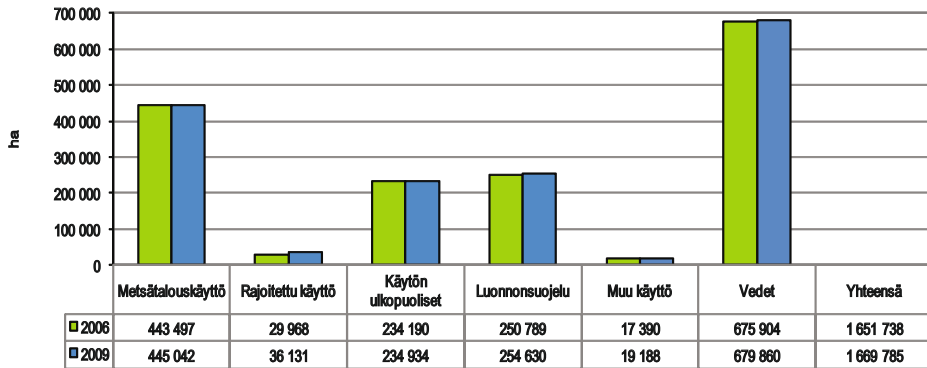
Luonnonvarasuunnitelmaa ja sen toteutumista seurataan seurantamittareiden avulla, joiden arvot suunnitelmakauden alkujaksolta on esitetty tässä liitteessä. Mittareiden osalta on esitetty myös vuoden 2006 arvoja, jotka toimivat tarkastelun lähtötietona. Osalta mittareista on ilmaistu vain alku- ja loppuarvot.

Pääosa mittareista koskee Pohjanmaan aluetta kokonaisuudessaan. Metsien monimuotoisuutta kuvaavat mittariarvot on laskettu myös ekologisilta osa-alueilta (Koillismaa, Puolanka, Oulu pohjoinen, Oulu eteläinen). Ekologiset osa-alueet on rajattu suunnitelman liitteenä olevaan maankäyttökarttaan.

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys

Metsähallituksen hallinnassa oleva kokonaismaa-ala on kasvanut 14 000 ha (1,4 %). Maa-alaa ovat lisänneet Metlan ja MTT:n maiden siirto Metsähallituksen hallintaan, suojelualueiden hankinta valtiolle ja talousmetsien ostot. Metsätalouden kokonaismaa-ala on kasvanut 8 500 ha (1,2 %). Suurin osa lisäyksestä on tapahtunut rajoitetun käytön alassa. Metsätalouden talouskäytössä olevan metsämaan lisäys on 1 500 ha (0,3 %). Ekologisen verkoston kasvattaminen suunnitelmakauden alussa supisti talousmetsien pinta-alaa, mitä kuitenkin korvasi talousmetsien osto ja hallinnan siirrot. Metsätalouden rajoitetun käytön ala kasvoi 6 200 ha (20,6 %) pääasiassa Metlan tutkimuskäytössä olevien tutkimusmetsien siirrosta ja ympäristöarvometsien perustamisesta johtuen. Metsätalouden käytön ulkopuolinen ala kasvoi 700 ha (0,3 %). Sitä ovat kasvattaneet ekologisen verkoston laajentaminen, alue-ekologisen suunnittelun tarkentuminen ja metsätalouden hallintaan tulleille alueille määritellyt toiminnan ulkopuoliset kuviot (kuva 3).

Luonnonsuojelukäytössä oleva maa-ala kasvoi 3 800 ha (1,5 %). Lisäys koostuu pääosin luonnonvarasuunnitelman suojelumetsäpäätöksistä, suojeluohjelmien toteuttamisesta ja valtiolle ostetuista METSO-kohteista. Muun käytön ala on kasvanut 1 800 ha (10,3 %) ja vesien ala 4 000 ha (0,6 %) (kuva 3). Vesien alaa on lisännyt erityisesti entisen Kokkolan siirtyminen Metsähallituksen Länsi-Suomen alueelta Pohjanmaan alueelle suunnitelmakauden alkujakson aikana.

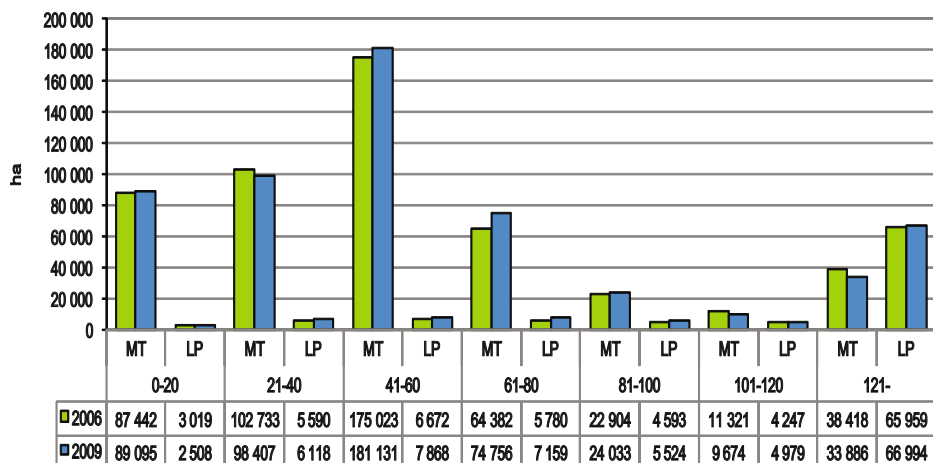

Kuva 3. Maa- ja vesialueiden käytön kehitys (hehtaaria).

Metsätalouden rajoitetun käytön alueet koostuvat ympäristöarvometsistä, virkistyskäytön alueista, maisema- ja riista-alueista sekä muista alueista, joissa jokin muu kuin metsätalouskäyttö on tärkeässä asemassa. Metsätalouden käytön ulkopuolisiin alueisiin sisältyvät muun muassa luontokohteet. Muun käytön alueisiin kuuluu esimerkiksi kaava- ja vuokra-alueita.

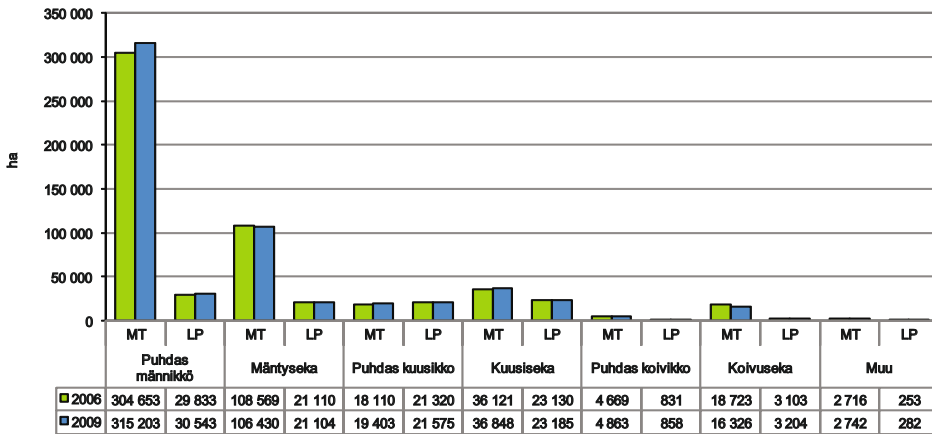
Metsävarojen kehitys

Metsävarojen kehityksen seuraamiseen tarkastelujakso on lyhyt, eikä metsien rakenteessa (ikäluokka- ja puulajivaltaisuusjakauma) ole tässä ajassa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Metsien ikärakenne on kehittynyt siten, että varttuneiden metsien (ikä 41–100 vuotta) osuus on kasvanut (kuva 4). Nuorten ja toisaalta vanhojen metsien osuus on vastaavasti hieman pienentynyt. Suurin ikäluokka on 41–60-vuotiaat metsät.

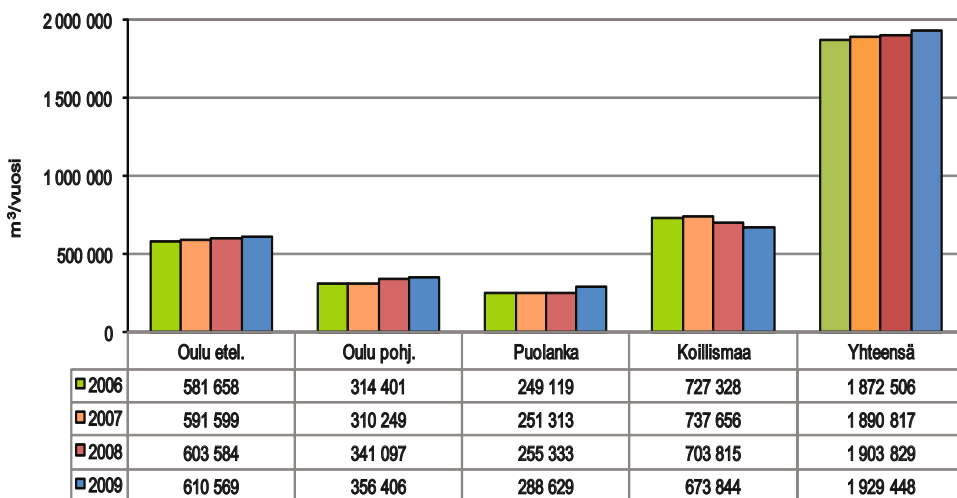
Kuva 4. Ikäluokkajakauma, pinta-ala (hehtaaria) (MT=metsätalous, LP=luontopalvelut).

Pohjanmaan alueen metsät ovat edelleen mäntyvaltaisia, mäntyvaltaisten metsien (puhtaat männiköt ja mäntysekametsät) osuus metsämaasta on 79 %. Mäntyvaltaisten metsien osuus on kasvanut 0,3 prosenttiyksikköä (kuva 5). Myös kuusivaltaisten metsien (puhtaat kuusikot ja kuusisekametsät) osuus on hieman noussut (0,1 prosenttiyksikköä), mihin osaltaan vaikuttavat Metlalta Metsähallituksen metsätaloudelle siirtyneet Paljakan kuusivaltaiset metsät. Koivuvaltaisten metsien (puhtaat koivikot ja koivusekametsät) osuus on puolestaan laskenut 0,4 prosenttiyksikköä.

Kuva 5. Puulajivaltaisuus, pinta-ala (hehtaaria) (MT=metsätalous, LP =luontopalvelut).

Puuston kokonaiskasvu metsämaalla on jakson aikana hieman suurentunut ja on ollut keskimäärin 1,9 milj. m³ vuodessa (kuva 6). Metsätalousalueilla puuston vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 1,7 milj. m³, mikä ylitti hakkuupoistuman keskimäärin 0,8 milj. m³/vuosi.

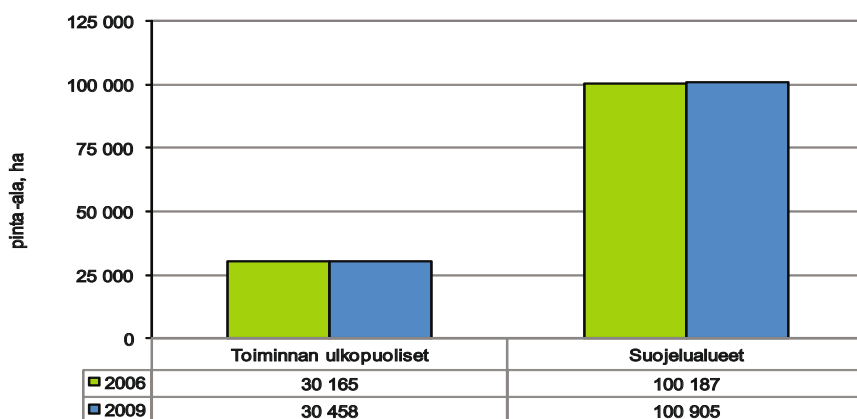

Kuva 6. Puuston kokonaiskasvu osa-alueittain (m³/vuosi).

Luonnonsuojelun tavoitteet

Ekologisen verkoston laajuus

Ekologinen verkosto koostuu luonnonsuojelualueista sekä talousmetsien metsätaloustoiminnan ulkopuolisista kohteista. Ekologisen verkoston ala on kasvanut yhteensä 4 600 ha (0,9 %), josta metsämaata on 1 000 ha. Metsämaan ekologisesta verkostosta 23 % on metsätaloustoiminnan ulkopuolisissa kohteissa ja vastaavasti 77 % suojelualueilla (kuva 7).

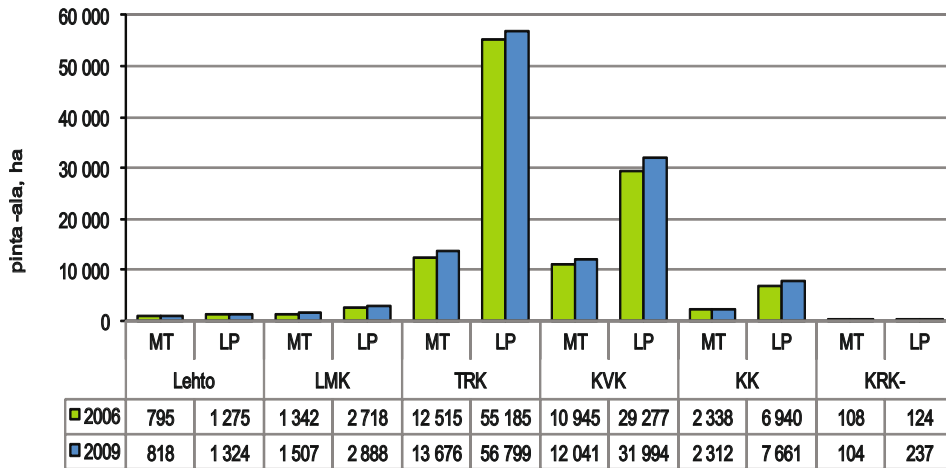

Kuva 7. Ekologisen verkoston laajuus ja jakautuminen metsätaloustoiminnan ulkopuolisiin kohteisiin ja suojelualueisiin metsämaalla.

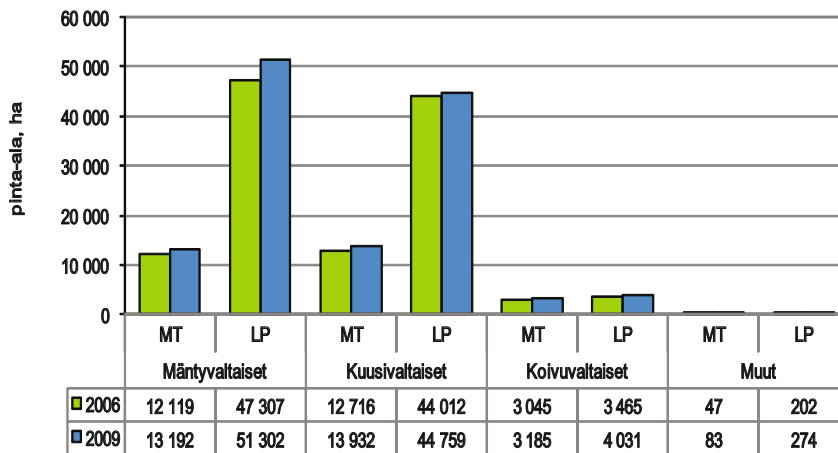
Ekologisen verkoston edustavuus

Ekologisen verkoston edustavuuden muutosta on vaikea arvioida muutaman vuoden tarkastelujaksolla. Muutokset ekologisen verkoston metsämaan jakautumisessa eri kasvillisuusluokkiin (kuva 8) johtuvat osittain kasvupaikkatietojen tarkentumisesta.

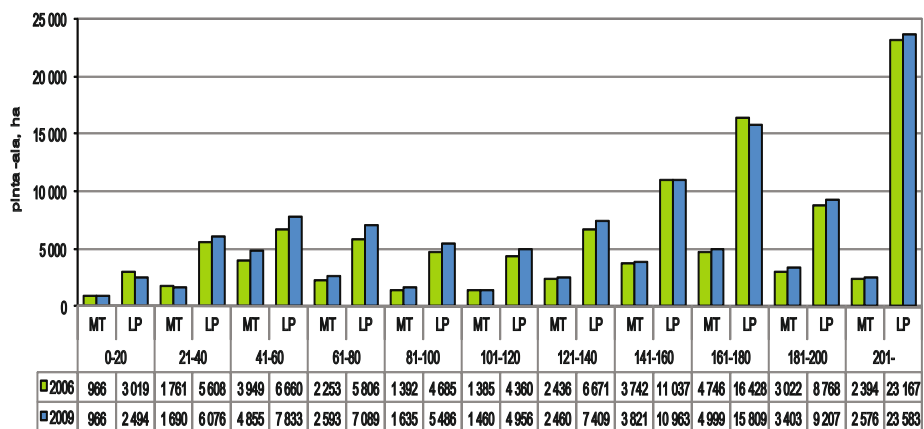

Kuva 8. Ekologisen verkoston jakautuminen kasvillisuusluokkiin metsämaalla (MT=metsätalous, LP=luontopalvelut).

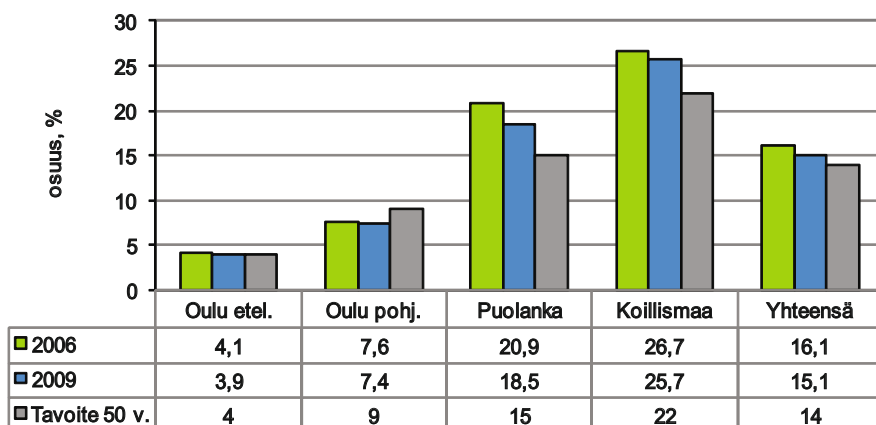
Kuva 9. Puulajivaltaisuus ekologisen verkoston metsämaalla (MT=metsätalous, LP=luontopalvelut).

Kuva 10. Ekologisen verkoston jakautuminen ikäluokkiin metsämaalla (MT=metsätalous, LP =luontopalvelut).

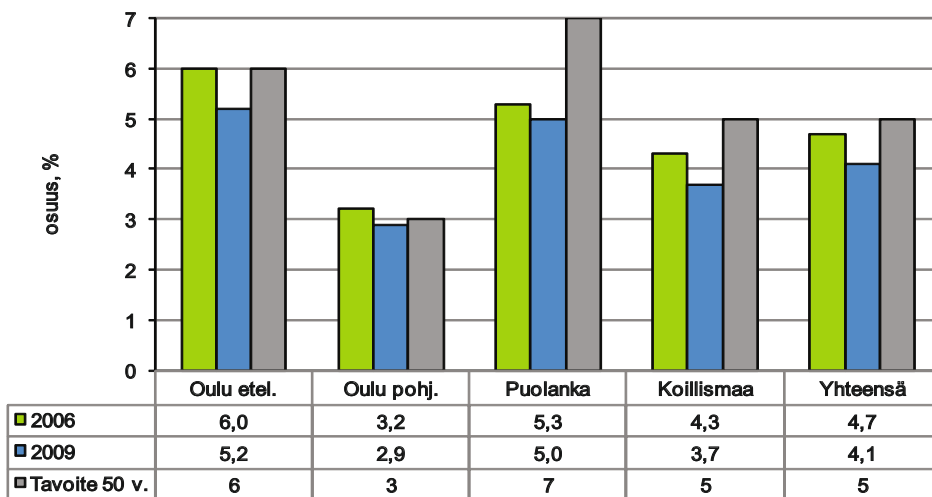
Uhanalaiset lajit ja metsien monimuotoisuus

Suunnitelma-alueen vanhojen metsien osuus kaikesta metsämaasta on vähentynyt jakson aikana koko Pohjanmaan alueella 16 prosentista 15 prosenttiin. Puolangalla osuuden lasku on ollut 2,4 prosenttiyksikköä ja Koillismaalla yhden prosenttiyksikön (kuva 11). Oulu pohjoisen ja Oulu eteläisen alueilla osuus on pysynyt lähes ennallaan (lasku 0,2 prosenttiyksikköä). Erityisesti Puolangan ja Koillismaan osa-alueilla vanhoja metsiä on tavoitetasoa enemmän. Ainoastaan Oulu pohjoisen alueella osuus on alle tavoitteen. Vanhojen metsien tavoiteosuudet on asetettu osa-aluekohtaisena minimitasona 50 vuoden päähän. Vanhan metsän ikäraja on Puolangan ja Oulu eteläisen osa-alueilla 120 vuotta, Koillismaan ja Oulu pohjoisen osa-alueilla 140 vuotta.

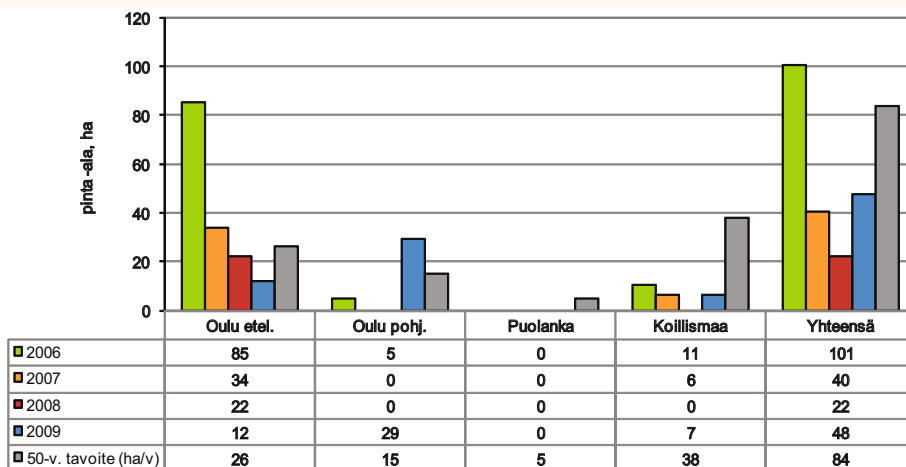
Kuva 11. Vanhojen (yli 120/140 vuotta) metsien osuus metsämaasta osa-alueittain.

Lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsissä on vähentynyt jakson aikana kaikilla osa-alueilla (kuva 12). Suurinta osuuden vähentyminen on ollut Oulu eteläisen alueella (0,8 prosenttiyksikköä) ja Koillismaalla (0,6 prosenttiyksikköä). Puolangalla ja Oulu pohjoisen alueella osuus on laskenut 0,3 prosenttiyksikköä. Oulu pohjoisen alueella ollaan lähes tavoitteessa ja muilla alueilla tavoitteen alapuolella. Lehtipuuvaltaisten metsien tavoitteet on asetettu 50 vuoden päähän. Niiden määrän väheneminen johtuu suurimmaksi osaksi paikkatietokannan tietorakenteen muutoksesta, jonka vuoksi lehtipuuvaltaisten metsien määrä näkyy aikaisempaa pienempänä.

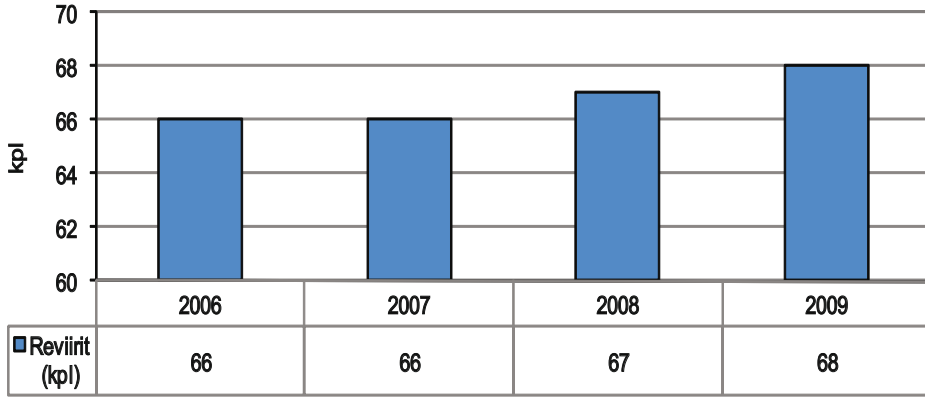
Kuva 12. Lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsien metsämaasta osa-alueittain.

Kulotuksen ja ennallistamispolton määrälle asetetusta tavoitteesta on toteutettu vajaa puolet (kuva 13). Selvimmin tavoitteesta on jääty Puolangalla ja Koillismaalla. Kulotuksen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut haastavaksi johtuen työläjain vaativuudesta ja erityisesti säiden oikullisuudesta.

Kuva 13. Kulotusten ja ennallistamispoltojen pinta-ala osa-alueittain.

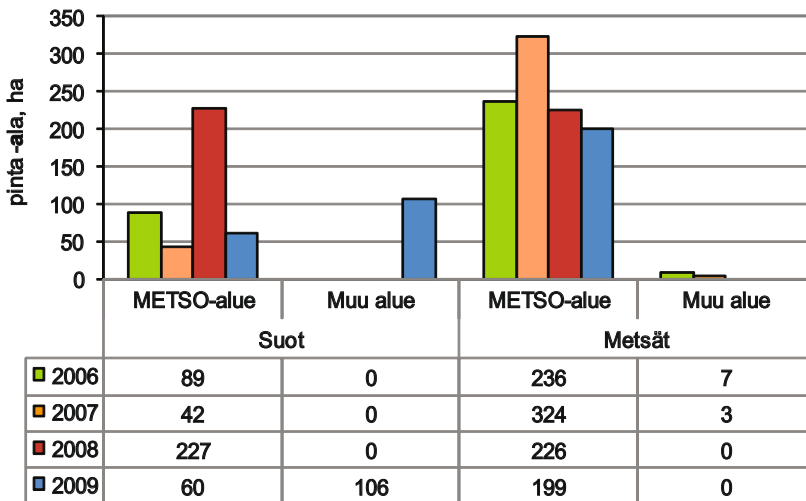
Maakotkareviirien määrä on tarkastelujaksolla hieman lisääntynyt (kuva 14).

Kuva 14. Maakotkareviirien määrä.

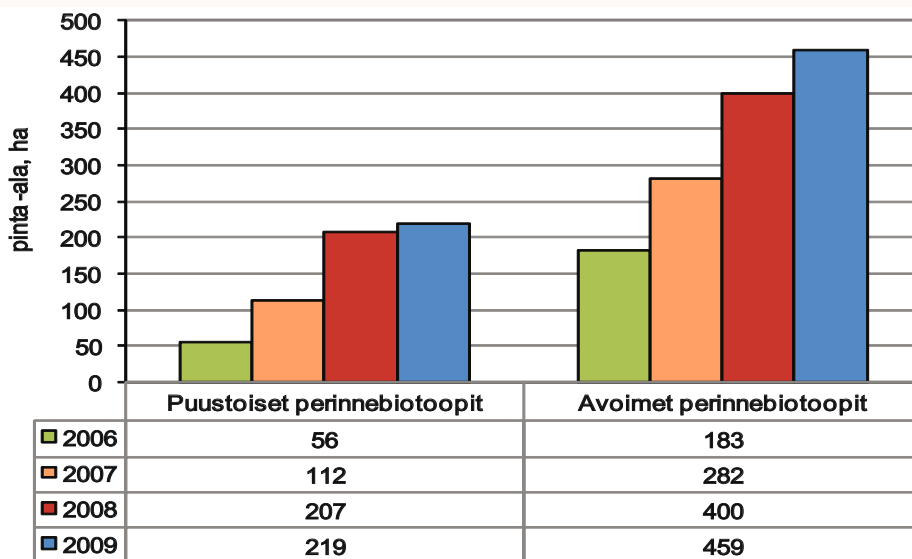
Ennallistaminen ja luonnonhoito

Metsien ja soiden ennallistaminen on keskittynyt METSO-ohjelman alueelle (kuva 15). Suunnitelmakauden alkujakson aikana METSO-alueella ennallistettiin metsiä yhteensä 749 ha ja soita 329 ha. Muilla alueilla metsiä ennallistettiin 3 ha ja soita 106 ha.

Kuva 15. Ennallistettujen soiden ja metsien pinta-ala METSO-alueella ja sen ulkopuolella.

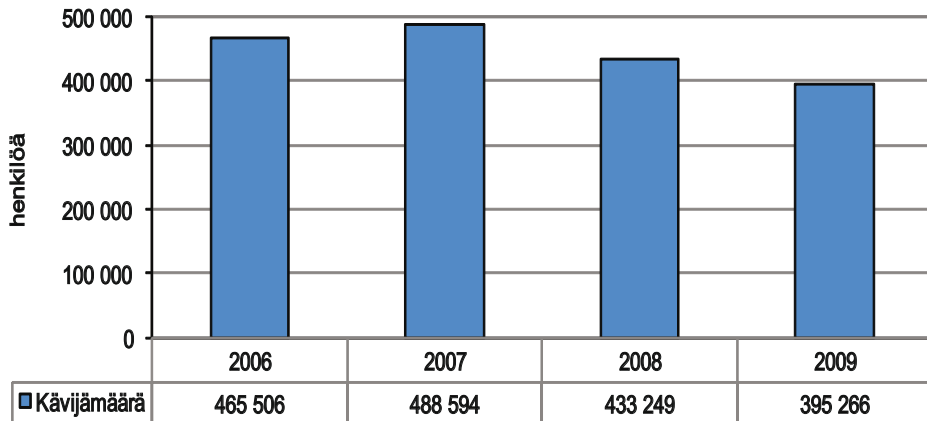
Hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala on lähes kolminkertaistunut tarkasteluajaksen aikana (kuva 16). Vuoden 2009 lopussa hoidon piirissä olevia perinnebiotooppeja oli yhteensä 678 ha. Suurin osa (70 %) hoidetuista perinnebiotoopeista on avoimia niittyjä.

Kuva 16. Hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala.

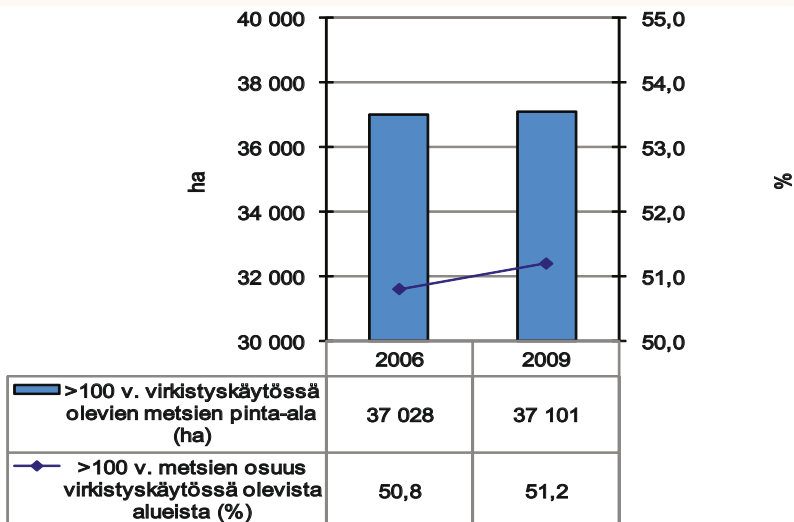
Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämääriin (kuva 17) on laskettu käynnit muutamilla keskeisillä virkistyskäyttökohteilla (mm. kansallispuistot ja retkeilyalueet). Tarkasteluajaksella suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärät ovat mittaritietojen perusteella laskeneet 15 %. Kävijämäärien laskua on tapahtunut vuosina 2008 ja 2009. Tämä selittyy pääosin seurannassa mukana olevan Valtavaara–Pyhävaaran alueen kävijämäärien voimakkaalla laskulla, mikä johtuu pitkälti laskentamenetelmän muuttumisesta ko. alueella. Muilla seurannassa mukana olevilla kohteilla kävijämäärien lasku ei ole ollut yhtä merkittävää. Osalla kohteista kävijämäärä on noussut huomattavasti.

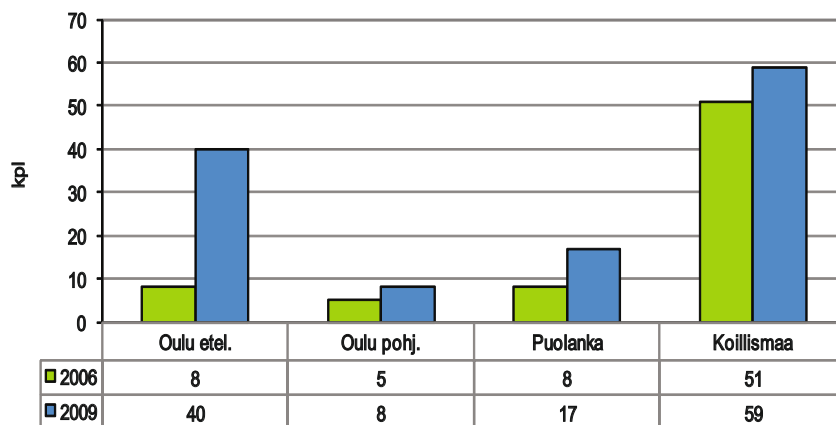
Kuva 17. Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä.

Yli 100-vuotiaiden metsien määrä ja osuus virkistyskäytössä olevista alueista on tarkastelujaksolla pysynyt lähes ennallaan (kuva 18). Virkistyskäytön alueisiin lasketaan kansallispuistot, retkeilyalueet, virkistysmetsät sekä retkeilyreittien ja -rakenteiden lähimetsät.

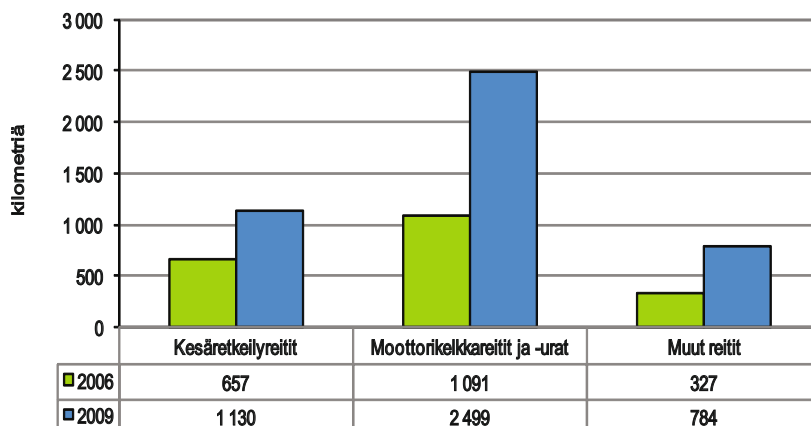
Kuva 18. Yli 100-vuotiaiden metsien pinta-ala ja osuus virkistyskäytössä olevilla alueilla.

Tiedossa olevia metson soitimia oli jakson lopussa yhteensä 124 kappaletta. Metson soidinpaikkojen lukumäärä on kasvanut tai pysynyt vähintään samalla tasolla jokaisella osa-alueella (kuva 19). Oulu eteläisen alueella niiden määrä on jopa nelinkertaistunut.

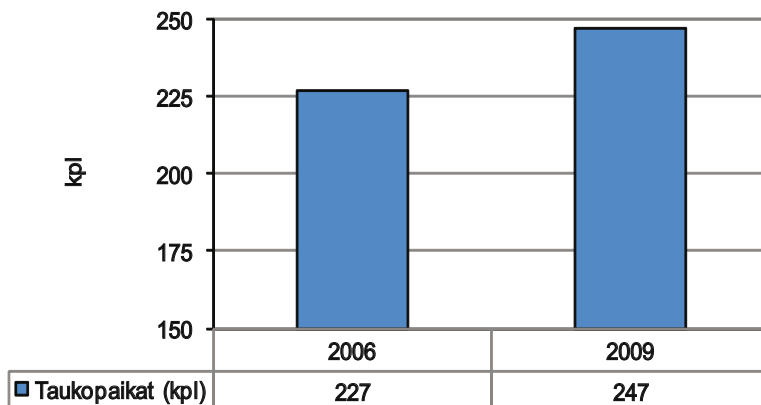
Kuva 19. Metson soidinpaikkojen lukumäärä osa-alueittain.

Palveluvarustuksen kehityksen seuraamiseen tarvittavat tiedot saadaan palveluvarustuksen tietojen hallintaan käytettävästä Reiska-paikkatietosovelluksesta. Palveluvarustuksen määrä on alkujaksolla kasvanut, mutta suuri osa kuvassa 20 nähtävissä olevasta lisäyksestä johtuu tietokannan päivittämisestä, ei uusien reittien rakentamisesta. Kuvassa 20 muut reitit sisältävät esimerkiksi hiihtoladut, vesiretkelyreitit, luontopolut ja liikuntaesteisten reitit. Kuvassa 21 retkeilyn taukopaikkoihin on laskettu auto- ja päivätyvät sekä laavut ja kodat.

Kuva 20. Palveluvarustuksen määrän kehitys: reitit.

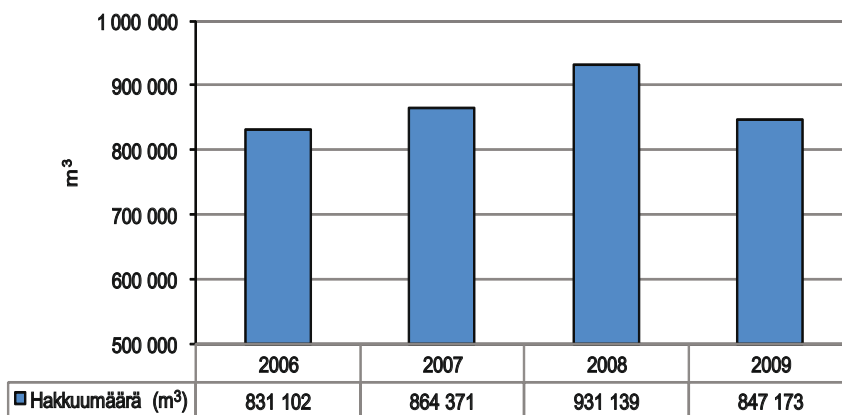

Kuva 21. Palveluvarustuksen määrän kehitys: retkeilyn taukopaikat.

Taloudelliset tavoitteet

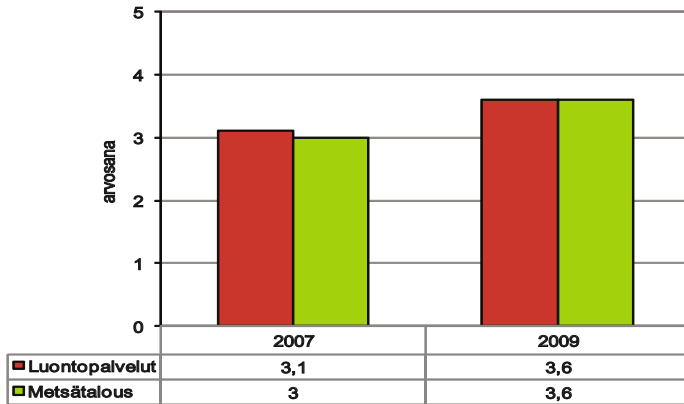
Pohjanmaan alueen hakkuumäärä on vuosina 2007–2009 ollut keskimäärin 880 000 m³/vuosi (kuva 22), mikä on alittanut vahvistetun käyttöpuusuunnitteen (900 000 m³/vuosi) noin kahdella prosentilla.

Kuva 22. Hakkuumäärä.

Metsähallituksen vuorovaikutus

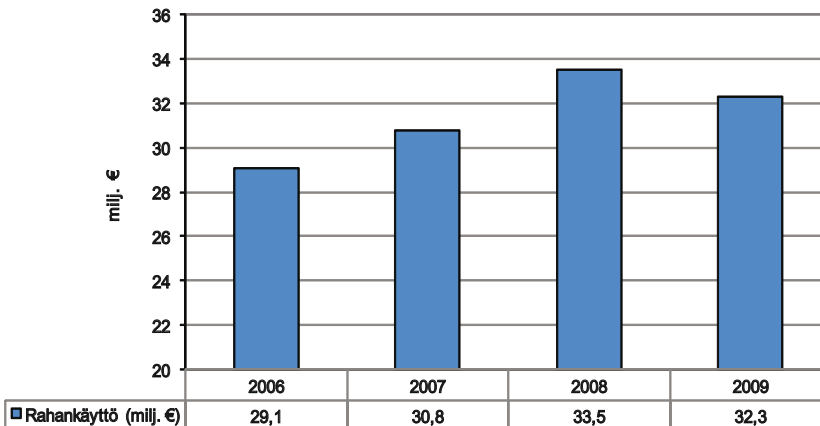
Metsähallituksen sisäistä vuorovaikutusta on mitattu henkilöstötutkimusten avulla. Metsähallituksen tulosalueiden kanssakäyminen Pohjanmaan alueella on tutkimustulosten mukaan lisääntynyt (kuva 23). Tulosalueet ovat entistä paremmin tietoisia toistensa toiminnasta.

Kuva 23. Tulosalueiden yhteistyö arvosana-asteikolla 1–5.

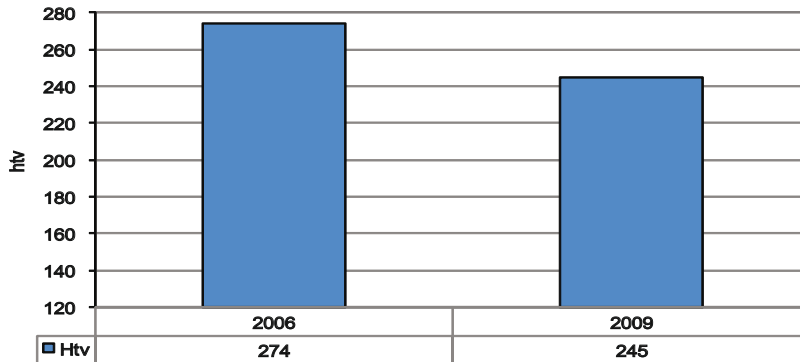
Yhteiskunnalliset tavoitteet

Metsähallituksen Pohjanmaan alueella vuosittain käyttämä rahamäärä on ollut kasvusuunnassa jakson aikana (kuva 24), mikä on myönteistä aluetalouden kannalta. Rahamäärän kasvu johtuu panostuksesta metsänhoitoon ja metsäteiden kunnossapitoon sekä kasvusuunnassa olevasta hakkuumäärästä, joissa kaikissa paikallisilta yrittäjiltä ostetut palvelut ovat merkittävässä osassa. Keskimäärin Metsähallituksen käyttämä rahamäärä on ollut 32 miljoonaa euroa vuodessa.

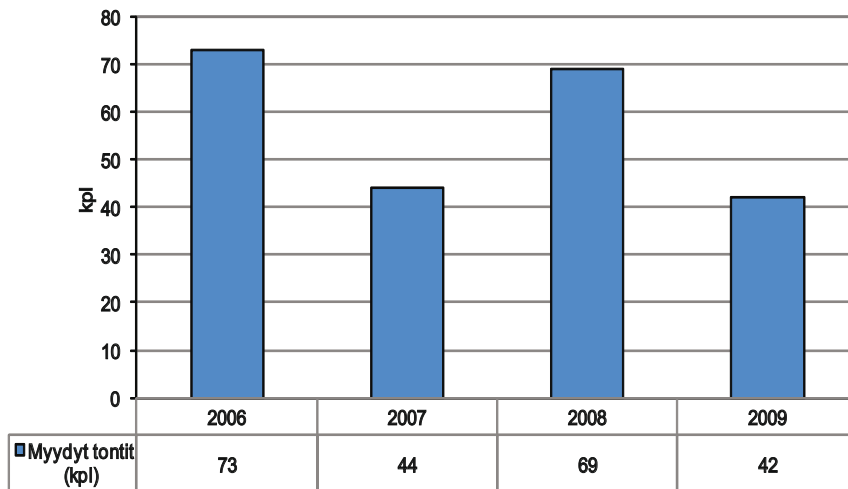
Kuva 24. Metsähallituksen rahankäyttö.

Metsähallitus työllisti Pohjanmaan alueella vuonna 2009 välittömästi noin 245 henkilöä (kuva 25). Luku sisältää metsätalouden, luontopalvelujen, Laatumaan, Villin Pohjolan, Morenia Oy:n, Palvelukeskuksen sekä konserniyksiköiden toimihenkilöt sekä metsurit Pohjanmaan alueella. Lukuihin ei sisälly urakoitsijoita ja alihankkijoita. Metsähallituksen tarjoamat välittömät työpaikat ovat vähentyneet lievästi tarkastelujakson aikana. Kun otetaan huomioon metsätalouden tarjoamat välilliset työpaikat metsätalouden yrittäjille, on Metsähallituksen työllisyysvaikutus kuitenkin kasvanut.

Kuva 25. Henkilötyövuodet.

Maanjalostuksen tavoitteet

Kuva 26. Myytyt tontit.

Yhteistyöryhmän kokoukset: Rikastavalla yhteistyöllä sopeutuvaan suunnitteluun ja yhteishyötyihin?

Paula Siitonen

Menetelmät ja toteutus

Yhteistyöryhmän kokouksissa sovellettiin systeemiajatteluun perustuvaa menetelmää (Siitonen 2009). Järkiperaisten, kuten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja ekologisten seikkojen ohella se ottaa huomioon yhteistyötä ohjaavat piilevät voimat, kuten tunteet, asenteet, arvot ja tarinat sekä vuorovaikutuksen tyylin ja ajoituksen (Siitonen & Hämäläinen 2004). Menetelmä tukee rikastavaa vuorovaikutusta ja luottamuksen syntyä sekä ihmisten monipuolisuuden vapautumista rakentavaan ja kestäväan yhteistyöhön. Vuorovaikutteisissa työpajoissa osallistujat ohjataan luomaan yhteinen näkemys toivotusta tulevaisuudesta sekä itsestä ja muista toimijoista osana muuttuvaa kokonaisuutta ja pohtimaan keinoja toivottujen hyötyjen saavuttamiseksi. Laajentamalla ajattelu toivottuun tulevaisuuteen vältetään keskustelun kaventuminen nykytoiminnan hienosäätöön. Työpajat, keskustelut ja tietoisut suunnataan tukemaan sisällöltään, toteutukseltaan ja järjestykseltään rikastavaa toimintaa sekä rikkomaan sitä estäviä malleja. Ryhmiä sekoittamalla mahdollistetaan keskustelu erilaisina kokoonpanoina, mikä tukee luovaa ajattelua. Menetelmän ohjaaja P. Siitonen valmisteli kokoukset Metsähallituksen kanssa, veti työpajat ja tarkasteli tulokset. Tiivistelmä esitetään tässä.

Ensimmäisessä kokouksessa yhteistyöryhmäläiset ohjattiin neljään pöytään nimetyille paikoille, metsähallituslaiset omiin pöytiin. Osallistujilta kysyttiin toiveet päivästä ja prosessista. Metsähallitus esitteli prosessin. Yhteistyöryhmä ja Metsähallituksen ohjausryhmä pohtivat ryhmissä toimintaympäristön muutoksia, johon suunnittelun tulisi sopeutua. Yhteistyöryhmän ryhmät sekoitettiin, minkä jälkeen pohdittiin toiveita valtion maista, vesistä, muista toimijoista ja itsestä. Ryhmät esittelivät tulokset. Metsähallitus kertoi suunnitelman alkukaudesta. Yhteistyöryhmältä pyydettiin ehdotuksia toiminnan linjausten tarkentamiseksi loppukaudelle. Linjaukset jaoteltiin neljään pöytään. Yhteistyöryhmäläiset tarkastelivat ryhmissä kuinka linjaukset ovat näkyneet käytännössä, mitä asioita linjauksissa tulisi painottaa entistä enemmän, onko tarpeen tehdä uusia linjauksia ja mihin aiheisiin liittyen. Näin jatkettiin kunnes kaikki olivat ottaneet kantaa jokaiseen linjaukseen. Tulokset käytiin läpi uusissa ryhmissä, johon kuului jokaisen pienryhmän sekä ohjaus- ja projektiryhmän jäsen. Keskusteltiin vastaavtko linjaukset kokonaisuutena yhteistyöryhmän käsitystä valtion maiden ja vesien käytöstä. Metsähallitus kertoi jatkosta ja ryhmältä pyydettiin palautetta kokouksesta.

Toisessa kokouksessa yhteistyöryhmäläiset ohjattiin neljään pöytään, eri ryhmiin kuin ensimmäisessä kokouksessa. Metsähallituslaiset istuivat omissa pöydissään. Kysyttiin osallistujien ajatukset tässä vaiheessa prosessia. Metsähallitus kertasi prosessin kulun sekä kertoi erityishakkuista ja Metsähallituksen luontokohteista. Metsähallitus esitteli ehdotuksensa täsmennetyiksi toiminnan linjauksiksi ja toimintaohjelmaksi, johon yhteistyöryhmältä pyydettiin näkemyksiä. Toiminnan linjaukset ja toimintaohjelman pääkohdat jaoteltiin neljään pöytään. Yhteistyöryhmäläisiä pyydettiin tarkastelemaan ryhmissä ovatko linjaukset hyviä sellaisenaan, täsmentämään linjauksia tarvittaessa ja kommentoimaan toimintaohjelman kohtia. Siirryttäessä uuteen pöytään ryhmät sekoitettiin. Näin jatkettiin kunnes kaikki olivat ottaneet kantaa jokaiseen linjaukseen ja toimintaohjelman kohtaan. Tulokset käytiin läpi ryhmissä ja yhteiskeskustelussa. Jokaista pyydettiin kiteyttämään prosessin anti. Ryhmältä pyydettiin palautetta kokouksesta.

Tulokset

Ensimmäiseltä kokoukselta ja prosessilta toivottiin rakentavaa keskustelua, yhteishenkeä, lisätietoa, monipuolisia näkökulmia tulevaisuuteen ja yhteistyötä laadukkaan ympäristön puolesta eri ihmisryhmät huomioon ottaen. Maa-ainesasiat mainittiin. Toisen kokouksen alussa korostui asian ja Metsähallituksen merkittävyys: kokonaisvastuu valtion maiden käytöstä ja eri käyttömuotojen tasapainoisesta yhteensovituksesta. Mainittiin energia, suoluonto, monimuotoisuus, ekologinen verkosto, virkistyskäyttö, riista, elävä maaseutu, maa-aines ja kuntien rooli. Kirjattiin huoli, että Metsähallitus tekee niin kuin haluaa. Toivottiin rakentavaa keskustelua, ristiriitojen nousevan esiin ja niistä päästävän sopuun siten, että yhteisymmärrys linjauksista syntyy sekä hyviä ja mielenkiintoisia ratkaisuja.

Toimintaympäristön muutoksista esille nousivat: (1) ilmastonmuutos; (2) sen hillitsemiseen tähtäävät säädökset ja vaikutukset energian tuotantoon: uusiutuvan energian ja bioenergian roolin kasvu, ydinvoimapäätökset ja turvetuotanto; (3) luonnon monimuotoisuuden muutokset; (4) luonnonsuojelua ja (5) vesien hoitoa ohjaavat sopimukset, päätökset, säädökset, tavoitteet, alueet ja selvitystarpeet; (6) metsälain muutokset, suometsätalous ja uudet metsänhoitosuosituksot sekä niiden vaikutukset hakkuisiin ja toiminnan painotus tukki- ja energiapuun lisäämiseen; (7) metsäsektorin rakennemuutos on sulkenut tehtaita ja vähentänyt puun tuontia Venäjältä; (8) matkailun merkityksen korostuminen ja metsien monikäytön kasvu kasvukeskusten lähellä; (9) kaivosbuumi; (10) taloustaantuma, valtion talouden ahdinko, resurssipula ja tuottavuusohjelma; (11) Metsähallituksen ja (12) aluehallinnon muutokset.

Toiveiden Pohjanmaalla valtion maista ja vesistä saadaan 1) työtä, toimeentuloa ja hyvinvointia kaikille sekä voimaa koko maakunnan myönteiseen, eri sidosryhmien tarpeet tunnustavaan, paikallisia ihmisiä ja elinkeinoja muistavaan kehitykseen. 2) Luonnon monimuotoisuutta ja vesiä vaalitaan erinomaisesti. Luontopalvelujen toiminta näkyy myös Oulun seudulla. 3) Hyvät riistamaat ja kalavedet ovat helposti saavutettavissa. 4) Jokamiehen oikeus säilyy. 5) Yhteistä omaisuutta hoidetaan hyvin sovittaen eri käyttömuodot taloudellisesti, sosiaalisesti, kulttuurillisesti ja ekologisesti kestävällä

tavalla yhteen, liiketoimintaa ja yhteiskunnallista tehtävää tasapainottaen. 6) Hyötyjä arvotetaan ja mitataan, uhkia tunnistetaan ja niihin varaudutaan. 7) Ihmiset kantavat yhteisen omaisuuden hoidosta vastuuta yksilö- ja yhteisötasolla. 8) Tietoa ja palautetta saadaan vuoropuhelun ja yhteistyön kautta. Yhteistyötä tehdään rohkeasti ja sitoutuen yli tilanrajojen. 9) Ollaan ajan hermolla, mieluiten edellä.

Metsähallituksen täsmentämä toimintalinja painotti ympäristöarvot huomioon ottavaa luonnonvarojen monipuolista käyttöä ja hyödyntämistä, jolla on myönteinen vaikutus aluetalouteen sekä elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilymiseen tavalla, joka tukee Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaa 2030. Linjausta tarkennettiin säästämisen, vaalimisen ja aluetalouden osalta. Hakkuiden määrä ja kohdistaminen jakoi mielipiteitä. Kirjattiin näkemys, että hakkuutavoitteet tulevat annettuina eikä sidosryhmien voida sanoa olevan niiden takana ryhmänä. Turvemaiden puuntuotantoa haluttiin tarkentaa. Energiapuun myyntiä markkinatilanteen mukaan kannatettiin. Korjuuta ja käyttöä tulisi kehittää. Teiden peruskorjaus ja uusien teiden rakentaminen jakoi mielipiteitä. Rantametsien käsittelyä metsien virkistys- ja matkailukäyttö, vesiensuojelu ja monimuotoisuus korostetusti huomioon ottaen sekä ympäristöohjeiden mukaista käsittelyä retkeilyreittien ja -rakenteiden ympärillä kannatettiin. Kysyttiin tarvitaanko käsittelyä. Rajoitetun käytön kohteiden hakkuu jakoi mielipiteitä. Maisema- ja virkistyskäyttöarvojen huomioon ottamista pidettiin hyvänä. Suojelun laadun parantamista ennallistamis- ja luonnonhoitotoimin, sekä länsiosan suojeluverkon ja sen kytkeytyneisyyden vahvistamista METSO-ohjelman keinoin piti olla riittämättömänä. Tarkennusta toivottiin arviointiin ja METSO:n sisältöön. Valtaosa oli tyytyväisiä METSO-toimenpiteisiin ja ekologisiin tavoitteisiin. Monimuotoisuutta painottavan metsien käytön suunnitelman laatimista suojeluverkoston kannalta keskeisille alueille ja säästöpuiden keskittämistä kannatettiin. Huonotuottoisten turvemaiden ennallistamista kannatti osa. Vaikutus vesistöihin jakoi mielipiteitä. Metsien ja soiden ennallistamista suojelualueilla sekä perinnebiotooppien hoitoa kannatettiin. Toivottiin täydennystä kohteisiin ja kohdennukseen. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista sitä tarvitseville Natura 2000-alueille kannatettiin. Toteutusta ja osallistamista tulisi täsmentää. Metsähallituksen uutta linjausta metsästysmahdollisuuksista sekä kalavesien ja riistan elinympäristöjen hoidosta valtion mailla pidettiin hyvänä. Toivottiin paikallisten huomioon ottamista, valvonnan lisäystä, ettei räkättirastaita ammuta ja kirjolohta/nieriää istuteta. Matkailun painopistealueiden kehittämistä, palvelutuotannon kehittämistä asiakaslähtöisesti, matkailuyhteistyön ja markkinointiviestinnän painottamista ja Oulun seudun matkailun tukemista kannatettiin. Korostettiin luontoarvojen turvaamista suojelualueilla.

Maa- ja merialueilla sijaitsevien maa-ainesvarojen kartoitus, luvitus ja toimitus asiakastarpeisiin ekologisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla sekä edellytysten luominen kaivannaisteollisuuden kehittämiseksi jakoi mielipiteitä. Osa vierasti aktiivista kauppaamista. Maa-ainesvarojen myyntiin kaivattiin harkintaa ja perusteellisia selvityksiä ja vihreään kaivostoimintaan selkeytystä. Kriittisten ja harvinaisten teollisuusmineraalien hyödyntämismahdollisuuksien tutkimusta piti olla hyvänä. Kaivattiin selkeytystä Metsähallituksen rooliin. Rantatonttien tuotannon ja myynnin sekä matkailualueiden

kehittämisen jatkaminen valtio-omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti herätti kysymyksiä tavoitteista ja kriteereistä. Vapaat rannat nähtiin uusiutumattomana luonnonvarana. Metsähallituksen osallistuminen valtion ranta-alueita suunnitteleviin kuntien käynnistämiin kaavoitusprosesseihin sekä omien kaavojen käynnistäminen markkinalähtöisesti jakoi mielipiteitä. Tuulivoimatoimintaa ohjaava maakuntakaava mainittiin. Tuulivoimapotentiaalin kartoitukseen ja tuulivoimapuistojen kehittämiseen kaivattiin YVA-selvitystä ja Metsähallituksen roolin täsmennystä. Turvetuotannosta nousi erilaisia näkemyksiä. Esitettiin soita merkittävästi muuttavan käytön ohjausta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja uuden luonnontilaisuusasteikon mukaisesti luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille. Kirjattiin toive, ettei Metsähallitus luovuttaisi turvetuotantoon yhtään luonnontilaista, luonnontilaisen kaltaista tai ennallistamiskelpoista suota. Valtion maiden ja vesien toivottiin tarjoavan edellytyksiä tutkimukselle ja koulutukselle. Metsähallitukselta toivottiin aktiivista kumppanuutta toimintaansa ja yhteiskuntaa hyödyttävissä yhteistutkimuksissa ja kehittämishankkeissa. Vuorovaikutuksen, viestinnän, tietoisuuden ja käyttömuotojen yhteensovittamisen parantamista kannatettiin. Painotettiin kyläyhdistysten ja kuntien osallistamista sekä ehdotettiin neuvottelukunnan kutsumista seurantakokoukseen. Metsähallituksen toivottiin osallistuvan nuorten metsätietoisuuden lisäämiseen.

Loppukiteytyksissä heijastui tyytyväisyys prosessiin, vuorovaikutukseen, palautteen rikkauteen ja sidosryhmien osallistumiseen. Toivottiin evästysten ottamista huomioon ja näkymistä elinympäristöinä kaikille, hyvinvointina, työnä, toimeentulona ja metsän näkemistä puilta. Valtaosa piti kokouksia tietosisällöltään hyvinä. Lisätieto olisi helpottanut suunnitelman päivitystä. Metsähallitusta kiitettiin tietotarpeeseen vastaamisesta. Ilmapiiriä, prosessia ja työskentelytapaa pidettiin hyvinä: ne saivat kaikki osallistumaan ja nostivat esille erilaiset mielipiteet, myös kriittiset.

Kirjallisuus

Siitonen, P. & Hämäläinen R.P. 2004. From conflict management to systems intelligence in forest conservation decision making. Systems Analysis Laboratory Research Reports A88:199–214.

Siitonen, P. 2009. Yhteistyöryhmän työpajat: Rikastavalla vuorovaikutuksella kestäviin päätöksiin ja yhteistyöhön. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009–2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62:44–48.

Neuvottelukunnan kannanotto

29.1.2011

Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa toimiva neuvottelukunta esittää kannanottonaan “Metsähallituksen ehdotukseen toiminnan päälinjauksiksi ja toimintaohjelmaksi Pohjanmaan alueella kaudelle 2011–2016” seuraavaa:

Metsätalouden päälinjaukset ovat metsien kestäväen käytön mukaisia ja ympäristön tarpeet hyvin huomioivia. Metsien moninainen käyttö on huomioitu metsätalouden linjauksissa riittävästi, mikä vaikuttaa sen tavoitteisiin. Tämä on myös valtion tulostavoitteita asettaessaan hyvä huomioida, jotta linjauksista voidaan pitää kiinni. Metsätalous on Metsähallituksen toiminnoista taloudellisesti ja ekologisesti tärkeintä ja siksi päähuomio on joka tapauksessa suunnattava siihen toimintoon.

Suojelutoiminta on laajaa ja monipuolista. Itäisen osan ekologinen verkosto on riittävä ja länsiosillaan toiminta ottaa riittävästi huomioon METSO-ohjelman asettamat vaatimukset. Suojelualueiden matkailuhyötyä tulee painottaa ja kehittää Metsähallituksen toimintaa myös siinä kontekstissa.

Riista- ja kalatalouden tarpeet on linjauksissa hyvin huomioitu. Niiden sekä maankäytön toimissa yhteistyö matkailuelinkeinon kanssa on oltava saumatonta, koska se mahdollistaa metsien moninaisen käytön laajemman taloudellisen hyödyntämisen. Myös metsätalouden toiminnassa tämä yhteispeli on syytä huomioida.

Maankäytön suunnittelua on varaa laajentaa, onhan vain vähäinen osa Metsähallituksen maankäytöllisesti jalostettavaksi kelpaavasta maaomaisuudesta nyt suunnitellun käytön piirissä. Laatumaan, kuntien ja matkailuyritysten sekä yksittäisten kansalaisten keskinäinen yhteispeli maankäytössä on antaa lisämahdollisuuksia taloudellisen toimeliaisuuden lisäämiseen tai ainakin säilymiseen Pohjanmaalla.

Metsähallituksen tytäryhtiö Morenia Oy on merkittävä maa-ainesten toimittaja sekä maanvuokraaja sillä toimialalla. Sen toiminnan kehittäminen on hyvässä vaiheessa ja sitä on syytä tukea.

Luontaiselinkeinojen toimintamahdollisuudet tulee ottaa linjausten mukaan hyvin huomioon varsinaisessa toiminnassa. Porotalous sekä luonnontuotteiden kerääminen ovat kerrannaisvaikutuksineen merkittäviä neuvottelukunnan toimialueella ja niitä on mahdollista kehittää edelleen, kunhan yhteistyö Metsähallituksen kanssa toimii hyvin. Sama koskee riista- ja kalataloutta ja sen toimintaa.

Laajemminkin vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kansalaisvaikuttamisen turvaamiseen kannattaa panostaa. Kansalaisten tuki toiminnalle saadaan parhaimmin hyvällä tiedottamisella ja sen myötä myös suhtautuminen Metsähallitukseen paranee.

Metsätalouden puunhuoltotoiminnan lisäksi Metsähallitus voisi pyrkiä mukaan erilaisiin puurakentamiseen liittyviin yhteistoimintoihin nykyistä laajemminkin. Tietysti päätoiminta on oikeanlaisen raaka-aineen toimittaminen oikea-aikaisesti ja tasokkaasti, mutta mukanaolo ja asiantuntemuksen mukaan tuominen erilaisissa kehittämishankkeissa voisi tuottaa myös Metsähallitukselle lisäarvoa. Tässä viitataan Morenia Oy:n ja Villin Pohjolan toimintastrategioihin.

Timo A Säkkinen
puheenjohtaja

LIITE 6.

Perustettavat suojelumetsät							
Kohde	Kunta	Pinta-ala, ha					Yhteensä
		Metsämaa	Kitumaa	Joutomaa	Muu maa	Vedet	
Itämäki E	Pyhäntä	151	47	2	1	0	201
Iso Heposuo– Tuuliaapa	Ii	134	27	51	0	0	212
Törmäsenrimpi– Kolkanneva	Pyhäntä– Siikalatva	101	0	8	1	0	110
Vattaja	Kokkola	192	0	11	38	0	241
Itämäki W	Pyhäntä	59	5	0	0	0	64
Pitkäsneva	Raahe	40	6	1	0	0	47
Pitkäsneva	Pyhäjoki	92	48	113	0	0	253
Isonneva	Lestijärvi	36	4	4	0	0	44
Lehtosenjärvi	Lestijärvi	30	3	1	0	0	34
Haudanneva	Pyhäjärvi	23	0	0	0	0	23
Räkäsuo	Muhos	15	13	60	0	0	88
Jännessuo	Ii	97	17	13	0	0	127
Jää-Sydänmaa	Reisjärvi	28	43	23	17	13	124
Isonneva– Loukkuneva	Liminka	66	52	37	0	0	155
Yhteensä		1 064	265	324	57	13	1 723

LIITE 7.

Maankäyttökohteiden hallinnan tarkistukset

Seuraavat suojeluohjelma-alueet siirretään metsätaloudelta luontopalvelujen hallintaan:

Kohde	Kunta	Pinta-ala, ha
Tikanlantto–Isolantto	Muhos	1,5
Pilpasuo	Oulunsalo	29
Revonneva–Ruonneva	Siikajoki	143
Räkäsuo	Muhos	450

Seuraavat tuulivoima-alueet on siirretty luontopalveluilta Laatumaan hallintaan:

Kohde	Kunta	Pinta-ala, ha
Haukipudas–Oulu	Ii, Haukipudas	557
Kokkola	Kokkola	150
Kuivaniemi–Vatunki	Ii	1 000
Maakrunni	Ii	7 642
Maanahkiainen	Raahе, Pyhäjoki	8 250
Oulunsalo/Hailuoto	Oulunsalo, Hailuoto	2 518
Pitkämatala	Ii	3 890
Seljänsuu	Hailuoto, Siikajoki	8 985
Suurhiekkа	Ii	15 348
Ulkonahkiainen	Raahе, Pyhäjoki	4 750

Metsävara-analyysi

Juha Salmi

Laskentamenetelmän kuvaus

Metsähallituksessa metsätalouden toiminnan mitoitus perustuu hakkuulaskelmiin, jotka laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä puukohtaisiin malleihin perustuvalla MELA-ohjelmistolla. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsävarojen ja metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

Laskelmien syöttötiedot muodostetaan kuvioittaisen arvioinnin kasvupaikka- ja puustotietojen perusteella. Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan useita metsänhoito-ohjeiden mukaisia käsittely- ja kehitysvaihtoehtoja tarkastelukaudelle, joka on yleensä vähintään 30 vuotta. Käsittely- ja kehitysvaihtoehtojen tuottamiseen tarvitaan metsävaratietojen lisäksi metsien kehitystä, puuston käsittelyä ja toimenpiteiden taloutta koskevia malleja ja arvoja. Mallit on rakennettu järjestelmän sisään ja niistä vastaa Metsäntutkimuslaitos. Käyttäjän vastuulla ovat esimerkiksi hakkuiden ehtojen ja voimakkuuden määrittely sekä laskelman tarvitsemat hinta- ja kustannustiedot. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon muun muassa jakamalla metsät luonteensa mukaisesti eri käsittelyluokkiin. Käsittelyluokka määriytyy kuvion maankäyttöluokan, käyttörajoitusten ja luontokohteiden perusteella. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin käsittelyluokkaan kuuluvia metsiä voi käsitellä ilman, että alueen arvokkain käyttömuoto vaarantuu.

Ohjelmalle syötetään vielä laskelman tavoitteet ja kestävyiden eri ulottuvuuksia turvaavat rajoitteet. Lineaarista optimointia käyttäen kunkin kuvion käsittely- ja kehitysvaihtoehtoista valitaan se, joka yhdessä muille kuvioille valittujen vaihtoehtojen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Ratkaisu on alueen toimintaohjelma ja se koostuu yksittäisten kuvioiden käsittely- ja kasvatusohjelmista.

Laskentamenetelmä on periaatteeltaan yksinkertainen: selvitetään mahdolliset vaihtoehdot ja valitaan niistä kokonaisuuden kannalta paras.

Laskelman kuvaus

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastukseen ei liittynyt varsinaista vaihtoehtotarkastelua. Tehty laskelma oli pienin poikkeuksin alkuperäisen luonnonvarasuunnitelman uusinta toteutettuna ajantasaisilla metsävaratiedoilla sekä ajantasaisilla hinta- ja kustannustiedoilla. Laskelman metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen metsänhoito-ohjeisiin vuodelta 2008 ja metsätalouden ympäristöoppaan (2004) suosituksiin.

Metsien käsittelyn ohjeistusta laskelmissa tarkistettiin joiltain osin verrattuna vuoden 2007 lvs-laskelmaan. Muutokset noudattivat Pohjanmaan alueen käytäntöä:

- siemenpuuhakkuun käyttö rajoitettiin vain erikoiskohteille
- turvemaiden kasvatusmetsiltä edellytetään hieman korkeampaa puustopääomaa kuin kivennäismailla
- ensiharvennuksen määrittelyyn tehtiin pieniä tarkistuksia
- myöhäisemmän harvennuksen hakkuunjälkeistä puustopääomavaatimusta nostettiin hieman
- Koillismaan tukkiosuuden arvioita laskettiin hieman

Vuoden 2007 laskennasta poiketen Kylmäluoman retkeilyalue jätettiin pois laskennasta. Sille laaditaan oma suunnite. Näin meneteltäessä retkeilyalueen omat kehittämistarpeet ja -tavoitteet voidaan ottaa paremmin huomioon.

Laskelma laadittiin vuosille 2011–2051. Laskentakorkona käytettiin neljää prosenttia.

Toiminnan kestävyys laskelma-ajan kuluessa varmistettiin seuraavasti:

- kokonaiskertymät nousevat tai pysyvät samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- talousmetsissä puuston tilavuuden on oltava laskelmakauden lopussa vähintään alkuketken tasolla
- talousmetsien puuston tuottoarvon (4 %) on oltava laskelmakauden lopussa vähintään alkuketken tasolla
- metsien rakenteen tulee säilyä vähintään ekologisille osa-alueille asetettujen tavoitteiden mukaisina. Ekologiset tavoitteet olivat samat kuin alkuperäisessä luonnonvarasuunnitelmassa ja ne koskivat lehtimetsien osuutta talousmetsien metsämaan pinta-alasta ja vanhojen metsien osuutta metsämaan kokonaisalasta. Vanhan metsän rajana käytettiin laskelmissa osa-alueen sijainnista riippuen 120 tai 140 vuotta.

Laskentaa täydennettiin herkkyyksianalyseillä, joissa selvitettiin vaikutus tuloksiin, jos

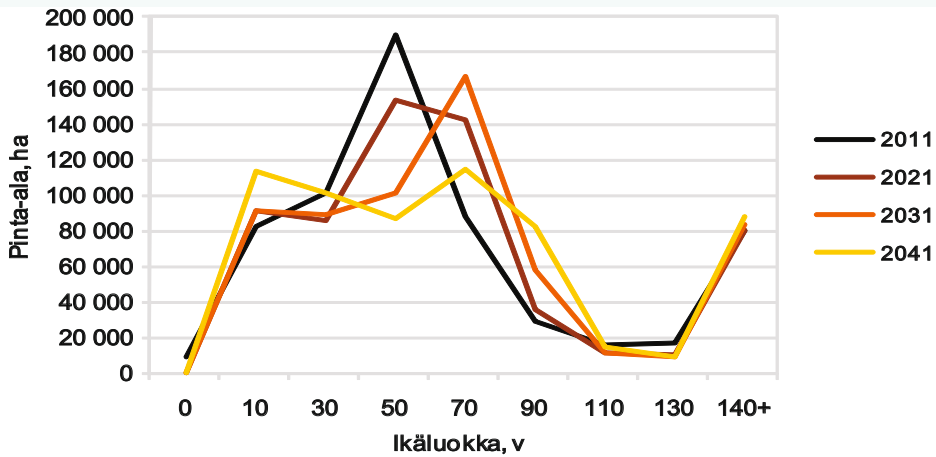
- uudistamisläpimittaa korotetaan yhdellä senttimetrillä
- turvemaiden harvennusriteerit noudattavat kivennäismaiden kriteerejä
- harvennukset tehdään kuten vuoden 2007 lvs-laskelmissa

Herkkyyksianalyysien tuloksia hyödynnettiin päätettäessä lopullisesta toiminnan mitoituksesta.

Metsien kehitys

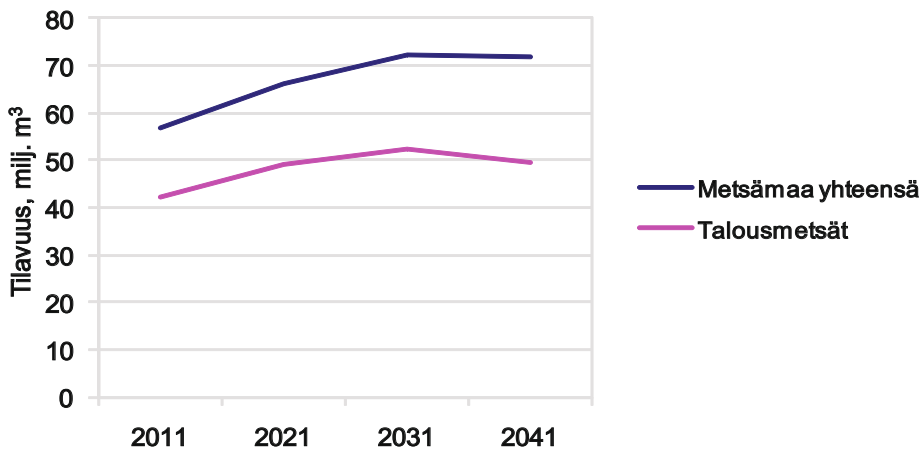
Laskelman mukaisen toiminnan myötä metsien ikärakenne tasoittuu kolmen vuosikymmenen kuluessa. Nykypuuston kuvaajaa hallitseva 50-vuotiaiden metsien piikki

katoaa uudistuskypsyttä lähestyvien metsien ja taimikoiden pinta-alojen kasvaessa. Vanhimpien ikäluokkien pinta-aloissa ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Nämä metsät sijaitsevat pääosin suojelualueilla tai sellaisissa talousmetsissä, joihin kohdistuu voimakkaita hakkuiden rajoituksia. Metsien ikärakenteen kehitys Pohjanmaan alueen kaikella metsämaalla on esitetty kuvassa 27.

Kuva 27. Metsien ikärakenteen kehitys Pohjanmaan alueen metsämaalla.

Kehityssennusteen mukaan puuston tilavuus kasvaa selvästi vielä 20 vuoden ajan, minkä jälkeen tilavuus kääntyy hitaaseen laskuun (kuva 28).

Kuva 28. Puuston tilavuuden kehitys Pohjanmaan alueen metsämaalla

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkauk-
töiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen
loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoee. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja, Raivio
Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996. Alue-
ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen
Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana.
187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997. Aalis-
tunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähallituksen
Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen Aarne,
Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen Jyrki
1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma Jukka,
Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen suunnitelma. 91
s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen
luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.
- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski
Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen
luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997.
Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatusta. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-
Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.

- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka, Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.
- Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.
- Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.
- Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.
- Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.
- Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdatkustannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.
- Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.
- Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.
- Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.
- Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu lilmantsin Koitajoella. 44 s.

- Nro 33 Laitinen Juha, Kemppi Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkalainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.
- Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätalokaupat 1998. Myyjän muotokuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.
- Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.
- Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.
- Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 s.
- Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkonen Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Sepänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 39. 31 s.
- Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhtenvetoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40. 128 s.
- Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 41. 346 s.
- Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 42. 41 s.
- Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 43. 33 s.
- Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 44. 76 s.
- Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maastoinventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 45. 58 s.
- Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. 51 s.

- Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.
- Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen metsätilakaupat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.
- Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.
- Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.
- Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.
- Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotokseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.
- Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.
- Nro 55 Karvonen Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.
- Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004–2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.
- Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.
- Nro 58 Hiltunen Veikko, Paalamo Päivi, Rautiainen Matti, Vaara Ilkka 2006. Itä- ja Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58. 107 s. ja 112 s.
- Nro 59 Louhisalmi Kari, Kaukonen Maarit, Lehtonen Hannu, Parikka Matti, Karjalainen Juhani, Siira Jorma, Kempainen Mika, Keränen Matti, Virnes Päivi 2007. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2007–2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 59. 116 s.
- Nro 60 Salmi Juha S, Holappa Ari, Meriruoko Ari, Tervonen Markku, Tolonen Iiris 2008. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2008–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 60. 39 s.

- Nro 61 Maukonen Esko, Nykänen Sirpa, Laitinen Juha, Manninen Seppo, Huttunen Juha, Kammonen Arto, Leskinen Jukka, Salmi Juha S, Jämsä Jari 2008. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2008–2017. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 61. 145 s.
- Nro 62 Björkqvist Niklas, Kuokkanen Panu, Maukonen Antti, Viisanen Jani. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus, kausi 2009–2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62 .76 s.
- Nro 63 Holappa Ari, Härkönen Kerttu, Yli-tuomi Ismo, Immonen Ilkka, Sarajärvi Kari, Väyrynen Heikki 2010. Jumalissärkän-Hoikansärkän hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2019. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 63. 43 s.
- Nro 64 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 64. 93 s.
- Nro 65 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 65. 78 s.

Luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma vuosille 2007–2016 on Metsähallituksen maiden, metsien ja vesien käytön ja hoidon yleissuunnitelma. Siinä on määritelty muun muassa maankäytön ratkaisut sekä toiminnan mitoitus ja suuntaaminen.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa on arvioitu suunnitelman toteutumista suunnitelmakauden alkujakson aikana, tarkistettu suunnitelma ja sen päälinjaukset ajantasaisiksi ja laadittu toimintaohjelma suunnitelman loppukaudelle 2011–2016.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239-1670

ISBN 978-952-446-784-1

SÄHKÖINEN ISBN 978-952-446-785-8